

Místní akční skupina POHODA venkova

Strategie

komunitně vedeného místního rozvoje

pro území Místní akční skupiny **POHODA VENKOVA**

na období 2014 – 2020

Pracovní verze strategie pro potřeby Operačního programu Technická pomoc a veřejné připomínkové řízení

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

1 ÚVODNÍ ČÁST.....	4
1.1 Identifikace území.....	4
1.2 Identifikace MAS a její poslání.....	5
1.3 Identifikace strategie.....	6
2 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU.....	8
2.1 Základní informace o území.....	8
2.1.1 Identifikace regionu a jeho charakteristika.....	8
2.1.2 Celková charakteristika a přírodní podmínky.....	10
2.2 Obyvatelstvo.....	11
2.2.1 Stav a pohyb obyvatelstva.....	11
2.2.2 Věková struktura obyvatelstva.....	16
2.2.3 Vzdělanostní struktura obyvatelstva.....	17
2.2.4 Národnostní a náboženská struktura obyvatelstva.....	17
2.3 Základní vybavenost obcí.....	18
2.3.1 Doprava.....	18
2.3.2 Technická infrastruktura.....	19
2.3.2.1 Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu.....	19
2.3.2.2 Energetika.....	19
2.3.2.3 Telekomunikace.....	20
2.3.2.4 Veřejné osvětlení.....	21
2.3.3 Vybavenost obcí.....	21
2.3.4 Odpadové hospodářství.....	21
2.3.5 Územní plánování.....	22
2.3.6 Rozvojová území.....	24
2.4 Služby pro obyvatele a návštěvníky vč. cestovního ruchu.....	24
2.4.1 Bydlení.....	24
2.4.1.1 Domovní fond.....	24
2.4.1.2 Bytový fond.....	24
2.4.1.3 Bytová výstavba.....	25
2.4.2 Vzdělávání, školství.....	25
2.4.2.1 Mateřské školy.....	25
2.4.2.2 Základní školy.....	25
2.4.2.3 Gymnázia.....	26
2.4.2.5 Základní umělecké školy.....	26
2.4.2.6 Střediska volného času.....	26
2.4.3 Zdravotnické služby v území.....	26
2.4.4 Sociální služby v území.....	27
2.4.5 Volnočasové, sportovní a kulturní možnosti.....	28
2.4.6 Cestovní ruch.....	29
2.4.6.1 Ubytování a ubytovací kapacity.....	29
2.4.6.2 Prožitkové a dobrodružně laděné akce a programy.....	30
2.4.6.3 Přírodní a kulturní hodnoty regionu.....	31
2.4.7 Bezpečnost.....	32
2.5 Podnikání, zaměstnanost a profesní vzdělávání.....	33
2.5.1 Ekonomika.....	33
2.5.2 Pracovní síla.....	34
2.5.3 Zaměstnanost.....	34
2.5.4 Regionální značení výrobků „ORLICKÉ HORY – originální produkt“ ^{®cc}	36
2.6 Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu.....	37
2.6.1 Zemědělství, zemědělská půda.....	37
2.6.2 Lesnictví, nezemědělská půda.....	38

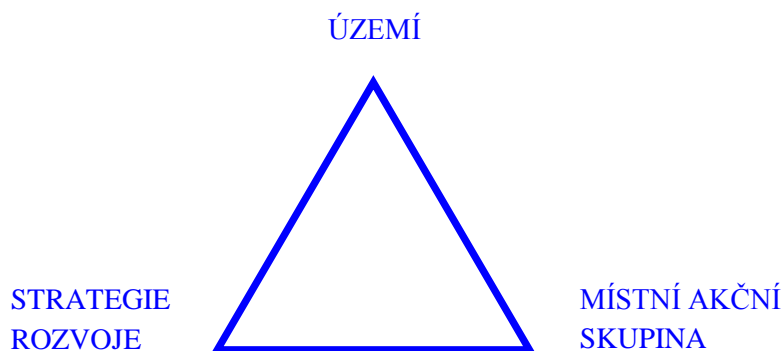
2.6.3	Protierozní opatření	38
2.6.4	Zadržování vody v krajině a protipovodňová opatření	39
2.6.5	Zeleň v krajině a sídlech.....	41
2.6.6	Ochrana vod	41
2.6.6.1	Povrchové vody.....	42
2.6.6.2	Podzemní vody.....	42
2.6.6.3	Čištění vody.....	42
2.6.7	Ochrana ovzduší	43
2.6.8	Přírodní prostředí.....	43
2.6.8.1	Chráněná krajinná oblast Orlické hory – celkový popis	43
2.6.8.2	Natura 2000 a Evropsky významné lokality	46
2.6.8.3	Národní přírodní rezervace.....	46
2.6.8.4	Přírodní rezervace	46
2.6.8.5	Přírodní památky	46
2.6.8.6	Objekty památných stromů	46
2.7	Veřejná správa a spolupráce.....	47
2.7.1	Řízení obcí.....	47
2.7.2	Informovanost	48
2.7.3	Spolupráce	49
2.7.3.1	Dobrovolné svazky obcí.....	49
2.7.3.2	Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis	49
2.7.3.3	Přeshraniční spolupráce ČR-PL	49
2.7.3.4	Meziobecní spolupráce.....	50
2.7.4	Dotáční zdroje a jejich využití	51
3	A N A L Ý Z A P O T Ř E B	53
3.1	Základní vybavenost obcí.....	53
3.1.1	Dopravní infrastruktura	53
3.1.2	Technická infrastruktura	54
3.1.3	Nakládání s odpady	54
3.1.4	Vzhled obcí	54
3.2	Služby pro obyvatele a návštěvníky vč. cestovního ruchu.....	55
3.2.1	Bydlení a životní podmínky	55
3.2.2	Vzdělávání.....	56
3.2.3	Zdravotní a sociální služby	56
3.2.4	Volný čas.....	56
3.2.5	Cestovní ruch.....	57
3.3	Podnikání, zaměstnanost a profesní vzdělávání	57
3.3.1	Vznik, modernizace a rozvoj podniků.....	57
3.3.2	Podpora nových a udržení stávajících pracovních míst	57
3.3.3	Profesní vzdělávání	58
3.4	Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu	58
3.4.1	Podpora zemědělství	58
3.4.2	Podpora lesnictví	58
3.4.3	Péče o krajinu	58
3.5	Veřejná správa a spolupráce.....	59
3.5.1	Služby veřejné správy a spolupráce obcí	59
3.5.2	Mezisektorová a vertikální spolupráce uvnitř regionu	59
3.5.3	Spolupráce mimo region	59
4	Z M A P O V Á N Í S T R A T E G I Í	61
5	S W O T A N A L Ý Z A	62
5.1	Metodika SWOT analýzy.....	62

5.2	Obsahová východiska.....	62
5.3	Souhrnná SWOT analýza.....	64
6	STRATEGIE A JEJÍ CÍLE	66
6.1	Souhrnná vize Místní akční skupiny POHODA venkova.....	66
6.2	Klíčové oblasti rozvoje regionu POHODA venkova.....	66
6.3	Opatření a aktivity.....	67
A	Základní vybavenost obcí.....	68
B	Služby pro obyvatele a návštěvníky.....	69
C	Podnikání, zaměstnanost a profesní vzdělávání.....	72
D	Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu.....	74
E	Veřejná správa a spolupráce.....	76
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	79

1 ÚVODNÍ ČÁST

Východiskem předkládané strategie je poznatek, že komunitně vedený místní rozvoj je založen na souhře tří klíčových prvků: definovaného venkovského území, místního mezisektorového partnerství, které v něm ve formě MAS působí, a strategie rozvoje, kterou zde toto partnerství realizuje:

Obrázek č. 1: Prvky komunitně vedeného místního rozvoje

Zdroj: Tima Liberec

1.1 Identifikace území

Území v působnosti místní akční skupiny POHODA venkova se nachází v Královéhradeckém kraji a NUTS II Severovýchod. Rozkládá se na území okresů Náchod a Rychnov nad Kněžnou ve třech správních obvodech obcí s rozšířenou působností (ORP Dobruška, Nové Město nad Metují a Náchod). Zahrnuje 35 obcí a území o rozloze 337 km², žije zde 32 210 stálých obyvatel (údaje ČSÚ k 1. 1. 2014).

Mapa č. 1: Místní akční skupiny v Královéhradeckém kraji

Zdroj: Národní síť Místních akčních skupin České republiky

1.2 Identifikace MAS a její poslání

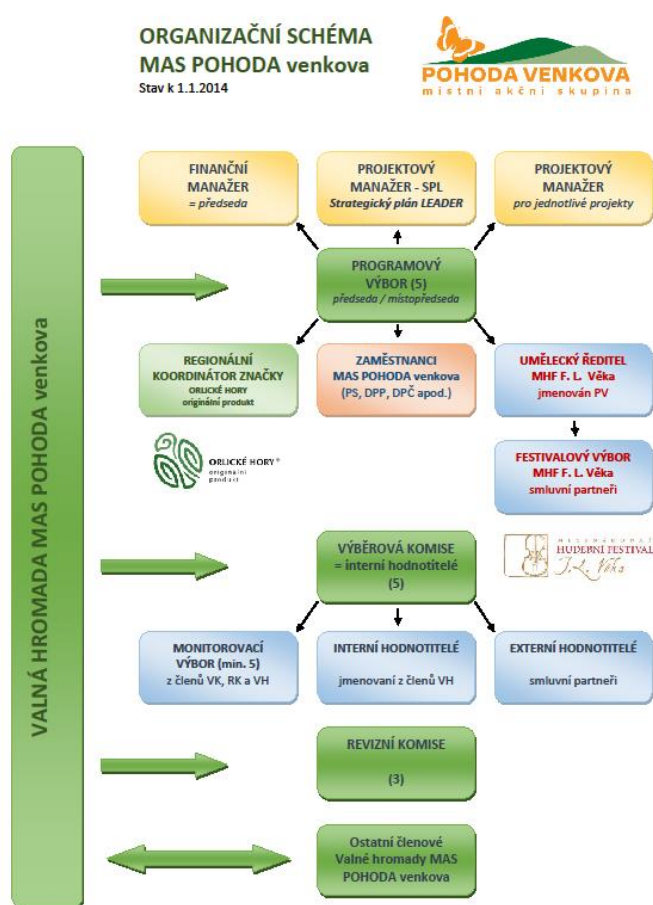
Místní akční skupina POHODA venkova (zkráceně MAS Pv) je od 1.1. 2014 zapsaným spolkem s identifikačním číslem 27005577. Původně místní akční skupina vznikla dne 15.8. 2005 jako občanské sdružení, přičemž registrace stanov byla na Ministerstvu vnitra provedena dne 22.7. 2005 pod jednacím číslem VS/1-1/61407/05-R.

Během dosavadní činnosti byla Místní akční skupina POHODA venkova příjemcem několika dotací a grantů:

- v roce 2005 byla MAS podpořena z Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (Leader+) částkou 575 tis. Kč, která byla použita na dokončení strategie území, vybavení kanceláře základní technikou a k vlastní prezentaci a prezentaci Leaderu
- v r. 2006 MAS získala 3 mil. Kč z programu Leader ČR, díky čemuž bylo v území podpořeno 7 záměrů
- v r. 2008 byla MAS vybrána k podpoře z Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013 z osy IV Leader, díky čemuž získala finanční prostředky na vybavení a chod kanceláře (cca 7 mil. Kč) a na podporu projektů místních žadatelů (cca 41 mil. Kč) v těchto letech
- od Královéhradeckého kraje MAS každoročně získává dotaci na úhradu režijních nákladů
- v letech 2007-2009 MAS obdržela dotaci z Programu obnovy venkova Královéhradeckého kraje na značení domácích výrobků (690 tis. Kč)
- v letech 2012 a 2013 MAS obdržela dotaci z Ministerstva kultury na Mezinárodní hudební festival F. L. Věka (650 tis. Kč), na který obdržela dotaci i z Královéhradeckého kraje (20 tis. Kč) či z měst z území (Dobruška, Nové Město nad Metují)

Místní akční skupina sídlí v obci Val (u Dobrušky) a v současné době je předsedou spolku Luboš Řehák.

Obrázek č. 2: Organizační schéma MAS POHODA venkova

Zdroj: Místní akční skupina POHODA venkova

Posláním Místní akční skupiny POHODA venkova je:

- a) podporovat obnovu a rozvoj regionu získáváním finančních prostředků pro místní subjekty,
- b) aktivovat potenciál regionu pomocí vnitřní mezisektorové spolupráce a koordinací záměrů a aktivit místních subjektů,
- c) dbát přitom na zachování kulturního a přírodního dědictví regionu, na sociálně, ekonomicky a environmentálně udržitelný rozvoj, na mezisektorové partnerství a spolupráci, na transparentnost rozhodovacích procesů a zapojení veřejnosti a na rovné příležitosti různých skupin obyvatel a místních subjektů.

MAS bude v období 2014-20 působit ve třech základních rolích:

- I. jako poskytovatel finančních prostředků místním subjektům ze zdrojů získaných pro realizaci SCLLD,
- II. jako iniciátor pozitivních změn v regionu, zejména v posilování mezisektorové spolupráce a spolupráce místních samospráv,
- III. jako poradenské a vzdělávací centrum pro místní subjekty včetně obcí (např. odborná pomoc žadatelům o granty, dotace a koordinace jejich záměrů a aktivit).

1.3 Identifikace strategie

Nositelem (vlastníkem) této strategie je Místní akční skupina POHODA venkova.

Strategie je zpracována pro období 2014 (resp. 2015) až 2020 (resp. 2022). Je tématicky kompletní a zahrnuje potřeby různých subjektů (DSO, měst a obcí a jejich příspěvkových organizací, neziskových organizací, podnikatelů, malých a středních podniků).

Strategie byla připravena komunitním přístupem, za účasti širokého spektra organizací, obcí a aktivních občanů. Na strategii se začalo pracovat v listopadu 2013 úvodními setkáními v regionu a dotazníkovými akcemi. Práce pokračovaly intenzivně v r. 2014 s několika koly jednání pracovních skupin, veřejných projednávání a shromažďování připomínek a námětů.

Odbornou pomoc při zpracování poskytla výzkumná a poradenská agentura Tima Liberec, s.r.o. (www.tima-liberec.cz), která vyvinula metodiky jednotlivých přípravných kroků, koncipovala části strategie a zpracovala návrhy některých oddílů.

V průběhu přípravy strategie byly používány mimo jiné tyto metody a techniky:

- sekundární analýza dokumentace (studie, strategie, koncepce, viz např. kap. 4, dále Národní číselník indikátorů, návrhy operačních programů, analýzy a studie výzkumných a státních institucí a další)
- využití statistických údajů a databází (včetně potřeb a záměrů obcí pro kap. 3)
- písemné a e-mailové dotazování v území (starostové obcí, představitelé podniků a neziskových organizací)
- individuální a skupinové rozhovory
- komunitní projednávání (setkání s veřejností v jednotlivých částech regionu)
- práce tématických pracovních skupin
- shromažďování připomínek (osobně, telefonicky a e-mailem)
- technika ABC pro určení priorit
- brainstorming
- SWOT analýza a PESTLE analýza
- expertní posuzování

Při tvorbě strategie byly dodrženy tyto principy ¹:

- transparentní příprava strategie a její publicita
- zapojení co nejširšího okruhu místních subjektů (obcí, organizací a občanů) a otevřenost pracovních verzí strategie pro změny
- tématická úplnost a provázanost
- příprava „zdola“ od potřeb místních organizací a obcí
- princip partnerství (spolupráce subjektů při přípravě, propojení příležitostí a potřeb měst a okolního venkovského území, sdílení informací aj.)

¹ Principy jsou v souladu s Metodikou přípravy veřejných strategií, verze k 30. 11. 2012, Min. financí ČR (viz www.verejne-strategie.cz). Řadu z nich však nově formulujeme na základě mnohaletých zkušeností s metodou LEADER.

-
- integrovanost a vícesektorovost záměrů a řešení
 - vertikální propojení strategie (vazby na strategické a koncepční materiály měst, DSO, ORP, CHKO, kraje a resortů)
 - horizontální koordinace potřeb a záměrů místních subjektů (skupiny obcí, firma a obec apod.)
 - respektování relevantních programových dokumentů ČR (návrhy operačních programů a Programu rozvoje venkova ČR ve verzích předložené vládě ČR v červenci 2014)
 - respektování závazné i doporučené metodiky MMR pro tvorbu integrovaných nástrojů, resp. SCLLD²
 - dodržení obecné intervenční logiky evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) pro období 2014-20
 - princip projektového řízení tvorby strategie
 - identifikace finančních zdrojů (pokud to bylo možné) na úrovni operačních programů, resortních programů a krajských dotačních programů
 - obsah strategie odpovídající principům udržitelného rozvoje v sociálním, ekonomickém a environmentálním ohledu
 - vazba cílů a navrhovaných opatření a aktivit (kap. 6) na vyhodnocenou SWOT analýzu (kap. 5) a SWOT analýzu na analýzu problémů, resp. současného stavu (kap. 2), na analýzu potřeb (kap. 3) a na soulad se strategiemi kraje a ČR (kap. 4)
 - vazba navržené implementace strategie na rozsah, charakter a obsah návrhové části

Důležité vysvětlivky:

Předkládaná strategie obsahuje všechny v přípravě identifikované potřeby, problémy a rozvojové příležitosti regionu, bez ohledu na to, mohou-li být financovány z veřejných nebo soukromých, evropských nebo tuzemských, místních nebo krajských zdrojů. Výsledky realizace této strategie nemohou záviset pouze na nabídce finančních příležitostí EU/ČR, nýbrž na využití všech dostupných finančních zdrojů, jimiž jsou operační programy ČR, resortní programy ministerstev, krajské grantové a další prostředky, volné prostředky obcí, nadační zdroje a vlastní prostředky podnikatelských a nepodnikatelských subjektů v regionu.

Seznam aktivit nemusí být konečný; podobně jako v operačních programech ČR, jde o typy aktivit, které mohou být v zájmu dosažení daného specifického cíle podporovány.

Pokud se v této strategii uvádějí příklady konkrétních aktivit, nejde v žádném případě o předběžný výběr konkrétních projektů a příjemců, nýbrž o ilustrativní příklady potřeb, které slouží k názornějšímu vysvětlení smyslu daného opatření nebo aktivity.

² Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020 (23. 5. 2014) a Manuál tvorby Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro programové období 2014-2020 (ze 17. 5. 2014).

2 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

Analýza současného stavu popisuje aktuální stav a problémy v území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova. Tato kapitola je **výtahem z přílohy č. II**, která obsáhle popisuje současný stav a problematiku regionu.

2.1 Základní informace o území

2.1.1 Identifikace regionu a jeho charakteristika

Místní akční skupina POHODA venkova **působí na území 337 km²** a dle údajů Českého statistického úřadu zde k 1.1. 2014 žilo **32 210 stálých obyvatel**. Region je součástí Královéhradeckého kraje a NUTS II Severovýchod. Rozkládá se na území okresů Náchod a Rychnov nad Kněžnou ve třech správních obvodech obcí s rozšířenou působností (Dobruška, Nové Město nad Metují, Náchod). MAS POHODA venkova sídlí v obci Val.

MAS působí na území 35 obcí: Bačetín, Bohdašín, Borová, Bystré, Česká Čermná, České Meziříčí, Deštné v Orlických horách, Dobré, Dobruška, Dobřany, Chlístov, Janov, Jestřebí, Kounov, Králova Lhota, Libchyně, Mezilesí, Mokré, Nové Město nad Metují, Nový Hrádek, Ohnišov, Olešnice v Orlických horách, Opočno, Podbřezí, Pohoří, Přepychy, Přibyslav, Rohenice, Sedloňov, Semechnice, Sendraž, Slavoňov, Sněžné, Trnov a Val.

Původně bylo součástí MAS POHODA venkova **23 obcí**. V roce 2007 se odpojilo Deštné v Orlických horách a připojilo osm nových obcí, které jsou zapojeny také v Dobrovolném svazku obcí Region Novoměstsko. V roce 2014 se na základě rozhodnutí obecního zastupitelstva obec Deštné v Orlických horách opět připojila k Místní akční skupině POHODA venkova a společně s ní přistoupily další čtyři nové obce, které doposud v žádné MAS nepůsobily – Králova Lhota, Mokré, Přepychy a Rohenice.

Územní působnost Místní akční skupiny POHODA venkova k 1.1. 2014 je zobrazena na mapě č. 2.

Celé území se přirozeně člení do tří geomorfologických pásem:

- ❑ **horské pásmo** - Borová, Česká Čermná, Deštné v Orlických horách, Dobřany, Nový Hrádek, Olešnice v Orlických horách, Sedloňov, Sněžné (průměrná nadmořská výška 603 m. n. m.),
- ❑ **podhorské pásmo** - Bačetín, Bohdašín, Bystré, Dobré, Janov, Jestřebí, Kounov, Libchyně, Mezilesí, Ohnišov, Přibyslav, Sendraž, Slavoňov (průměrná nadmořská výška 460 m. n. m.),
- ❑ **mírně zvlněné pásmo** - České Meziříčí, Dobruška, Chlístov, Králova Lhota, Mokré, Nové Město nad Metují, Opočno, Podbřezí, Pohoří, Přepychy, Rohenice, Semechnice, Trnov, Val (průměrná nadmořská výška 295 m. n. m.).

Pro každou podoblast jsou současně **charakteristické i některé socioekonomické odlišnosti** (hustota pracovních příležitostí, dopravní dostupnost, intenzita zemědělské činnosti aj.) a také jejich **rozvojový potenciál je odlišný**: horské pásmo je turisticky přitažlivé, avšak méně atraktivní pro trvalé usídlení, mírně zvlněná, rovinatá část poskytuje celkově příznivé životní podmínky obyvatelům (včetně zaměstnanosti a dopravní dostupnosti), ale až na výjimky (tři města) není přitažlivá turisticky. Zato jsou zde dobré podmínky pro zemědělskou činnost. Podhorská část jakoby spojovala nevýhody obou předchozích.

Mapa č. 2: Území Místní akční skupiny POHODA venkova k 1.1. 2014

Zdroj: Národní síť Místních akčních skupin České republiky

Socioekonomicky **těži obce rovněž z rozmanitých externalit: z blízkosti větších měst** (např. Přebyslav, Pohoří, Mokrý, Bačetín, Semechnice), **z dopravní dostupnosti** (Podbřezí, Deštné v Orlických horách, České Meziříčí, Opočno, Kounov), **velikosti** (Nové Město nad Metují, Dobruška, Opočno, České Meziříčí), **turistické atraktivnosti** (v zimě Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách, Sedloňov, Nový Hrádek, mimo zimu zejména Nové Město nad Metují, Opočno, Dobruška), **z blízkosti automobilového závodu v Kvasinách** (Dobré, Podbřezí, Trnov, Přepychy, Semechnice) a jiných podmínek. Nevýhody specifických podmínek překonávají obce aktivitou při získávání dotací (např. Česká Čermná, Deštné v Orlických horách, Podbřezí, Pohoří, Olešnice v Orlických horách) a bohatým kulturním a sportovním životem (Dobré, Dobruška, Opočno, Podbřezí, Val aj.).

Významné jsou efekty spolupráce obcí. Jako celek má region užitek ze spolupráce:

a) **v rámci MAS** (v letech 2007-13 činil celkový přímý dotační příjem v rámci přístupu LEADER 41,5 mil. Kč), a dále **ze společných projektů spolupracujících obcí** (16,5 mil. Kč), které byly mimo jiné zaměřeny na pořízení cisternových stříkaček (Olešnice v Orlických horách), úpravu běžeckých tras, dovybavení obcí, pořízení informativních měřičů rychlosti či na různá propagační opatření zejména v rámci projektů přeshraniční spolupráce s Polskem;

b) **v rámci turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko**, v níž je významná společná propagace projektu „Vandrování Kačenčinou pohádkovou říší“ (týká se horské části regionu) a navazující projekt „Brány Orlických hor“ (týká se všech tří měst). Z operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR-Polsko prostřednictvím fondu mikroprojektů byl podpořen projekt „S Kačenkou po stopách sklářů“. V rámci tohoto projektu vznikla naučná stezka z Deštného v Orlických horách do Orlického Záhoří, kde je v místech spjatých s místními skláři umístěno sedm informačních tabulí. Činnost je zajišťována prostřednictvím spolku Kačenčina pohádková říše o.s.. V rámci fondu mikroprojektů v Deštném v Orlických horách byl v roce 2012 otevřen dřevěný přístřešek u Masarykovy chaty na Šerlichu a v Sedloňově přístřešek a památník na Vrchmezi – vše v rámci projektu „Turistická mozaika Orlických hor“. V rámci česko-polské spolupráce je aktivní hned několik dalších obcí (Česká Čermná, Olešnice v Orlických horách, Dobruška, Opočno, Val, Pohoří či Dobré);

c) **ze společné podpory místních produktů** („ORLICKÉ HORY – originální produkt[®]“), v rámci které je Místní akční skupina POHODA venkova regionálním koordinátorem. Značení místních výrobků se provádí v

regionu Orlické hory a Podorlicko, tedy na území působnosti čtyř místních akčních skupin (Místní akční skupina POHODA venkova, Sdružení SPLAV, o.s., Místní akční skupina ORLICKO a NAD ORLICÍ, o.p.s.), které zahrnuje i větší města jako Žamberk, Rychnov nad Kněžnou, Dobruška či Nové Město nad Metují. Jádrem regionu je CHKO Orlické hory. V současné době je touto značkou certifikováno celkem 40 výrobků či souborů výrobků, přičemž jich je 8 z území působnosti MAS POHODA venkova. Mezi výrobky z území najdeme polní plodiny a byliny, dřevěné hračky, lidové kroje a dobové oděvy, šperky, deštenský chléb, český světlý slad a dobrušská piva či novoměstské pečené čaje.

2.1.2 Celková charakteristika a přírodní podmínky

Celé území je **ekonomicky i sociálně stabilní** a nepatří k hospodářsky problémovým, resp. státem podporovaným regionům. Města nabízejí pracovní příležitosti, dopravní dostupnost je (kromě některých horských částí) dobrá. Výhodou je i **pěkné a kvalitní životní prostředí**, nacházejí se zde historicky cenné objekty a velmi dobré zázemí pro rodinnou a sportovní relaxaci. To vše vytváří z oblasti **tradiční turistický cíl celorepublikového významu**. Region v novější historii nebyl postižen sociálními ani ekonomickými otřesy, nedošlo k výraznější migraci obyvatelstva, k hromadnému zániku hospodaření na půdě ani k ukončení činnosti významných zaměstnavatelů.

Výjimkou jsou **místní povodně**, které v posledních letech postihují území zejména podél vodních toků Zlatý potok a Dědina a **způsobují poměrně velké materiální škody**. Při likvidaci jejich následků občané mnohokrát osvědčili solidaritu a spolupráci a dá se říci, že i toto společně prožívané nebezpečí přispívá k soudržnosti obyvatel podhorských obcí. V roce 2005 bylo Krajským úřadem Královéhradeckého kraje **stanoveno záplavové území významného vodního toku Bělá a navržené je záplavové území kolem vodních toků Dědina a Zlatý potok**.

Území MAS se nachází v **mírném klimatickém pásu**. **Podnebí** je výrazně **závislé na nadmořské výšce**, na sklonku podzimu a během zimy se často objevuje teplotní inverze. Nejvíce srážkových dní je v Orlických horách v zimě, méně v létě a nejméně v přechodných ročních obdobích. Průměrný roční úhrn atmosférických srážek dosahuje v nižších oblastech 800 – 1 000 mm, ve vrcholových oblastech okolo 1 300 mm, v podhůří pak 600-700 mm.

Orlické hory s výškou kolem 1000 m n.m. (nejvyšším vrcholem je Velká Deštná 1 115 m n. m.) **se rozkládají v příhraniční horské části**. Jejich chráněná krajinná oblast byla vyhlášena Ministerstvem kultury ČR dne 28.12. 1969. Přímo na území CHKO se nacházejí pouze tři obce z regionu MAS - Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách a Sedloňov.

Hlavním důvodem vyhlášení Orlických hor chráněnou krajinnou oblastí je **ochrana a uchování harmonicky vyvážené krajiny**, kde se prolínají přírodní prvky s výsledky dlouhodobého působení a činnosti člověka. Celé území CHKO je také chráněnou oblastí přirozené akumulace vod. Je zde poměrně pestrá mozaika dochovaných ekosystémů se značnou koncentrací výskytu chráněných rostlin a živočichů. Svérázný charakter má i zdejší tradiční architektura.

Na většině území regionu je **zdravé životní prostředí**, neboť úroveň znečištění ovzduší je v rámci území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova na velmi dobré úrovni. Nejvyšší hodnoty průměrné koncentrace znečišťujících látek jsou v drtivé většině případů ve všech třech městech (Dobruška, Nové Město nad Metují, Opočno), naopak nejnižší hodnoty jsou zejména v horských částech území, převážně v Deštném v Orlických horách.

Z hlediska členitosti, lesnatosti a barevnosti je **na většině území krásná příroda**. Zejména v horských oblastech se na území CHKO či v jiných chráněných lokalitách vyskytuje řada přírodních úkazů. Jak bylo uvedeno výše, území MAS je členité, neboť se zde nachází horské (prům. nadm. výška 603 m.n.m.), podhorské (prům. nadm. výška 460 m.n.m.) a mírně vlnité pásmo (prům. nadm. výška 295 m.n.m.). Lesní pozemky zabírají 31,2% plochy území a tvoří 77% plochy nezemědělské půdy. **Lesní pozemky** v území jsou **součástí velkých lesních komplexů** se stanoveným plánem péče na lesních pozemcích a lesním hospodářským plánem. Na území se nachází přírodní lesní oblast č. 25 Orlické hory, která se vyznačuje vysokou ekologickou stabilitou a oblast č. 26 Předhoří Orlických hor, jenž vykazuje zvýšený podíl smrkových monokultur. Z jehličnatých dřevin se v území vyskytuje především smrk ztepilý a borovice, z listnatých dřevin dub, bříza a buk. Funkce lesů je hospodářská, vodohospodářská, vodoochranná, infiltrační a rekreační. Vodní toky se nachází převážně v horském a podhorském pásmu.

2.2 Obyvatelstvo

2.2.1 Stav a pohyb obyvatelstva

Na území místní akční skupiny žije v současné době dle ČSÚ 32 210 obyvatel. V 69 procentech obcí na území MAS žije do 500 obyvatel. Jedná se tedy o venkovský region s menším počtem větších měst. Více než polovina obcí byla založena již ve 14. století, což svědčí o dlouhodobé tradici osídlení v regionu. Průměrná hustota obyvatel v regionu je 72 obyvatel/km², přičemž v celé České republice je to dle ČSÚ k 1.1. 2012 133,2 obyvatel na km². Vzhledem k celé republice se jedná o podprůměrnou hodnotu a to i vzhledem ke Královéhradeckému kraji, kde žije dle ČSÚ k 1.1. 2012 průměrně 116,4 obyvatel na km². Podprůměrná hodnota hustoty obyvatelstva území je způsobena především rozsáhlou výměrou horských obcí, ve kterých se často vyskytují lesní pozemky a nízkým počtem trvale žijících osob (Sedloňov, Deštné v Orlických horách, Sněžné, Kounov). Naopak největší hustota obyvatelstva je logicky ve všech 3 městech území (Nové Město n. M., Opočno, Dobruška).

Nejvíce obyvatel území, takřka 79,4%, žije v mírně zvlněném pásmu, což je způsobeno zejména existencí všech 3 měst regionu. Přibližně 11,2% obyvatel žije v podhorském pásmu a 9,4% v pásmu horském. Obdobné je to i v případě podílu žen, neboť 79,9% ženské populace žije v mírně zvlněném pásmu, 10,7% v podhorském a 9,4% v horském pásmu. Z výše uvedeného je logické, že nejvyšší průměrná hustota obyvatel je v mírně zvlněném pásmu (cca 109 obyvatel/km²), naopak nejnižší je v pásmu horském (cca 39 obyvatel/km²). Tyto údaje jsou uvedeny v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Základní údaje o obcích

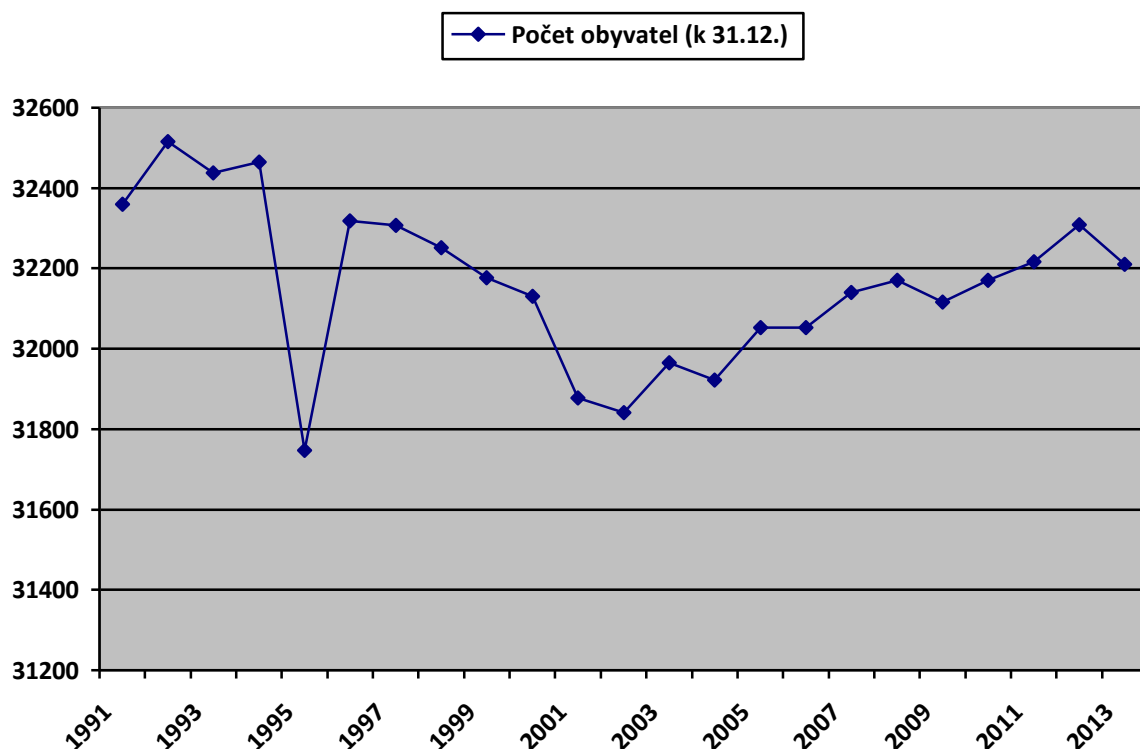
	nadmořská výška (m.n.m) ¹	rok první písemné zmínky ¹	výměra (ha) ¹	počet obyvatel ²		hustota obyvatelstva
				celkem	z toho ženy	
Bačetín (P)	462	1 458	813	410	186	50
Bohdašín (P)	475	1 544	536	208	112	39
Borová (H)	612	1 545	307	200	98	65
Bystré (P)	543	1 475	329	264	126	80
Česká Čermná (H)	520	1 448	891	516	276	58
České Meziříčí (MZ)	254	1 300	2190	1 852	940	84
Deštné v O.h. (H)	649	1 362	3 212	551	275	17
Dobré (P)	435	1 367	1 734	843	413	49
Dobruška (MZ)	287	1 312	3 444	6 896	3558	200
Dobřany (H)	630	1 361	406	133	66	33
Chlístov (MZ)	354	1 545	138	86	40	62
Janov (P)	517	1 544	340	110	57	32
Jestřebí (P)	448	1 459	430	163	78	38
Kounov (P)	445	1 490	1 135	252	121	22
Králova Lhota (MZ)	265	1 356	525	209	107	40
Libchyně (P)	408	1 459	119	75	36	63
Mezilesí (P)	504	1 403	236	211	98	89
Mokré (MZ)	262	1 390	589	146	71	25
Nové Město n/ M. (MZ)	332	1 501	2 313	9 726	5 027	421
Nový Hrádek (H)	560	1 369	1 140	797	416	70
Ohnišov (P)	406	1 471	1 050	492	249	47
Olešnice v O.h. (H)	593	1 369	1 430	452	230	32
Opočno (MZ)	292	1 068	1 401	3 128	1 623	223
Podbřezí (MZ)	323	1 388	787	548	262	70
Pohoří (MZ)	263	1 361	629	687	345	109
Přepychy (MZ)	305	1 355	937	632	333	67
Příbyslav (P)	367	1 358	350	193	102	55
Rohence (MZ)	268	1 356	347	255	123	73
Sedloňov (H)	650	1 654	1 900	235	108	12

Semechnice (MZ)	282	1 364	776	393	201	51
Sendraž (P)	550	1 403	184	99	45	54
Slavoňov (P)	424	1 369	393	275	146	70
Sněžné (H)	610	1 544	610	144	77	24
Trnov (MZ)	292	1 388	1 479	732	365	50
Val (MZ)	355	1 361	605	297	153	49
celkem	X	X	33 705	32 210	16 463	2 523
celkem H	X	X	9 896	3 028	1 546	311
celkem P	X	X	7 649	3 595	1 769	688
celkem MZ	X	X	16 160	25 587	13 148	1 524
průměr	427	1 414	963	920,3	470,4	72
průměr H	603	1 457	1 237	378,5	193,3	38,9
průměr P	460,3	1 446	588,4	276,5	136,1	52,9
průměr MZ	295,3	1 360	1 154,3	1 827,6	939,1	108,9

Zdroj: ¹ ČSÚ k 31.12. 2013, ² ČSÚ k 1.1. 2014

Počet obyvatel v území je poměrně **vysoce stabilní** a to zejména v posledních letech, což dokládá i následující graf. Podle dostupných údajů z Českého statistického úřadu byl v letech 1991 – 2013 nejvyšší počet obyvatel v území v roce 1992 (32 516 obyvatel), naopak nejnižší v roce 1995, kdy na území žilo 31 748 obyvatel. Od roku 2002 až na drobné výjimky v letech 2004 a 2009 dochází každoročně k růstu počtu obyvatel v území. V roce 2013 došlo oproti k předchozímu roku k poklesu počtu obyvatel o 99.

Graf č. 1 : Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel území MAS POHODA venkova v letech 1991 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad

Tabulka č. 2 zachycuje vývoj počtu obyvatel v území a to zejména s ohledem na provedená Sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991, 2001 a 2011. I tato výsledná data svědčí o **dostatečné stabilitě počtu obyvatel v regionu**, neboť oproti údajům uvedeným v roce 1991 byl v roce 2014 celkový počet obyvatel vyšší o 97 obyvatel. Zatímco v období 1991 – 2001 počet obyvatel ve všech 3 pásmech území klesal, v období 2001 – 2011 v horském a podhorském pásmu počet rostl, zatímco v mírně zvlněném pásmu stále klesal. Tato stabilita vývoje počtu obyvatel v obcích je bezpochyby jednou ze silných stránek regionu, která také přispěje k úspěšné realizaci strategie.

Tabulka č. 2: Vývoj počtu obyvatel

	oblast	1991 ¹	2001 ²	2011 ³	1.1. 2014 ⁴	rozdíl 1991 - 2001	rozdíl 2001 - 2011	rozdíl 1991 - 2011	rozdíl 1991 - 2014	rozdíl 2001 - 2014	rozdíl 2011 - 2014
Bačetín	P	382	383	393	410	1	10	11	28	27	17
Bohdašín	P	208	222	224	208	14	2	16	0	-14	-16
Borová	H	226	178	196	200	-48	18	-30	-26	22	4
Bystré	P	231	216	255	264	-15	39	24	33	48	9
Česká Čermná	H	431	437	447	516	6	10	16	85	79	69
České Meziříčí	MZ	1 522	1 567	1 796	1 852	45	229	274	330	285	56
Deštné v O.h.	H	587	611	621	551	24	10	34	-36	-60	-70
Dobré	P	779	832	810	843	53	-22	31	64	11	33
Dobruška	MZ	6 893	7 181	6 876	6 896	288	-305	-17	3	-285	20
Dobřany	H	130	105	131	133	-25	26	1	3	28	2
Chlístov	MZ	111	95	84	86	-16	-11	-27	-25	-9	2
Janov	P	113	109	108	110	-4	-1	-5	-3	1	2
Jestřebí	P	175	169	151	163	-6	-18	-24	-12	-6	12
Kounov	P	270	220	222	252	-50	2	-48	-18	32	30
Králova Lhota	MZ	196	198	231	209	2	33	35	13	11	-22
Libchyně	P	71	68	61	75	-3	-7	-10	4	7	14
Mezilesí	P	208	204	207	211	-4	3	-1	3	7	4
Mokré	MZ	181	164	169	146	-17	5	-12	-35	-18	-23
Nové Město n/ M.	MZ	10 220	10 074	9 520	9 726	-146	-554	-700	-494	-348	206
Nový Hrádek	H	700	704	770	797	4	66	70	97	93	27
Ohnišov	P	499	478	484	492	-21	6	-15	-7	14	8
Olešnice v O.h.	H	542	479	446	452	-63	-33	-96	-90	-27	6
Opočno	MZ	3 309	3 138	3 117	3 128	-171	-21	-192	-181	-10	11
Podbřezí	MZ	459	457	531	548	-2	74	72	89	91	17
Pohoří	MZ	548	582	648	687	34	66	100	139	105	39
Přepychy	MZ	631	594	639	632	-37	45	8	1	38	-7
Příbyslav	P	139	164	173	193	25	9	34	54	29	20
Rohenice	MZ	206	203	233	255	-3	30	27	49	52	22
Sedloňov	H	315	262	207	235	-53	-55	-108	-80	-27	28
Semechnice	MZ	370	368	381	393	-2	13	11	23	25	12
Sendraž	P	84	90	95	99	6	5	11	15	9	4

Slavoňov	P	262	262	292	275	0	30	30	13	13	-17
Sněžné	H	164	142	143	144	-22	1	-21	-20	2	1
Trnov	MZ	678	640	705	732	-38	65	27	54	92	27
Val	MZ	273	287	300	297	14	13	27	24	10	-3
celkem		32 113	31 883	31 666	32 210	-230	-217	-447	97	327	544
celkem H		3 095	2 918	2 961	3 028	-177	43	-134	-67	110	67
celkem P		3 421	3 417	3 475	3 595	-4	58	54	174	178	120
celkem MZ		25 597	25 548	25 230	25 587	-49	-318	-367	-10	39	357

Zdroj: ¹ Sčítání lidu, domů a bytů 1991 (ČSÚ),

² Sčítání lidu, domů a bytů 2001 (ČSÚ),

³ Sčítání lidu, domů a bytů 2011 (ČSÚ),

⁴ ČSÚ k 1.1. 2014

Poznámka: H **Horské pásmo**, P **Podhorské pásmo**, MZ **Mírně vlněné pásmo**

V některých obcích se varovně snižuje počet trvale bydlících obyvatel. Jde především o některé obce horského pásma (Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách, Sedloňov), a překvapivě i větších měst (Nové Město nad Metují, Opočno) nebo obcí z mírně vlněné části (Mokré). V jiných obcích počet obyvatel stoupá (Česká Čermná, Nový Hrádek, České Meziříčí, Pohoří). Vysvětlujeme si to několika protichůdnými jevy:

a) **v horských obcích ubývají pracovní příležitosti**, lidé odtud nejdříve dojíždějí, ale postupně se stěhují, resp. mladí lidé se sem nevracejí – v těchto obcích je třeba 1. obnovit pracovní příležitosti, podpořit vznik řemeslných dílen, opraven a rodinných farem, 2. aktivně podporovat život v obci (sport, tzv. malá kultura, společná úprava prostranství apod.) a tím zvyšovat soudržnost obyvatel a pocit, že „tady mohu a chci žít“;

b) **obce s dobrou dopravní dostupností** pro větší města a **s aktivní politikou vedení obce** (nové plochy pro obytnou zástavbu, podpora života v obci aj.) **počet** svých obyvatel zvyšují;

c) **malá města** jsou pravděpodobně **pod vlivem řady faktorů** a každá by potřebovala jejich specifický rozbor.

Podíváme-li se podrobněji na problematiku dojíždění do zaměstnání, zjišťujeme, že podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 v horském pásmu území celkem 19,8% obyvatel dojíždí do zaměstnání v rámci obce a 80,2% mimo obec. Nejvíce, 51,6% obyvatel, dojíždí do zaměstnání do jiné obce okresu, 21,6% do jiného okresu kraje, 5,4% do jiného kraje a 1,6% do zahraničí. V podhorském pásmu do zaměstnání v rámci obce dojíždí pouze 9,3% a mimo obec 91,7% obyvatel. Celkem 60,4% obyvatel z tohoto pásma území dojíždí do zaměstnání do jiné obce okresu, 22,3% do jiného okresu kraje, 5,6% do jiného kraje a 2,4% do zahraničí. V mírně vlněném pásmu, které je díky existenci 3 měst nejpočetnější, 35,5% obyvatel dojíždí do zaměstnání v rámci obce. 36,4% obyvatel z mírně vlněného pásma do zaměstnání dojíždí do jiné obce okresu, 21,2% do jiného okresu kraje, 5,8% do jiného kraje a 1,1% do zahraničí.

Abychom získali ještě lepší přehled o území a pohybu obyvatelstva, uvádíme v následující tabulce celkový a přirozený přírůstek a přírůstek stěhováním na území MAS ve sledovaných letech. Podíváme-li se především na přírůstek stěhováním, tak zjistíme, že tento ukazatel je v horském pásmu v posledním období poměrně stabilní a nedochází zde k žádným extra výkyvům, i když je pravda, že kladná hodnota 52 v roce 2005 je poměrně extrémní. V podhorském pásmu je kromě let 1991 a 2012 možné sledovat kladný přírůstek stěhováním, což je způsobeno především zvýšenou nabídkou stavebních parcel v této části území. V mírně zvlněném pásmu jsou v rámci přírůstku stěhováním v posledních letech poměrně značné výkyvy a záporných hodnot tento ukazatel nabývá především díky vývoji v Novém Městě nad Metují a Opočně.

Tabulka č. 3: Celkový a přirozený přírůstek a přírůstek stěhováním dle pásem území MAS POHODA venkova

Rok	Horské pásmo			Podhorské pásmo			Mírně zvlněné pásmo		
	Celkový přírůstek	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním
1991	13	13	0	-34	-11	-23	292	94	198
2000	2	11	-9	58	-12	70	-100	9	-109
2005	57	2	52	63	6	57	10	3	7
2011	2	4	-2	14	-11	25	-8	27	-35
2012	7	-10	3	-6	-2	-4	106	11	95
2013	0	-2	2	-5	-6	1	-94	28	-122

Zdroj: Český statistický úřad

K tomu v další tabulce uvádíme přehled některých obcí s bližším komentářem, prostřednictvím kterých se snažíme podložit výše uvedená tvrzení. Z uvedeného přehledu je možné vyčíst, že některá tvrzení nelze vztahovat např. na celá identifikovaná pásma, ale pouze na jednotlivé obce. Například v horském pásmu v obcích Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách a Sedloňově dochází ke snižování počtu trvale bydlících obyvatel, zatímco v České Čermné a Novém Hrádku počet obyvatel naopak roste, což ukazuje i vývoj přírůstku stěhováním. Jistě je zajímavé, že v mírně zvlněném pásmu přírůstek stěhováním v Novém Městě nad Metují a Opočně v posledních letech dosahuje záporných hodnot, zatímco v některých menších obcích z této části (Podbřeží, Přepychy, Semechnice, Trnov) se daří získávat nově přistěhované obyvatele. To je způsobeno především dobrou dojezdovou vzdáleností do okolních měst, ale i aktivní komunální politikou či dobrými podmínkami pro spolkový, kulturní a společenský život.

Tabulka č. 4: Přírůstek stěhováním ve vybraných obcích území MAS POHODA venkova vč. komentáře

Obce, ve kterých se varovně snižuje počet obyvatel		
Obec	Pásmo	Komentář
Deštné v Orlických horách	horské	Ačkoliv je obec horským střediskem, v poslední době kvůli sezónní zaměstnanosti dochází ke stěhování obyvatel, neboť přírůstek stěhováním v roce 2011 byl -18, v roce 2012 -19 a v roce 2013 -18.
Olešnice v Orlických horách	horské	I v této obci, která disponuje zázemím zejména pro zimní formy cestovního ruchu, dochází k odlivu obyvatel. V posledních 4 letech přírůstek stěhováním dosáhl kladné hodnoty pouze v roce 2012 (4), jinak v roce 2010 byl -15, v roce 2011 -6 a v roce 2013 -15.
Sedloňov	horské	Přírůstek stěhováním v této horské obci od roku 2005 dosahuje záporných hodnot s výjimkou posledního roku 2012, kdy dosáhl hodnoty +12.
Nové Město nad Metují	mírně zvlněné	S výjimkou roku 2003 (+95) přírůstek stěhováním v tomto městě vykazuje záporných hodnot. Nejvíce byl v letech 2002 (-101), 2008 (-72) a 2004 (-59). V posledních 3 letech se pohybuje okolo hodnoty -30.
Opočno	mírně zvlněné	Od roku 2006 přírůstek stěhováním v tomto městě dosáhl kladné hodnoty pouze v letech 2008 (+38) a 2012 (+27). V posledních letech se pohybuje okolo -10.
Mokré	mírně zvlněné	Ačkoliv je obec velmi aktivní, za což získává řadu ocenění a je blízko města Opočna, v letech 1996-2004 přírůstek stěhováním nabýval záporných hodnot. Poté se vývoj pohyboval jako na sinusoidě a v posledních 3 letech nabývá spíše záporných hodnot (2011: -8, 2013: -5, 2012: +1).
Obce s dobrou dopravní dostupností a s aktivní politikou vedení obce		
Česká Čermná	horské	Obce leží nedaleko města Náchoda a polských hranic, v obci funguje společenský život. V posledních 3 letech přírůstek stěhováním dosáhl hodnot +11, +12 a +14.

Nový Hrádek	horské	Z městyse to není daleko do Náchoda či Dobrušky, v roce 2011 získal titul Vesnice Královéhradeckého kraje. Kromě let 2003, 2009 a 2013 přírůstek stěhováním roste, v roce 2013 byl -1.
České Meziříčí	mírně zvlněné	Od roku 2000 má obec přes 1 800 obyvatel, což je způsobeno dostatkem příležitostí pro výstavbu a dobrou dojezdovou vzdáleností do Hradce Králové. Od roku 2002 přírůstek stěhováním stoupá, nejvíce v období 2004-2008. Výjimkou je rok 2012, kdy byl -3.
Podbřeží	mírně zvlněné	Obec leží na silnici I/14, která vede z Náchoda do Rychnova nad Kněžnou. Za spolkový a kulturní život obec získala řadu ocenění (v roce 2006 titul Vesnice Královéhradeckého kraje) a starosta A. Novotný v roce 2013 obdržel ocenění Era starosta roku. V posledních 3 letech byl přírůstek stěhováním +8, +1 a +7.
Pohoří	mírně zvlněné	Obec ležící nedaleko Dobrušky a Opočna se pyšní letním parketem a nově zrekonstruovanou zbrojnicí. Za své aktivity obdržela několik ocenění v rámci soutěže Vesnice roku, i když vítězným titulem se prozatím pyšnit nemůže. Mimo let 2011 (-2) a 2013 (-8) přírůstek stěhováním od roku 2005 nabývá kladných hodnot.
Přepychy	mírně zvlněné	Obec leží nedaleko Opočna a je známá díky svým trhům a pospolitým životem. V roce 2012 byl přírůstek stěhováním +30 a v roce 2013 +20.
Semechnice	mírně zvlněné	Přírůstek stěhováním kromě roku 2010 od roku 2006 vykazuje kladné hodnoty, je to blízko do Opočna.
Trnov	mírně zvlněné	Přírůstek stěhováním kromě roku 2012 od roku 2003 vykazuje kladné hodnoty, je to blízko do Opočna.

Zdroj: Český statistický úřad, místní šetření

Demografický vývoj obyvatelstva je ovlivňován dvěma hlavními faktory – **přirozenou měnou obyvatelstva a migrací**. Od roku 2005 **počet živě narozených obyvatel převyšuje počet zemřelých**. Výjimkou je pouze rok 2012, kdy byl počet zemřelých o jediného člověka vyšší, než počet narozených. Vývoj potratů je od roku 2005 poměrně stabilní s tím, že v posledním roce vzrostl jejich počet oproti roku předchozímu o třináct. V dlouhodobém horizontu se **míra potratovosti pozitivně snižuje**. Bilance počtu přistěhovaných a vystěhovaných obyvatel se každoročně mění. **Přirozený přírůstek**, tzn. rozdíl mezi počtem živě narozených a zemřelých obyvatel, od roku 2005 **dosahuje kladných hodnot**. Výjimkou je rok 2012, kdy přirozený přírůstek dosáhl hodnoty -1. Naopak **přírůstek stěhováním**, tzn. rozdíl mezi počtem přistěhovaných a vystěhovaných obyvatel, je **od roku 2008 záporný**. Výjimku tvoří rok 2012, kdy přírůstek stěhováním dosáhl kladné hodnoty 94.

Intenzita vlivu počtu uzavřených manželství na počet narozených dětí se snižuje, neboť stále více dětí se v posledních letech rodí mimo manželství. Zároveň se **zvyšuje průměrný věk snoubenců** při uzavírání prvního manželství a výrazně se **zvyšuje věk prvorodiček**. V těchto trendech území místní akční skupiny, Královéhradecký kraj i ČR kopírují trendy z vyspělých evropských zemí. Z dlouhodobého hlediska **počet uzavřených sňatků v regionu klesá**, zatímco počet rozvodů zůstává takřka stejný.

2.2.2 Věková struktura obyvatelstva

Věková struktura obyvatelstva je ovlivňována dlouhodobým vývojem především porodnosti a úmrtnosti, částečně rovněž migračními pohyby a střední délkou života. Nejcharakterističtějším **rysem demografického vývoje** území je stejně jako v České republice pokračující **stárnutí populace**. V důsledku prodlužující se pravděpodobné doby dožití a poklesu porodnosti zejména v 90. letech a její stagnace na nízké úrovni se **mění věková struktura** populace, v níž relativně i absolutně **přibývá osob starších 65 let**, přičemž nárůst v kategorii nejstarších osob (nad 80 let) by měl být ve srovnání s nižšími věkovými kategoriemi nejrychlejší. Ke stárnutí populace přispěje zestárnutí populačně silných poválečných ročníků a v dalším období zejména prodlužující se pravděpodobná doba dožití.

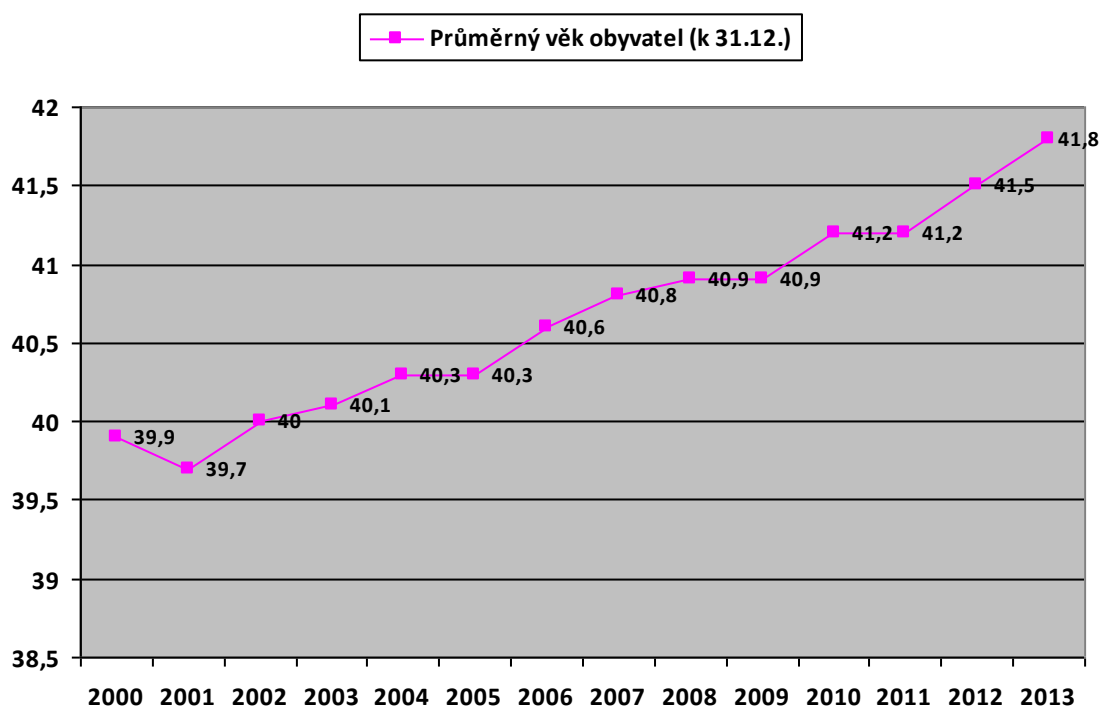
Věková struktura obyvatelstva se sleduje podle tzv. věkových kategorií. Základními kategoriemi jsou: 0-14 let (předproduktivní), 15-64 let (produktivní) a 65 a více let (poproduktivní) složka obyvatelstva. Druhou základní charakteristikou věkového složení obyvatelstva je průměrný věk.

Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) v letech 2001 a 2011 a údajů o obyvatelstvu k 31.12. 2013 je zřejmé, že **věková struktura** obyvatel území Místní akční skupiny POHODA venkova **se zhoršuje**. Ubývá počet obyvatel ve věkové kategorii 0 – 14 let (od roku 2001 do 2013 úbytek o cca 1,8%) a roste počet obyvatel ve věku nad 65 let (od roku 2001 do 2013 nárůst o cca 4,4%). Střední produktivní složka obyvatel klesá a počet obyvatel ve věku 15 – 64 let se ve stejném období snížil o cca 2,6%.

Index stáří vyjadřuje poměr obyvatelstva ve věku 65 let a více/0-14 let. V roce 2001 byla hodnota indexu 84,2, zatímco v roce 2013 činila 122,7. Hodnota indexu vyšší než 100 znamená nepříznivou situaci, resp., že není zachována dostatečná reprodukční schopnost populace.

Průměrný věk obyvatelstva je hodnotou vypočtenou ze stáří všech obyvatel daného území. Průměrný věk obyvatelstva území působnosti místní akční skupiny byl v roce 2013 41,8 let, což je o 2,1 roku více než v roce 2001. **Hodnota průměrného věku od roku 2001 kontinuálně roste.**

Graf č. 2: Vývoj průměrného věku obyvatel území MAS v letech 2000-2013

Zdroj: Český statistický úřad

2.2.3 Vzdělanostní struktura obyvatelstva

Vzdělanostní struktura obyvatelstva se na území působnosti dle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů **zlepšuje**, i když stále **nedosahuje celorepublikového průměru**. Za období 2001 – 2011 vzrostl počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel o cca 3,15% (797 obyvatel) a počet obyvatel s maturitou o cca 3,35% (794 obyvatel). Naopak počet obyvatel se středním vzděláním vč. vyučení bez maturity v tomto období poklesl o cca 3,75 % (1 090 obyvatel) a počet obyvatel se základním vzděláním vč. neukončeného o cca 3,95% (1 086 obyvatel). Je pozitivní, že na území MAS je **průměr obyvatel bez vzdělání či s ukončeným nebo neukončeným základním vzděláním pod krajským či celorepublikovým průměrem**. Naopak negativní je, že počet osob s vysokoškolským či vyšším odborným vzděláním je nižší, což je dáno složením obyvatelstva a zejména absencí těchto vzdělávacích institucí v území a nízkým počtem větších měst v regionu.

2.2.4 Národnostní a náboženská struktura obyvatelstva

Obyvatelstvo na území místní akční skupiny je **národnostně jednotné**. Zastoupení menšinových skupin se od roku 2001 snížilo cca o 1%. Česká státní příslušnost byla v roce 2011 dle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů zastoupena 97,5%. Nejpočetnějšími menšinovými národnostními skupinami je slovenská, polská a ukrajinská. **Počet religiózních** obyvatel se v porovnání SLDB 2001 a 2011 výrazně **snižuje**, což je ale dáno i tím, že

výrazně stoupl počet osob, které neuvedly své stanovisko. Pokles počtu věřících obyvatel je celorepublikový trend. Z celkového podílu věřících se nejvíce hlásí k římskokatolické církvi (88,8%).

2.3 Základní vybavenost obcí

2.3.1 Doprava

Doprava je zabezpečována dopravními prostředky po dopravních cestách. Její význam neustále roste. Aby byla plynulá a dostačující, je nutné mít **kvalitní dopravní infrastrukturu**. Podle výsledků SLDB z let 2001 a 2011 se počet zaměstnaných i žáků a studentů vyjíždějících denně mimo obec v území MAS snižuje. Nejvíce zaměstnaných dojíždí za prací do jiné obce okresu, nejvíce žáků a studentů vyjíždí do školy v rámci obce. **Zatímco v podhorském pásmu do zaměstnání denně dojíždí 40,8% zaměstnanců, v pásmu horském je to pouze 14,3%.** Naopak u 9,1% zaměstnanců z horského pásma cesta do zaměstnání zabere 45-59 minut, zatímco v pásmu podhorském tuto dobu na cestě do práce stráví pouze 4,4%. Celkem 45,1% žáků a studentů z horského pásma stráví na cestě do školy 15-29 minut, zatímco v mírně zvlněném pásmu tento čas stráví 31,8% žáků a studentů. V podhorském pásmu se 34% studentů a žáků do školy dostane do 14 minut, zatímco v pásmu horském tato nejkratší doba dojezdu za vzděláním stačí pouze 13,2% žákům a studentům.

Na většině území je **dobrá dopravní dostupnost a hustá síť komunikací**. Problematičtější dostupnost je v zimních měsících v horském pásmu, kde vrtochy počasí často narušují plynulost dopravy. Vzhledem k tomu, že dopravní infrastruktura je neustále využívána a potřeba oprav či budování nových tras je takřka na denním pořádku, velkým potenciálním nebezpečím je nedostatek finančních prostředků na rozvoj dopravních sítí včetně jejich údržby.

Středem území přes Dobrušku prochází severojižním směrem **silnice první třídy I/14** spojující Rychnov nad Kněžnou s Náchodem, kde je nejbližší hraniční přechod do Polské republiky. Zbylé komunikace na území jsou druhé nebo třetí třídy, popř. místní a účelové komunikace. Region **nemá přímé napojení na dálnici nebo rychlostní komunikaci**. Síť místních komunikací je poměrně hustá a dostatečně zajišťuje dopravní dostupnost všech obcí a jejich napojení na důležité dopravní tahy. Jejich **kvalita** je ale ve většině případů **neuspokojivá**. O něco kvalitnější je údržba komunikací I. a II. třídy. Dopravní systém by měl zajišťovat dopravu obyvatel za prací, do škol, na nákupy, za službami, za lékařem atd..

Železniční doprava má **ryze obslužný regionální charakter**. Nejdůležitější trať je trať č. 026 spojující Častolovice s Náchodem přes Opočno. V posledních letech došlo ke zrušení spoje mezi Dobruškou a Opočnem a železniční doprava v řešeném území tak není téměř využívána, existuje projekt Dráhy Orlických hor.

Dopravní obslužnost zajišťuje několik dopravních společností. **Regionální doprava je uspokojivě zajištěná, dálkové spoje jsou ovšem nedostatečné.** Dalším problémem je nedostatek financí na zajištění dopravní obslužnosti, kdy autobusové linky jezdí nevytížené, a to vede k jejich rušení. Stav zastávek hromadné dopravy je zejména v menších obcích nevyhovující, v území existuje potřeba alespoň částečně opravit či zrekonstruovat některé z nich.

Vnitrostátní letiště najdeme v Novém Městě nad Metují, kde v prostoru Luštinec funguje civilní letiště Aeroklubu, napojené místní komunikací na silnici II/285.

Cyklodoprava je jednou z hojně využívaných forem dopravy, zejména v letních měsících, jak se dostat do zaměstnání, příp. škol. Problémem jsou **zhoršené podmínky pro tento druh dopravy**, neboť cyklisté musí jezdit po komunikacích společně s automobily, protože v území chybí potřebné cyklostezky. Je tedy žádoucí, aby došlo propojení sítě cyklotras a cyklostezek a jejich budování, neboť se jedná o oblíbenou formu dopravy, která je zároveň šetrná i k životnímu prostředí. Proběhla výstavba cyklostezky na katastru města Opočno, která by měla být propojena s cyklostezkou vedoucí z Dobrušky. Cyklostezka by rovněž měla vést v úseku obcí Podbřezí – Bílý Újezd.

Dopravní obslužnost je v podhorském a mírně zvlněném pásmu na dobré úrovni. Pro občany je zde zajištěna doprava do zaměstnání (zejména do Kvasin a všech měst v území), školských zařízení či za zdravotní péčí. **V horském pásmu je situace poněkud horší**, neboť dle vyjádření starostů zde nefunguje systém veřejné dopravy, neboť jednotlivé spoje na sebe nenavazují, nebo dokonce ubývají. V poslední době musí představitelé obcí bojovat s veřejnými dopravci o udržení stávajících spojů a to i za cenu, že budou nuceni ze svých rozpočtů na dopravu přispívat. Od 1. ledna 2014 jsou činnosti související s organizací dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje zajišťovány prostřednictvím Krajského úřadu Královéhradeckého kraje odboru

dopravy a silničního hospodářství, oddělení dopravní obslužnosti. Oddělení dopravní obslužnosti řeší technologické, analytické, ekonomické, kontrolní a propagační činnosti v oblasti veřejné dopravy.

Veřejná dopravní obslužnost je v Královéhradeckém kraji zajištěna železniční a autobusovou dopravou. Dopravu na železničních tratích zajišťují dopravci ČD a.s. a GW Train Regio, provoz autobusových linek zajišťuje celkem 14 smluvních dopravců.

2.3.2 Technická infrastruktura

Technická infrastruktura jako součást veřejné infrastruktury je zřizována a využívána ve veřejném zájmu. Systémy provozních souborů, vedení, objektů, zařízení a ploch technické infrastruktury nezbytně vyžadují koordinaci v území, a to s ohledem na ochranu tohoto území pro následné využití budoucími generacemi.

2.3.2.1 Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu

Zdroje vody jsou převážně z hlubších horizontů podzemních vod - vrtů. Povrchové zdroje pitné vody jsou v horských a podhorských částech území. **Vodovod má 32 obcí**, chybí pouze v Bohdašíně, Janově a Valu. Oblast Novoměstska je zásobována především ze zdrojů v Polické křídové pánvi. Přírodní potenciál podzemních vod je schopen pokrýt požadavky na zvýšený odběr vody z dosavadních a případně i z nových jímacích území v potřebném množství. Problematickým zůstává nedostatek dat o jakosti vody z většiny sídelních jednotek s individuálním zásobováním.

Na veřejnou kanalizaci je napojeno 28 obcí, což představuje 80 % celkového počtu obcí v území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova. **Kanalizační systém zakončený čistírnou odpadních vod má 10 obcí** (Deštné v Orlických horách, Dobruška, Kounov, Mokré, Nový Hrádek, Olešnice v Orlických horách, Opočno, Podbřezí, Pohoří, Rohenice), **centrální čistírna odpadních vod je v Novém Městě nad Metují**. S výstavbou centrálních ČOV se uvažuje v obcích Přibyslav, Sendraž a Slavoňov, v obcích Jestřebí, Libchyně, Mezilesí je navržena biologická nádrž pro dočištění čištěných odpadních vod z domovních ČOV. **V ostatním území jsou technicky nevyhovující obecní stokové systémy nebo jsou odpadní vody čištěny prostřednictvím individuálních zařízení** – domovní čistírny odpadních vod, biologické septiky, bezodtokové jímky apod.. U řady budov je stav objektů na čištění a likvidaci odpadních vod nevyhovující. **Nízká úroveň odkanalizování a čištění odpadních vod je v malých obcích a obcích horské a podhorské části Orlických hor** – nesoustavné systémy hlavně dešťových stok vzniklé převážně zatrubněním silničních příkopů, do kterých jsou vypouštěny splašky předčištěné v septicích a domovních čistírnách. Možnost centrálního čištění a odvádění odpadních vod je v důsledku rozptýlené zástavby a nedostatku veřejných finančních prostředků omezená. Stáří provozovaných kanalizací je 30–50 let. **V menších obcích je kanalizace v nevyhovujícím technickém stavu**. ČOV ve městech mají dostatečný výkon. Recipienty mají dobrou samočisticí schopnost. Více popsáno v kapitole Ochrana vod.

2.3.2.2 Energetika

V rámci energetiky je území zásobováno plynem, elektrickou energií a teplem. Dále jsou zde dostupné telekomunikační služby. Možnou hrozbou v této oblasti je růst energetické náročnosti a závislost na systémech dálkových energetických rozvodů.

Území spadající do **SO ORP Dobruška** je zásobováno zemním plynem odbočkou z vysokotlakého plynovodu Pardubice – Hradec Králové - Jaroměř - Kleny - Náchod - Broumov z VTL plynovodu Seč – Vamberk – Rychnov nad Kněžnou – Dobruška. **Území má zatím velmi nízký stupeň plynofikace**. Dodávka zemního plynu odběratelům se uskutečňuje středotlakými plynovody z VTL/STL regulačních stanic, které jsou rozmístěny po území kraje. Do budoucna se počítá s plynofikací dalších lokalit, které bude možno plynofikovat buď ze stávajících regulačních stanic po jejich rekonstrukci, nebo rozšíření, případně ze stanic nově vybudovaných. Některé obce mohou být napojeny na stávající středotlaké místní plynovodní sítě v sousedních obcích, které mají vyhovující dimenze potrubí a dostatečné tlakové poměry. Plynofikovány jsou města Dobruška a Opočno a 8 obcí (České Meziříčí, Chlístov, Králova Lhota, Mokré, Pohoří, Rohenice, Trnov, Val). VČP Net, s.r.o. má zájem plynofikovat dalších 9 obcí v území. Při plynofikaci dalších lokalit se však nepředpokládá výstavba dalších VTL plynovodů. Zbývajících 7 obcí v území ležících v oblasti Orlických hor by mohlo být případně plynofikováno z území Polska. Plynofikace těchto dalších lokalit bude závislá hlavně na zájmu obcí na její realizaci a na zajištění finančních prostředků.

Na celém správním území ORP Nové Město nad Metují je doposud **plynofikováno pouze Nové Město nad Metují**. Plynofikace ostatních obcí ve správním území ORP je nejistá. Nové Město nad Metují je připojeno VTL přípojkou DN 200 na VTL plynovod Jaroměř – Česká Skalice – Náchod. VTL přípojka je rozvedena do tří

regulačních stanic – distribuční (2x) a průmyslové (1x). Distribuční regulační stanice napájí místní plynovodní síť středotlakým systémem.

Zásobování obcí z území SO ORP Dobruška elektrickou energií je z hlediska nejen současného odběru, ale i výhledových potřeb **dobře zajištěno**. Předmětné území je celoplošně zajištěno systémem 35 kV. Výjimkou jsou městské rozvodné systémy ve městě Dobruška, které jsou provedeny napětím 10 kV. Zásobování okresu elektrickou energií nevyžaduje v současné době, ani ve výhledu mimořádná opatření v oblasti výstavby nových TR. Hlavní dodavatelem elektrické energie v celém území je firma ČEZ Distribuce, a.s.. Území ze SO ORP Nové Město nad Metují je převážně zásobováno z vrchního primárního rozvodného systému VN 351 (Náchod – Dobruška) 35 kV a z rozvodu VN 352 35 kV. Z této primární sítě je rozvedena sekundární distribuční síť nadzemního, podzemního vedení VN, NN a síť trafostanic. Určitými částmi tohoto území prochází síť VVN 110 kV, pro území však nemá přímý význam. V současné době probíhá rozvoj využívání sluneční energie formou fotovoltaických článků, jednak na střechách rodinných domů i různých větších objektů, ale v podobě fotovoltaických elektráren.

Solární zdroje energie se v současné době nacházejí v **16 obcích** území. Největší fotovoltaická elektrárna s výkonem 1,93 MW je v Krčíně, což je místní část Nového Města nad Metují. Druhou největší je Fotovoltaická elektrárna "FVE Dobruška" s výkonem 1,8 MW, kterou najdeme ve městě proslaveném románem A. Jiráka F.L. Věk. Ani jedna ze solárních elektráren není vlastněna obcí, nejčastějšími majiteli jsou fyzické osoby a to zejména v případě využití fotovoltaických článků na střechách domů

Ve správním území **ORP Dobruška** je instalována ve městě Dobrušce soustava CZT (centrální zásobování teplem), která se na vytápění bytové sféry podílí cca 50 %. Ve městě Opočně jsou provozovány pouze 3 blokové kotelny s krátkými rozvody tepla. Zásobování teplem zbývajících objektů ve městě Dobruška a Opočno a ve všech obcích v území je decentralizované z lokálních zdrojů. S podstatnějším **zvyšováním podílu soustav CZT** ve městech **se do budoucna neuvažuje**. Rovněž v obcích se z rozvojem CZT neuvažuje v důsledku nízké plošné spotřeby tepla, která vylučuje ekonomický provoz soustav CZT.

Zásobování teplem v obcích ze správního území **ORP Nové Město nad Metují** je řešeno **centrálními nebo lokálními zdroji**. Centrální zásobování teplem se vyskytuje pouze v Novém Městě nad Metují. Tyto zdroje zajišťují dodávku tepla pro cca 30 % obyvatel města. Velké zdroje tepla v Novém Městě nad Metují zahrnují dva kotle společnosti AMMANN Czech Republic, a.s., tři střední kotle na tuhá paliva a čtyři střední plynové kotle zajišťující dodávku tepla do bytových domů. Zásobování teplem v obcích je řešeno vytápěním z lokálních zdrojů. Jelikož okolní obce nejsou plynofikovány, využívají se v největší míře malé zdroje vytápění do výkonu 50 kW na tuhá paliva nebo na elektrickou energii. Zatím v menší míře a v lokálním měřítku se začínají využívat moderní, ekologické zdroje vytápění a ohřevu teplé užitkové vody, především tepelná čerpadla a sluneční kolektory.

Do budoucna je **možno dále využít energii z biomasy**, spalováním lesního odpadu, odpadní slámy a rychle rostoucích travin nebo dřevin, pěstovaných na nevyužívané zemědělské půdě. Dále je možno instalovat tepelná čerpadla jak malých výkonů (do rodinných domů), tak vyšších výkonů (do průmyslových provozů a komunálních zdrojů tepla). Ve všech těchto případech se jedná o instalaci zařízení, která (jsou-li dobře navržena a provozována) mohou být ekonomicky rentabilní a mohou tak nahradit výrobu tepla v klasických tepelných zdrojích spalujících fosilní paliva. Využití solární energie pro ohřev teplé užitkové vody (solární systémy s kolektory nebo absorbéry), nebo dokonce pro přímou výrobu elektrické energie (fotovoltaické články), je při současných cenách fosilních paliv a el. energie ekonomicky nepříznivé, s návratností investičních prostředků v řádu desítek let.

2.3.2.3 Telekomunikace

V obcích z území **ORP Dobruška** je telekomunikační napojení – **uzlový telefonní obvod Dobruška**. Místní telefonní obvody – Dobruška, Bystré, České Meziríčí, Deštné v Orlických horách, Dobré. Pokrytí televizním signálem zajišťuje televizní vysílač Litický Chlum ve Vamberku / ORP Rychnov nad Kněžnou. Pokrytí signálem v nedostupných lokalitách zabezpečují televizní převaděče – Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách a Sedloňov. Území je pokryto signálem mobilních operátorů – slabší pokrytí v Orlických horách. V Sedloňově se nachází seismická stanice – Polom.

Telekomunikační služby zabezpečuje v obcích spadajících do správního území **ORP Nové Město nad Metují** Telefónica O2 Czech Republic, a.s. s působností **jednoho uzlového telefonního obvodu (UTO) Nové Město nad Metují**, který je napojen na tranzitní telefonní obvod (TTO) Hradec Králové. Je zde dokončena obnova spojovacích cest včetně technologické části ústředěn zahrnující úplnou digitalizaci telefonního zařízení. Telefonní systém svojí kapacitou plně vykrývá nejen současné, ale je schopen vykrýt i výhledové požadavky obyvatelstva

a podnikatelské sféry. Všechny stávající místní telefonní obvody jsou vzájemně propojeny dálkovými kabely a napojeny na příslušnou ústřednu. V případě potřeby se počítá s rozvojem telekomunikační sítě v nových zastavitelných plochách.

V tomto území se nacházejí radioreléové spoje, které zajišťují přenos hlasových, datových a jiných druhů signálů prostřednictvím celostátní sítě mikrovlnných radioreléových a družicových spojů. Pro území se využívají radiokomunikační střediska (RKS) Zvičina, Černá hora, radioreléová střediska (RS) a telekomunikační body (TKB), které jsou vzájemně systémově propojeny radioreléovými (RR) trasami. Dále jsou zde provozovány radioreléové trasy přístupové sítě ČRa, a.s. a trasy mobilní telefonní sítě (GSM).

2.3.2.4 Veřejné osvětlení

Od roku 1990 se v České republice projevuje neustálý nárůst cen elektrické energie, jejímž významným odběratelem je právě oblast veřejného osvětlení. V menších obcích je větší počet světelných míst na obyvatele a naopak odběr energie na světelné místo je větší u velkých měst z důvodu delší doby svícení. **Čím je menší obec, tím se značně zvyšují náklady na spotřebovanou elektrickou energii, a to jak v přepočtu na jednoho obyvatele, tak v nákladech na jedno světelné místo.** Území je veřejným osvětlením vybaveno, ovšem v mnoha případech je toto osvětlení ve **špatném technickém stavu**. V některých obcích či městech (např. Nové Město nad Metují) využívají moderní LED osvětlení, které pomáhá šetřit výdaje na veřejné osvětlení, ale je zároveň šetrné i k životnímu prostředí.

2.3.3 Vybavenost obcí

Občanská vybavenost, stejně jako zázemí pro volnočasové, sportovní a kulturní příležitosti, souvisí s velikostí jednotlivých obcí. **V některých obcích není vybavenost na potřebné úrovni**, v 7 obcích chybí kanalizace (Bohdašín, Janov, Libchyně, Sedloňov, Semechnice, Sněžné, Val) a ve 3 obcích (Bohdašín, Janov, Val) není vodovod. Pouze 11 obcí v regionu má plynovod. Méně než 55 % obcí má vlastní mateřskou školu a 40 % obcí má základní školu, z ostatních obcí musí děti předškolního i školního věku dojíždět. Policejní stanice jsou pouze ve 3 městech v regionu, chybí také v Českém Meziříčí, které je s 1852 obyvateli 4. největší obcí území regionu.

Ve více než 57% obcí je občanům k dispozici obchod s potravinami, pojízdná prodejna se základním sortimentem, kterou zajišťuje firma MARTA spol. s r.o., zajíždí do 13 obcí území. V některých obcích (Borová, Kounov, Mezilesí, Sněžné) není prodejna s potravinami k dispozici, ovšem v obci se nachází alespoň restaurační zařízení. Poštovní služby jsou poskytovány v 17 obcích, což představuje cca 48 % území. Je ale otázkou, jak dlouho zůstane tento stav zachován, neboť se uvažuje o uzavření některých poboček, byť obce se snaží proti rušení pošt bojovat všemi dostupnými prostředky.

Rozšíření občanské vybavenosti by se tedy mělo stát jednou z priorit v rozvojových plánech regionu. Budoucí investice se musí zaměřovat především na doplnění či modernizaci škol a školek, ale také na financování a podporu místních kulturních zařízení, která neslouží jen místním obyvatelům, ale rozvíjejí cestovní ruch. Dále by se měly investice zaměřovat na výstavbu či modernizaci vodovodů a kanalizací, neboť většina obcí sice tímto vybavením disponuje, ovšem stav některých kanalizací či vodovodů není příliš ideální.

Aby nedocházelo k odlivu obyvatel do měst a jiných center, měly by se v jednotlivých obcích (zejména menších), nebo alespoň v jejich nejbližším okolí, vytvořit podmínky pro to, aby tam lidé trvale mohli a chtěli žít. To znamená, že by občané měli mít v rámci dostupných možností příležitost nakoupit základní potraviny, využít poštovní služby, zajistit dostupnou školní docházku a zdravotní péči.

2.3.4 Odpadové hospodářství

Hlavním způsobem nakládání s komunálním odpadem v území je **skládkování**. Největší skládka odpadu se nachází v Křovicích u Dobrušky. Sběr základních druhů tříděného odpadu – papír, sklo, plasty – je zajištěn ve většině obcí. Prostřednictvím sběrných dvorů nebo mobilních sběrů jsou zachycovány nebezpečné složky komunálního odpadu. **Sběrné dvory** jsou provozovány společností Marius Pedersen a.s. a nachází se **v Dobrušce a Novém Městě nad Metují**. Obec Deštné v Orlických horách v současné době připravuje vybudování sběrných míst na tříděný odpad, proto do budoucna čeká pokles množství odpadů, které občané odevzdají na sběrném místě. V území v současné době není žádná třídící linka, nejbližší je u Broumova a v Předměřicích nad Labem.

V Dobrušce se nachází komunitní kompostárna, která ale nemá povolení ze zákona o nakládání s odpady. Pracuje tedy s biologicky rozložitelným materiálem, který vzniká při údržbě městské zeleně a při těžbě dřeva ve

městě. Část materiálu je od místních občanů. Vzniklý kompost plánuje město využít na úpravu městské zeleně. Další kompostárny jsou v Křovicích a Přepychách, připravuje se kompostárna v Dobřem. V malých obcích většinou problémy s biologicky rozložitelným odpadem nemají, ve větších obcích však už na tento problém poukazují a vedení obcí si uvědomuje, že do budoucna bude muset tento problém řešit, aby nedocházelo ke vzniku černých skládek, a také aby se snížilo množství směsného komunálního odpadu, protože velká část biologicky rozložitelného odpadu končí právě v něm. Pravidelný sběr biologicky rozložitelného komunálního odpadu v období jaro – podzim je zajišťován v Novém Městě nad Metují, kde průměrně využitá roční kapacita činí cca 400 tun. Koncovým zařízením pro nakládání s biologicky rozložitelným odpadem v regionu je firma Marius Pedersen a.s., která v Křovicích provozuje skládku odpadů, kompostárnu a bioplynovou stanici. Spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů se nejbližší mimo území MAS nachází v nemocnicích v Hradci Králové a Trutnově.

Na území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova se nachází **skládku v Křovicích u Dobrušky**. Jejím majitelem je firma Marius Pedersen a.s.. Dle informací zjištěných od zástupce firmy je její **kapacita cca na 4 roky**. Její rozšíření se bude projednávat v rámci územního plánování města Dobrušky. Společnost Marius Pedersen a.s. ale vlastní v oblasti Trutnovsko - Rychnovsko ještě další dvě skládky - v Českých Libchavách a v Kryblicích u Trutnova, takže jsou schopni kapacitu skládky ponížít tím, že budou více vyvážet na ostatní dvě skládky a tím by se životnost skládky v Křovicích prodloužila. Navíc by v roce 2024 nebo 2025 mělo dojít ke značnému omezení skládkování (vyvážení nezpracovaného odpadu). Zatím je vyvíjen tlak na tvorbu spaloven, ale také nejsou vypsány žádné dotační tituly na jejich výstavbu či dokončení realizace, takže je toto téma zatím otevřené.

V současné době je v Systému evidence kontaminovaných míst evidováno celkem 19 míst. Černá skládka se nachází v Českém Meziříčí - dům a jeho okolí na křižovatce ulic Osvozené a Podhořská. Zde je problém nejen s černou skládkou, ale také se spalováním plastů, v minulosti zde došlo také k požáru. Možným řešením problému je vyklizení místa na náklady obce nebo přistavení kontejneru. V tomto případě není zaručená spolupráce od nepřizpůsobivých občanů, kteří dům obývají.

Převážné množství komunálního odpadu je produkováno v nejlidnatějších sídlech Nové Město nad Metují, Dobruška, Opočno. V horském a podhorském prostoru je produkce poměrně nízká – narůstání komunálního odpadu sezónně v období přílivu rekreatantů. Zvýšená produkce odpadů ze zemědělství a lesnictví, průměrná produkce je odpadu průmyslového – odstraňován především mimo území. Odpad z těžby nebo dolování se na území nevyskytuje.

Mezi přednosti patří **zavedený systém separovaného sběru odpadu**, poměrně **dobře fungující odpadové hospodářství, stabilita svozových firem** a fungující spolupráce s EKO-KOMem. **Slabinou** jsou stále **rostoucí ceny za svoz odpadů, nedostatečné ekonomické mechanismy, které by občany motivovaly ke třídění odpadů a nízký počet zařízení pro nakládání s biologicky rozložitelným odpadem**. Příležitostí ke zlepšení odpadového hospodářství je využití fondů EU k financování projektů zaměřených na zlepšení odpadového hospodářství, vytváření podmínek motivujících občany k vyššímu třídění odpadů, zapojení obcí a škol do různých soutěží (např. sběr papíru, soutěž Čistá obec apod.) a ztotožnění se s cílem Plánu odpadového hospodářství, tj. snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu. Hrozbou odpadového hospodářství by byly nevhodné změny v legislativě vedoucí k vynuceným nákladům či ke zvýšení provozních nákladů nebo výsledky komunálních voleb, které by se projevíly neochotou nového vedení obcí investovat do odpadového hospodářství. Pokud by poplatky za svoz odpadů neúměrně rostly, vedlo by to k nespokojenosti občanů, kteří by tyto poplatky odmítali platit, a zvýšil by se počet černých skládek. V neposlední řadě je hrozbou také přetrvávající konzumní styl života obyvatel nejen obyvatel regionu, ale celé ČR.

2.3.5 Územní plánování

Jak ukazuje tabulka č. 5, z celkového počtu 35 obcí v území má pouze **8 obcí schválený územní plán dle nového stavebního zákona** a v obcích Sendraž a Sněžné územní plán vůbec nemají, i když ve Sněžném příprava územního plánu probíhá od roku 2003, kdy zastupitelstvo obce schválilo jeho pořízení. Ve 13 obcích (včetně všech tří měst) již začali pracovat na novém územním plánu (vč. Sněžného) a ve zbylých 14 obcích se pořízením nového územního plánu prozatím nezabývali (vč. Sendraže). Nový stavební zákon (č. 186/2006 Sb.) stanoví, že veškeré územní plány pořízené podle starého stavebního zákona (tedy schválené před rokem 2007) pozbývají po 31. prosinci 2020 platnost. Z tohoto důvodu je nutné do konce roku 2020 pořídit, tj. projednat a schválit územní plán nový.

Tabulka č. 5: Přehled územně plánovacích dokumentací v obcích na území MAS POHODA venkova

Obec	Rok vydání	Dle platného stavebního zákona	Aktuální stav
Bačetín	2002	ne	schváleno pořízení nového ÚP usnesením zastupitelstva ze dne 25.11. 2013
Bohdašín	2004	ne	vydána změna č. 1 dne 12.6. 2012
Borová	1999	ne	v roce 2011 schváleno pořízení změn č. 2 a 3
Bystré	1998	ne	v roce 2011 vydána Územní studie - lokalita II/6, k. ú. Bystré v Orlických horách
Česká Čermná	2001	ne	vydána změna č. 3 dne 30.11. 2010
České Meziříčí	1995	ne	schváleno pořízení nového ÚP usnesením zastupitelstva ze dne 12.12. 2012
Deštné v O.h.	2011	ano	schváleno zadání změny č. 1 dne 16.12. 2013
Dobré	2006	ne	probíhá výběr dodavatele na zpracování nového územního plánu
Dobruška	2002	ne	schváleno zadání nového ÚP usnesením zastupitelstva města ze dne 7.10. 2010
Dobřany	2008	ano	neměnný
Chlístov	2008	ano	dne 31.7. 2009 vydána Územní studie pro zastavitelnou plochu Z2, Chlístov u Dobrušky
Janov	2002	ne	schváleno zadání změny č. 1 dne 17.4. 2013
Jestřebí	2009	ano	neměnný
Kounov	2000	ne	vydána změna č. 1 dne 14.12. 2011
Králova Lhota	2005	ne	vydány změny I. dne 23.4. 2008
Libchyně	2009	ano	vydána změna č. 1 dne 17.6. 2010
Mezilesí	2008	ano	neměnný
Mokré	2013	ano	neměnný
Nové Město n/ M.	1996	ne	schváleno zadání nového ÚP usnesením zastupitelstva města ze dne 1.9. 2011
Nový Hrádek	2002	ne	vydána změna č. 4 dne 3.4. 2013
Ohnišov	1997	ne	vydána změna č. 3 dne 13.4. 2012
Olešnice v O.h.	1999	ne	schváleno zadání nového ÚP usnesením zastupitelstva ze dne 25.9. 2013
Opočno	1995	ne	schváleno zadání nového ÚP usnesením zastupitelstva města ze dne 18.6. 2012
Podbřezí	1995	ne	vydána změna č. 5 dne 20.9. 2012
Pohoří	1994	ne	vydána změna č. 2 dne 8.11. 2013
Přepychy	1997	ne	schváleno zadání nového ÚP usnesením zastupitelstva ze dne 18.10. 2012
Přibyslav	2000	ne	schváleno zadání nového ÚP usnesením zastupitelstva ze dne 13.4. 2011
Rohenice	1995	ne	schváleno pořízení nového ÚP usnesením zastupitelstva ze dne 12.9. 2012
Sedloňov	1998	ne	stanovisko krajského úřadu ze dne 16.3. 2012
Semechnice	1998	ne	vydána změna č. 2 dne 20.10. 2011
Sendraž	-	ne	-
Slavoňov	2001	ne	schváleno pořízení nového ÚP usnesením zastupitelstva ze dne 14.12. 2011
Sněžné	-	ne	veřejné projednání návrhu územního plánu jako návrhu opatření obecné povahy dne 23.4. 2010
Trnov	2002	ne	schváleno zadání změny č. 2 dne 26.5. 2014
Val	2008	ano	neměnný
celkem		Ano: 8, Ne: 27	

Zdroj: Jednotný portál územního plánování Královéhradeckého kraje

2.3.6 Rozvojová území

Rozvojová území jsou uvedena v územně-plánovacích dokumentacích jednotlivých obcí a tento oddíl je věnován pouze významným lokalitám, které jsou oficiálně uváděny na národní či krajské úrovni.

První významnou skupinou jsou rozvojové plochy, které mají nadmístní regionální či republikový význam pro umístění investic, jejichž přehled je uveden v následující tabulce, ze které je patrné, že na území se nacházejí **čtyři rozvojové plochy**. Celkem tři najdeme v Dobrušce, kde zabírají plochu 47,2 ha a čtvrtá rozvojová plocha s výměrou 20,7 ha se nachází v Novém Městě nad Metují.

Druhou skupinou jsou **oficiálně deklarované brownfieldy**, což jsou pozemky a nemovitosti uvnitř urbanizovaného území, které ztratily svoji funkci a využití, jsou opuštěné a podvyužité, často mají ekologickou zátěž a zdevastované výrobní či jiné budovy. Rekonstrukce či revitalizace takové nemovitosti k novému efektivnímu využívání je podporována z fondů EU. V Novém Městě nad Metují tři brownfieldy zaujímají rozlohu 101 169 m², čtvrtý s rozlohou 16 690 m² se nachází v Mokřém.

V Opočně se nachází významná rozvojová průmyslová zóna o ploše 24 ha, která může sloužit pro lehký průmysl, sklady či služby. Ostatní významné průmyslové zóny najdeme v blízkém okolí kolem obcí Solnice a Kvasiny, což je vzhledem k existenci pobočného závodu společnosti ŠKODA AUTO a.s. právě v Kvasinách více než logické.

Mezi **významné památky z území**, které jsou evidovány Národním památkovým ústavem, patří dvě národní kulturní památky (zámky v Novém Městě nad Metují a Opočně), dvě městské památkové zóny v Dobrušce a Opočně a městská památková rezervace v Novém Městě nad Metují.

2.4 Služby pro obyvatele a návštěvníky vč. cestovního ruchu

2.4.1 Bydlení

Demografický vývoj a ekonomická a kupní síla obyvatelstva mají vliv na kvalitu a velikost domovního a bytového fondu. Podle výsledků SLDB bylo na území MAS k 26.3. 2011 celkem 6 789 obydlených domů, 12 265 obydlených bytů a 12 881 hospodařících domácností.

2.4.1.1 Domovní fond

Celkový **počet domů** se na území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova **zvyšuje**. V roce 2011 bylo v regionu celkem 8 838 domů, zatímco v roce 2001 jich bylo o 535 méně. Z celkového počtu domů jich v roce 2011 bylo celkem 6 789 obydlených, což představuje cca 76,8%. **Obydlené domy** jsou na území **v drtivé většině vlastněny fyzickými osobami** (cca 88,8%), nejvíce je na území domů s jedním bytem (68%) a přibližně 91% domů disponuje 1-2 nadzemními podlažími. Nejvíce domů v regionu bylo postaveno či zrekonstruováno v letech 1920 – 1970, cca 31,7%. Naopak nejméně, cca 10,3%, jich bylo zrekonstruováno či postaveno od roku 1991 do roku 2000.

Technické vybavení domů se na území působnosti MAS POHODA venkova od roku 2001 zlepšilo. Nejvíce vzrostlo vybavení domů ústředním topením, konkrétně o 1 043. O 796 vzrostl počet domů vybavených plynem, o 380 počet domů s přípojkou na kanalizační síť a o 69 počet domů připojených na vodovod. **Nejčastějším důvodem neobydlenosti domů je jejich využití převážně k rekreaci**. U bytových domů, vzhledem k malému počtu neobydlených bytových domů, je výrazně vyšší podíl domů nezpůsobilých k bydlení.

2.4.1.2 Bytový fond

Stejně jako počet domů, **zvyšuje se** na území působnosti místní akční skupiny dle výsledků SLDB i **počet bytů**. Počet obydlených bytů v roce 2011 vzrostl oproti roku 2001 o 642 bytů, počet obydlených bytů v rodinných domech stoupl o 273 a počet obydlených bytů v bytových domech o 235 bytů. **Od roku 2001 do roku 2013** bylo dle Českého statistického úřadu **dokončeno celkem 1 432 bytů** (vč. nástaveb a přístaveb, domů pro seniory aj.). V tomtéž období bylo dokončeno 670 bytů v rodinných domech a 262 bytů v bytových domech. Podle právního důvodu užívání bytu jednoznačně **převládají byty ve vlastních domech**. Kromě obydlených bytů se na území nachází celkem **3 043 neobydlených bytů**, přičemž 2 528 jich je v rodinných domech a 478 v bytových domech. **Nejčastějším důvodem neobydlenosti bytů je jejich využití převážně k rekreaci** (77,9%).

Obydlené byty jsou vytápěny převážně ústředním topením (78,5%) a jejich počet se stejně jako v Královéhradeckém zvyšuje. V rámci etážového vytápění je energie nejvíce využívána z plynu (70,1%) a při vytápění kamny nejvíce obydlých bytů využívá energii z elektřiny (61,5%). Celkem 6 626 domácností vybaveno osobním počítačem s připojením na internet a 444 domácností je sice vybaveno osobním počítačem, ovšem bez přístupu k internetu.

2.4.1.3 Bytová výstavba

V období 2001-2013 bylo v regionu dokončeno celkem 1 432 bytů, z toho 74,3% bylo dokončeno v mírně zvlněném pásmu, což je i logické vzhledem k výskytu všech tří měst v této oblasti. Nejvíce bytů, celkem 333, bylo dokončeno v Novém Městě nad Metují. Za zamínku stojí celkem 120 dokončených bytů v horském středisku Deštné v Orlických horách, kde byl i nejvyšší počet dokončených bytů v bytových domech, který činil 71 bytů. Zajímavostí je, že ve sledovaném období v podhorském pásmu nebyl v bytovém domě dokončen žádný byt.

2.4.2 Vzdělávání, školství

Na území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova je oblast školství zajišťována pomocí mateřských a základních škol, gymnázia a středních škol. Nejbližší vysoká škola se nachází v Hradci Králové a Pardubicích, nejbližší vyšší odbornou školu najdeme v Rychnově nad Kněžnou a Náchodě.

2.4.2.1 Mateřské školy

Na celém území se nachází celkem 22 mateřských škol, které jsou rozmístěny do 15 obcí, 3 měst a 1 městyse, což znamená, že mateřská škola se nachází v 19 municipalitách z 35, což představuje cca 54 procent. Počet mateřských škol v území je poměrně stabilní. V posledních letech vznikla Montessori mateřská škola v Podbřezí a 2.9. 2013 byla v Bystrém otevřena nová mateřská školka. Jedná se o soukromou mateřskou školu, kterou zřídila a spravuje Trivium Plus, o.p.s., jenž podobným způsobem již řadu let organizuje stejnojmennou základní školu v Dobřanech. Druhou soukromou školkou je Mateřská škola a Základní škola speciální NONA, o.p.s. v Novém Městě nad Metují, kde 1.9. 2013 bylo otevřeno jedno oddělení speciální mateřské školy, které je určeno pro děti se zdravotním znevýhodněním. V ostatních případech je zřizovatelem mateřských škol obec, město či městyse. Z celkového počtu 22 mateřských škol jich je celkem 9 sloučených, tzn. fungujících společně se základní školou v rámci jednoho ředitelství.

Počet žáků mateřských škol v posledních letech mírně roste. Díky zvyšujícímu se počtu žáků mateřských škol roste i počet běžných tříd. **Z pohledu naplnění kapacit příliš mnoho volných míst pro děti z mateřských škol v příslušných zařízeních na území MAS není.** Mateřské školy v menších obcích území jsou zpravidla zaplněny do posledního místa a v některých případech musí i odmítnout přijetí nového žáka. To s sebou přináší zvýšené nároky na rodiče, neboť dítě nemůže chodit do mateřské školy přímo v místě či nejbližším okolí svého bydliště a musí navštěvovat mateřskou školu umístěnou dál od domova. Podle předpovědi vývoje počtu obyvatel se dá předpokládat, že počet dětí v mateřských školách bude i nadále růst, i když ne nikterak závratným tempem.

Z tohoto důvodu nelze očekávat, že v území bude docházet k nějaké masivní výstavbě nových mateřských škol, i když nelze vyloučit, že se nějaká z obcí rozhodne zareagovat na aktuální vývoj obyvatelstva otevřením nějaké nové mateřské školky. Spíše se dá předpokládat, že v rámci možností dojde k navýšení kapacit některých současných mateřských škol. Zároveň bude nutné udržovat a pečovat o stávající zařízení, aby v území mohla zůstat zachována možnost zajistit pro děti předškolní výchovu.

Péči o děti do 3 let zajišťují především mateřská centra (např. HASTRMÁNEK, z.s. v Dobrušce či Mateřské centrum Na zámečku o.p.s. v Novém Městě nad Metují). V Bačetíně mají v mateřské škole zřízenou třídu „Lvíčků“, která je pro nejmladší děti od věku 2+ , kterým je věnována zvýšená péče k brzké adaptaci v mateřské škole.

2.4.2.2 Základní školy

Na celém území se nachází celkem 20 základních škol (z toho jsou 3 speciální), které jsou rozmístěny do 10 obcí, 3 měst a 1 městyse. Základní škola se tedy nachází ve 14 municipalitách z 35, což představuje 40 procent. Jejich obsazenost, zejména v menších obcích, není tak velká, jako u škol mateřských. Z celkového počtu 20 škol jsou 2 soukromé a 2 zřízeny krajem, zbývajících 16 je zřízeno obcí, městem či městysem. Polovina škol je provozována společně s jiným zařízením. V devíti případech se jedná o společné fungování mateřské a základní školy, v jednom o fungování základní a střední školy. Soukromou základní školu v Dobřanech provozuje Trivium Plus, o.p.s. a speciální základní školu v Novém Městě nad Metují NONA 92, o.p.s.. Královéhradecký

kraj je zřizovatelem speciálních škol v Dobrušce a Novém Městě nad Metují, kde základní škola funguje společně se školou střední.

Stejně jako u mateřských škol, tak i u těch základních platí, že jejich **počet je stabilní**. V **6 obcích** je provozován **pouze 1. stupeň** (Česká Čermná, Ohnišov, Olešnice v Orlických horách, Podbřezí, Pohoří, Přepychy). Například v rámci správního obvodu ORP Dobruška se podle údajů z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve školním roce 2012/2013 nacházelo celkem 8 malotřídních škol, přičemž 5 jich malotřídních nebylo. Malotřídní školy se nacházejí v obcích, v nichž se nedaří naplnit kapacitu příslušných škol, a proto musí výuku slučovat a zřizovatelé musí na fungování těchto škol přispívat ze svých rozpočtů.

Vezmeme-li v úvahu, že počet dětí v posledních letech v mateřských školách stoupá, budeme obdobně jako u těchto zařízení očekávat nárůst žáků základních škol, který ale nebude nikterak skokový. Jelikož ale **kapacity současných základních škol jsou plně dostačující**, tak neočekáváme výrazné změny v kapacitách jednotlivých základních škol či dokonce výstavbu nějaké nové. S ohledem na ne příliš zvyšující se počet žáků základních škol a v souvislosti se stále se zvyšujícími nároky může v území dojít k uzavření některé z doposud fungujících základních škol, nebo alespoň ke sloučení či jiné spolupráci.

S ohledem na neustále rostoucí finanční náročnost zřizovatelů je žádoucí, aby došlo ke snížení provozních nákladů, čehož je možné dosáhnout např. prostřednictvím financování energetických úspor skrz dotační a grantové příležitosti či využitím školních budov i pro jiné účely, jako jsou např. komunitní centra či sociální služby s vhodně zacílenými vzdělávacími programy pro dospělé a seniory s ohledem na demografický vývoj obyvatelstva. Určitou možností, jak snížit náklady, je i integrace škol a školských zařízení.

2.4.2.3 Gymnázia

Jediné gymnázium se na území nachází v Pulické ulici v Dobrušce. Studenti zde mají možnost studovat na osmiletém a čtyřletém denním studiu. Zřizovatelem gymnázia je Královéhradecký kraj.

2.4.2.4 Střední školy

Střední školy se na území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova nacházejí **ve všech 3 městech**. V Opočně je provozováno vyučovací pracoviště školy, která má ředitelství v Novém Městě nad Metují. V tomto největším městě území je zároveň i další krajem zřízená střední škola se sídlem ve Školní ulici. V Dobrušce kromě 2 středních škol najdeme i gymnázium a studijní středisko Univerzity Karlovy v Praze, které pořádá přípravné kurzy pro uchazeče o studium na lékařských, farmaceutických, veterinárních a přírodovědných fakultách, a letní kurzy češtiny pro krajany. Střední škola a Základní škola v Novém Městě nad Metují s kapacitou 600 žáků zřízená krajským úřadem má kromě Nového Města nad Metují svá pracoviště ještě v Opočně a Broumově. **Kapacita** jednotlivých škol **je dostatečná**, o čemž svědčí i to, že jednotlivé školy jsou připraveny na případný nárůst svých žáků.

2.4.2.5 Základní umělecké školy

Stejně jako střední školy, tak i základní umělecké školy se nachází **ve všech 3 městech území** a všechny umělecké školy jsou zřízeny městy. V Opočně byla ve školním roce 2012/2013 kapacita základní umělecké školy zcela naplněna, zatímco v Dobrušce zbývalo celkem 40 a v Novém Městě nad Metují celkem 23 volných míst. I přesto je ale zřejmé, že **zájem o základní umělecké školy je velký**, což je dáno i kvalitou a pestrostí nabízených oborů.

2.4.2.6 Střediska volného času

Střediska volného času, která jsou sledována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, najdeme v Dobrušce a Novém Městě nad Metují. Dům dětí a mládeže Stonožka z Nového Města nad Metují ani Dům dětí a mládeže Dobruška nejvyšší povolený počet klientů neuvádí. Obě zařízení připravují programy nejen pro děti a mládež, ale i pro rodiče či prarodiče.

2.4.3 Zdravotnické služby v území

Na území Místní akční skupiny POHODA venkova se nachází několik typů zdravotnických zařízení. V celkem 8 obcích najdeme ordinaci praktického lékaře pro dospělé, v 7 obcích ordinuje praktický lékař pro děti a dorost a v 5 obcích stomatolog. **Převážná většina zdravotnických zařízení je soustředěna do všech tří měst** – Dobrušky, Nového Města nad Metují a Opočna, ve kterém do roku 2011 fungovala nemocnice. Přestože do některých obcí dojíždí praktičtí lékaři, patří mezi hlavní spádová zdravotnická zařízení ordinace lékařů v Dobrušce, Opočně, Náchodě a Rychnově nad Kněžnou. **Dojížděka za zdravotnickou péčí je často**

problémová zejména pro starší občany, kteří nevlastní automobil, neboť dopravní spojení je mnohde nedostatečné.

Nyní obyvatelé území využívají služeb Oblastní nemocnice Náchod a.s., která má svá pracoviště v Náchodě (pro oblast Novoměstska) a Rychnově nad Kněžnou (pro oblast Dobruška). Oblastní nemocnice Náchod a.s. má v Novém Městě nad Metují psychiatrické oddělení, v Českém Meziříčí zdravotní středisko a v Opočně polikliniku. Zejména v horských částech území je **horší dojezdová vzdálenost zdravotnické záchranné služby** (nejen v zimních měsících), což je způsobeno i špatným stavem komunikací. Podle představitelů obcí je v území nezájem lékařů o provozování ordinací obvodních lékařů, ačkoliv by obce o tyto služby měly zájem. Po dlouhých jednáních s Královéhradeckým krajem byl ve druhé polovině roku 2014 celý areál bývalé nemocnice (kromě léčebny dlouhodobě nemocných) v Opočně bezplatně převeden do správy města, které chce svým obyvatelům zajistit dostupnou lékařskou péči. Město má s areálem velké plány.

V území se nenacházejí někteří specialisté, a proto občané musí využívat v některých případech zdravotnická zařízení v Náchodě, Rychnově nad Kněžnou či Hradci Králové. Stomatologická služba je na území zajišťována v dostatečném množství, i když je pravdou, že někteří obyvatelé území využívají i stomatology mimo region. Počet praktických lékařů je obstojný, ale jejich kapacity jsou často přetížené a proto se jako žádoucí jeví zvýšení jejich stávajícího počtu. Lékárny jsou dostupné pouze ve městech a v Českém Meziříčí, což ale zejména pro starší spoluobčany znamená problém. Rovněž počet gynekologů je na hraně a to zejména v Opočně, kde by ale v blízké době mohlo dojít k nápravě v souvislosti s převedením areálu bývalé nemocnice do správy města. Záchranná služba vč. rychlé zdravotní pomoci je v Opočně, což ale např. do obce Deštné v Orlických horách znamená dojezdovou vzdálenost 22 kilometrů.

2.4.4 Sociální služby v území

Na území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova je v současné době **zajištěna dostupnost základních sociálních služeb** – domov pro seniory, domov pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení, pečovatelská služba, asistenční služba a denní stacionář. V území **nejsou** v současné době **kromě nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v Novém Městě nad Metují poskytovány služby sociální prevence**. Jelikož jsou ale nedaleko města Rychnov nad Kněžnou, Náchod či Červený Kostelec, několik dalších sociálních služeb mohou občané využívat právě tam. Jedná se například o sociální poradenství, klub seniorů nebo služby pro mentálně postiženou mládež. **Většina zařízení se nachází v mírně zvlněném pásmu.**

Hospicová služba je zajišťována mimo území MAS v Hospici Anežky České v Červeném Kostelci, v nedalekém Rychnově nad Kněžnou by v dohledné době měl být otevřen Domácí hospic Setkání, který bude provozovat stejnojmenná obecně prospěšná společnost v bývalém učňovském internátu v Javornické ulici.

Ve všech třech obcích s rozšířenou působností, jejichž správní obvod se dotýká území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova, se problematice sociálních služeb a jejich plánování nějakým způsobem věnují. Zastupitelstvo města Dobrušky na svém zasedání dne 7.11. 2012 projednalo dokument s názvem Komunitní plán sociálních služeb na Dobrušsku na období 2012-2016, v Novém Městě nad Metují mají Plán sociálních služeb na období 2010-2012 a v Náchodě Koncepti rozvoje sociálních služeb na období 2004-2006. Jako rozvojové priority byly v rámci stanoveného dokumentu na Dobrušsku stanoveny následující priority: Zlepšit dostupnost sociálních služeb, pokračovat v rozvoji kvality služeb, zlepšit informovanost o službách a zlepšit využití všech dostupných finančních zdrojů.

V Královéhradeckém kraji **dochází** v současné době **k rozšiřování služeb sociální péče a služeb sociální intervence**, což je ovlivněno obecně měnící se socioekonomickou a demografickou situací v celé společnosti. Celá oblast sociální péče má z důvodu realizování řady podpůrných aktivit poměrně **vyšší potenciál** dalšího rozvoje, zejména **v oblasti služeb poskytovaných v domácím prostředí klientů**. Především byly započaty aktivity na zavedení systému plánování prostřednictvím zpracování komunitních plánů sociálních služeb téměř ve všech obcích s rozšířenou působností v kraji. Pozitivem je uskutečňování výuky v sociálních oborech na řadách škol, což je dobrým předpokladem pro přípravu kvalifikovaného personálu. Dalším kladem je **rozvíjející se silný neziskový sektor v oblasti sociálních služeb**. Spolupráce zdravotnických zařízení a zařízení sociální péče není v oblasti využití rezervy sociálně zdravotní péče stále jednoznačně stanovena. Tato zařízení vzájemně „suplují“ svoje funkce (klienty domovů důchodců se stávají často občané, jejichž zdravotní stav vyžaduje celodenní zdravotní péči). Následkem toho dochází k nepřehlednosti v hospodaření všech subjektů a obtížné identifikaci žádoucích úspor. Problémem je neexistence dostatečné spolupráce a koordinace zdravotní a sociální péče a též nedostatek finančních zdrojů na řešení tak komplikované oblasti, ve které se střetávají různé zájmy a kompetence.

Zásadní **hrozbou je stárnutí populace**, což do budoucna **ovlivní poptávku po sociálních službách**. Nedostatek finančních prostředků na provoz a zvyšování kvality poskytovaných sociálních služeb je možno eliminovat v období 2014-2020 prostřednictvím fondů EU. Je také důležité, aby školy poskytovaly kvalitní vzdělání v sociální oblasti jako prevence vzniku sociální exkluze a v péči o seniory. Vzhledem k demografickému vývoji a trendům v sociální oblasti (důraz na péči v domácnostech) **poroste role pečujících osob**, a proto bude nutné jim zajistit jednak sociální služby, které ulehčují zvládat pečující roli (odlehčovací služby, raná péče), tak i vzdělávací a podpůrné programy. Možnou hrozbou může být i nárůst podílu sociálně nepřízpůsobivých občanů. Mezi slabé stránky lze zařadit zanedbání výchovy dětí k péči o seniory, neexistenci velkého množství typů sociálních služeb, přetrvávající exkluzi některých sociálních skupin a nízkou míru spolupráce sociálních a zdravotních zařízení.

Podle mapy sociálně vyloučených lokalit Ústavu územního rozvoje z Brna (březen 2011) se na území Místní akční skupiny POHODA venkova nacházejí **sociálně vyloučené lokality v Českém Meziříčí, Dobrušce, Olešnici v Orlických horách a Králově Lhotě**.

2.4.5 Volnočasové, sportovní a kulturní možnosti

Dostatečná, kvalitní a pestrá nabídka volnočasových aktivit je jednou ze základních podmínek pro to, aby lidé na daném území chtěli a mohli žít. **Vybavenost** jednotlivých obcí zázemím pro volnočasové a jiné činnosti **se liší podle počtu stálých obyvatel i turistické atraktivnosti** a návštěvnosti během celého roku.

Ve většině obcí je obyvatelům k dispozici **hřiště**. Nicméně ta jsou často **v zanedbaném nebo nevyhovujícím stavu**, i když v poslední době se díky finančním prostředkům z Evropské unie počet kvalitních sportovišť na území zvýšil (nově vybudovaná víceúčelová hřiště v Podbřezí a Semechnicích, zrekonstruovaný zimní stadion v Opočně atd.). Co se týče **sportovního zařízení**, **není** tedy v regionu **na patřičné úrovni**. I když v některých obcích jsou k dispozici i tenisová hřiště, v Bohdašíně i sportovní letiště a v blízkosti Nového Města nad Metují se nachází vodní nádrž Rozkoš, která je tradiční rekreační i sportovně-zábavnou destinací (např. windsurfing).

Na území se nachází 28 tělocvičen, které slouží k aktivnímu trávení volného času a v rámci výuky tělesné výchovy na školách. Bohužel se ale zde **nenachází** ani jedna **sportovní hala**, která by **splňovala parametry** pro provozování soutěžních zápasů ve sportech, jako jsou např. florbal, badminton, futsal či volejbal. Sportovní kluby, které pro své soutěžní zápasy potřebují halu s většími rozměry, tak musí pořádat domácí zápasy v Náchodě, Kostelci nad Orlicí či Rokytnici v Orlických horách.

Zájmovou činnost na území **zajišťují** převážně dobře **fungující spolky**. V 12 obcích najdeme divadelní či hudební uskupení, v 21 je činný sportovní spolek a každá obec má sbor dobrovolných hasičů, které se významně podílejí na společenském životě v území. Kromě toho v území existují aktivní kluby žen, myslivecká sdružení či další sdružení či uskupení občanů, která v obcích vytváří podmínky pro volnočasové, sportovní a kulturní způsoby využití.

Spolková činnost je nesmírně důležitou složkou dění v jednotlivých obcích, neboť bez nasazení a existence těchto neziskových organizací by nemohl fungovat kulturní, společenský či sportovní život v celém území. Je proto nesmírně důležité, že v každé obci regionu najdeme aktivní spolek, který napomáhá utvářet pohodovou atmosféru a zajistit podmínky zejména pro zábavu a volnočasové aktivity.

Vzhledem k tomu, že **spolky** jsou často jedinými možnými hybateli kulturního a společenského života v obcích, je zřejmé, že pro svoji aktivní činnost **potřebují dostatečné zázemí a podporu**, kterou jim poskytnou zejména obce. Aby mohl fungovat společenský život, je nutné vytvářet místa pro spolkový život vč. vybavenosti a dostatečného zázemí (např. klubovny, veřejná místa pro setkávání, kulturní zařízení, taneční parkety, společenské místnosti atd.). Pro tyto účely mohou být často využity některé nevyužité budovy či zařízení, která mohou mít vícero využití.

V letních měsících se ve většině obcí koná **řada tradičních kulturních a sportovních akcí** (např. Novoměstský hrnc smíchu, Tavení skla dřevem, Mezinárodní hudební festival F.L. Věka, Mistrovství ČR v historickém lyžování, Dobrušský pohár či Cikánské toulky), které mají místní ale i celorepublikový význam. Tyto akce pořádají většinou místní spolky, které zajišťují ve spolupráci s jednotlivými obcemi organizaci kulturního, sportovního a společenského života v území. Mezi významná kulturní střediska (samozřejmě kromě všech měst) v území patří areál Přírodního divadla ve Valu či letní parket v Pohoří.

V **zimních měsících** jsou **střediskem** veškerého dění především **zimní areály** v Deštném v Orlických horách a v Olešnici v Orlických horách, lyžařský vlek je provozován i v Novém Hrádku a Sedloňově. Horské části území kromě podmínek pro sjezdové lyžování nabízí i vhodný a dostatečný počet lyžařských běžeckých tras, které jsou pravidelně upravovány. V létě jsou hojně využívány cyklotrasy.

Nesmírně důležitá je **podpora či obnova lidových tradic nebo divadelních spolků**, které k regionu neodmyslitelně patří. Z lidových tradic na území probíhá Tříkrálová sbírka, masopust, v některých obcích vynášení smrti a přinášení léta, Velikonoce, pálení čarodějnic (Filipojakubská noc), stavění májek, dožínky, poutě, posvícení, advent, Mikuláš či Vánoční mše. Udržování těchto tradičních akcí či některých zvyků pomáhá zachovávat tradiční hodnoty na celém území. Rovněž divadelní spolky řadíme k tradičním místním aktivitám. Jejich činnost je různorodá a často se neobejde bez podpory místních samospráv. Mezi známá divadla patří Divadlo Kodým z Opočna, Divadélko Na Štaflích Dobruška či ochotnický spolek v Bystrém. V poslední době došlo k obnovení činnosti divadelních spolků v Sedloňově a Bačetíně.

Ve většině obcí (30) je občanům k dispozici **veřejná knihovna**, v Dobrušce je provozován **krytý i venkovní bazén** a najdeme zde i stálé **kino**, které promítá i v Novém Městě nad Metují. Kina v Českém Meziříčí a na Novém Hrádku promítají příležitostně. **Ostatní kulturní zařízení již nejsou tak hojně zastoupena**. Například v regionu mají 4 obce muzeum a nachází se zde jen 5 galerií. Malá obecní muzea a galerie prezentují území turistům a zároveň slouží jako zázemí pro udržení historické tradice a identity regionu. 19 obcí má sice ještě jiné kulturní zařízení, ale i tak je počet jejich zastoupení nevyhovující, neboť takřka polovina obcí je úplně bez kulturního zařízení.

2.4.6 Cestovní ruch

Z pohledu turistiky se zejména v **horském a podhorském pásmu nachází vhodný terén pro pěší a lyžařskou turistiku a hustá síť značených turistických tras**. Táhlé hřebeny Orlických hor bez výraznějších zlomů jsou přímo stvořené pro běžkaře. Zvláště Jiráskova horská cesta je velice oblíbenou lyžařskou magistrálou, přičemž pro území MAS je zajímavý úsek z Nového Hrádku přes Olešnici v Orlických horách se stoupáním na Vrchmezí, kdy se běžkaři dostanou na hlavní hřeben, kterým se dále pokračuje přes Šerlich, poblíž Velké Deštné stále po hlavním hřebeni až k pevnosti Hanička. Strojově upravené stopy je možné najít ale i v okolí Deštného v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách a Sedloňova.

V území se nachází převážně **nenáročné turistické trasy**, které jsou většinou vhodné i pro rodiny s dětmi či seniory. Pro děti je zajímavá Kačenčina pohádková říše, což je trasa, která představuje pohádkové putování po obcích sdružených v „pohádkové říši“. Do území částečně zasahují značené trasy v okolí Pekla a údolí Metuje u Nového Města nad Metují či České Čermné a celé pěší trasy, jejichž přehled je uveden dále.

Možnou **hrozbou** pro oblast cestovního ruchu je **nedostatek sněhu v zimních měsících**, ale i aktivita sousedních mikroregionů (např. na Náchodsku, Kladsku, Rychnovsku), jejich svazků obcí a místních akčních skupin v rozvoji vlastního cestovního ruchu, která může odlákat potenciální návštěvníky regionu.

2.4.6.1 Ubytování a ubytovací kapacity

Na území MAS se nachází celkem 81 hromadných ubytovacích zařízení, přičemž nejvíce jsou zastoupeny penziony (28) a nejméně kempy (2). Tato zařízení se nacházejí v 11 obcích, což představuje cca 31 % území. Kromě všech tří měst najdeme největší zastoupení hromadných ubytovacích zařízení, ale i ostatních ubytovacích zařízení, v horském pásmu regionu (Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách, Sedloňov, Nový Hrádek) a to zejména s ohledem na zimní cestovní ruch.

V **některých obcích**, ale překvapivě i **ve městech z mírně zvláštěného či podhorského pásma, nejsou dostatečné ubytovací a stravovací kapacity**. Např. v Dobrušce či Novém Městě nad Metují nenajdeme zařízení, ve kterém by mohlo být ubytováno více než 50 osob a chybí zde zázemí pro pořádání větších konferencí či jiných kulturních a společenských akcí.

Podle údajů z Českého statistického úřadu z dubna 2014 je v celé České republice celkem 10 653 hromadných ubytovacích zařízení, přičemž v Královéhradeckém kraji jich je 1 195, což je po Jihočeském kraji (1 356) druhý nejvyšší počet. Naopak nejméně hromadných ubytovacích zařízení vykazuje s hodnotou 390 sousední Pardubický kraj. V obou okresech, které spadají do území působnosti místní akční skupiny, je návštěvníkům k dispozici celkem 291 hromadných ubytovacích zařízení, přičemž v okrese Rychnov nad Kněžnou jich je 155 a v okrese Náchod 136.

Ubytování pro návštěvníky má základní význam pro příjem obcí z cestovního ruchu. Jednodenní návštěvy znamenají pro obce většinou jen malý přínos. Z tohoto hlediska proto bude třeba **připravit marketingové prostředky pro podporu cestovního ruchu**, zejména tzv. balíčky pro rodinné a firemní pobyty. Ubytovací kapacity jsou podle očekávání především v horských střediscích (Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách) a také ve velkých městech (Dobruška, Nové Město nad Metují). Avšak v Borové nebo České Čermné není uspokojivá situace a MAS doufá, že se najdou investoři, kteří by s pomocí veřejných prostředků dokázali tuto potenciální potřebu zaplnit.

Podle dostupných dat **v horském pásmu** dochází k **postupnému poklesu průměrného počtu přenocování** a tím zároveň i průměrné doby pobytu. Stejně jako v horském pásmu i v pásmu **mírně zvlněném** je možné vysledovat **pokles průměrného počtu přenocování a průměrné doby pobytu v hromadných ubytovacích zařízeních**. Za žádnou obec z podhorského pásma data poskytnuta nebyla, ovšem i přesto je možné identifikovat základní trendy v návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení na území MAS.

V regionu má 71 % obcí alespoň jedno ubytovací zařízení, v celé České republice 28 %. Nadprůměr ubytovacích zařízení na území MAS souhlasí s faktem, že Královehradecký kraj je na druhém místě v počtu ubytovacích zařízení mezi kraji v ČR. **Počet lůžek**, co do podílu celkového součtu, je **největší v horském pásmu** (2 898). Nejméně lůžek je ovšem v **pásmu podhorském** (334), kde v polovině obcí **ubytovací kapacity nestačí k pokrytí poptávky**. Je jisté, že tato oblast není dosud „objevena“ turisty. V horském pásmu je 37,5% obcí s ubytovacími kapacitami nespokojeno, což souvisí s dlouholetou tradicí zimního cestovního ruchu a dlouhodobým budováním kapacit ubytovacích zařízení. V mírně zvlněném pásmu počet lůžek většině obcí také vyhovuje.

V oblasti rozvoje cestovního ruchu má region MAS velký potenciál. Strategie území by tak měla **mít jako prioritu i zvýšení ubytovacích kapacit**, a to především v podhorském pásmu. V souvislosti s ubytovacími kapacitami je vhodné rozšiřovat také nabídku produktů cestovního ruchu. Vzhledem k vhodným přírodním podmínkám pro sportovně-rekreační pobyty je důležité v obcích **renovovat nebo vybudovat nová sportoviště**. K tomuto faktu přispívá také to, že v obcích na území MAS působí mnoho zájmových sportovních sdružení, která mají zájem tato sportoviště spravovat a podílet se na jejich rekonstrukcích. Bude-li vybudována dostatečná infrastruktura pro potřeby cestovního ruchu a bude-li pestrá nabídka produktů cestovního ruchu, je zde velký předpoklad pro to, aby došlo ke zvýšení návštěvnosti turistů z České republiky i zahraničí, čímž by došlo i ke zlepšení zaměstnanosti a celkovému rozvoji cestovního ruchu.

2.4.6.2 Prožitkové a dobrodružně laděné akce a programy

Jako vhodné se jeví **vytvářet prožitkově a dobrodružně laděné akce a programy**, jako jsou např. orientační soutěže, singltreky, GPS, freeriding, skicross a podobně. Klub orientačního běhu Dobruška v průběhu roku pro zájemce z řad stálých členů ale i pro ryzí amatéry z řad široké veřejnosti pořádá během roku hned několik akcí, jako jsou např. orientační běh v přírodě či po obcích a městech anebo v zimních měsících lyžařský orientační běh. Mezi další známé akce patří dvoudenní **Orlický maratón** v klasickém lyžování, který se v Deštném v Orlických horách běží každoročně, pokud tedy sněhové podmínky dovolí, na tratích o délce 40 a 20 kilometrů (půlmaratón). Pro děti jsou určeny okruhy měřící 1, 3 a 5 kilometrů. V roce 2014 proběhl již 18. ročník **Sediváčkova longu**. Tento čtyřetapový závod psích spřežení na 240 km po hřebenech Orlických hor s jedním povinným přenocováním na sněhu je Mistrovstvím ČR v LONGU (dlouhá trať). Jde o jeden z nejtěžších závodů psích spřežení v Evropě a nejdelší závod v České republice.

Singltrek je značkový produkt přírodě blízkých stezek pro terénní cyklistiku. Je projektovaný podle speciální metodiky, která cyklistům poskytuje maximální zážitek a zajišťuje co nejvyšší bezpečnost a šetrný přístup k přírodě. První destinace od roku 2008 vznikala na Frýdlantsku (Singltrek pod Smrkem), v roce 2012 byly hotové plány na síť stezek v Orlických horách v oblasti Suchého vrchu a podle posledních zpráv je vše připraveno a čeká se na potřebné finanční zdroje. V území působnosti MAS POHODA venkova byl zaznamenán zájem o singltrekové stezky, ovšem i přes souhlasné stanovisko CHKO **záměr prozatím ztroskotat na vlastních lesů**.

V poslední době roste zájem o tzv. **geocaching**, což je hra na pomezí sportu a turistiky která spočívá v použití navigačního systému GPS při hledání skrytého objektu zvaného cache, o němž jsou známy jen jeho geografické souřadnice. Při hledání se používají běžné turistické přijímače GPS. Od roku 2010 je na území MAS každoročně pořádán event **Bílou stopou po Jiráskově horské cestě**, který vede z Olešnice v Orlických horách do Rokytnice v Orlických horách a celková délka trasy je 35 kilometrů.

Freeride je označení způsobu jízdy, který se používá u mnoha adrenalinových sportů převážně pro jízdu mimo běžně užívané, upravené a vyznačené terény. Nejčastěji se s tímto termínem setkáváme u lyžování,

snowboardingu, cyklistiky (zejména horská kola) či někdy u skateboardingu. Your Gravity Park v Deštném v Orlických horách je jednou z tradičních zastávek zimní snowboardové freeridové tour nazvané Just Ride. Kromě toho se zde každoročně koná akce s názvem O'NEILL SOLDIERS.

V Olešnici v Orlických horách v areálu u chaty Juráška každoročně probíhá **Mistrovství v historickém lyžování**, kterého se účastní jezdci oblečení v dobových kostýmech a s dřevěnými „prkny“ na nohou. Závodníci nejen z Čech, ale i např. z Rakouska či Slovinska soutěží v klasickém slalomu a nově i v skicrossu na jasankách, který organizátoři pojmenovali Jsankros. Během dne probíhají soutěže pro diváky a k dispozici je stylový ledový bar.

Na základě existence výše uvedených akcí a jejich zvyšující se popularitě se jeví jako vhodné, aby **v rodinné rekreaci** byly **nabízeny produktové balíčky** pro celou rodinu se zaměřením na zážitkovou turistiku či kondiční pobyty. Poté by mohl zájem o rodinnou rekreaci v území vzrůst s ohledem na moderní trendy v cestovním ruchu.

2.4.6.3 Přírodní a kulturní hodnoty regionu

Region má **velký rekreační potenciál s množstvím většinou drobnějších přírodních a kulturních hodnot**. Řada obcí se nachází v turistické oblasti Orlických hor, která je celoročně navštěvována turisty, i když větší část nejatraktivnějšího vrcholového hřebene Orlických hor leží mimo region. Zde je k dispozici vypracovaná **síť cyklobusů**, která patří k nejrozsáhlejší v republice. V období od konce května do konce září je zde o víkendech a svátcích v provozu jedenáct linek, z nichž devět končí u turisticky vyhledávané Masarykově chaty na Šerlichu. Díky neustále rozvíjející se spolupráci s polskými obcemi je v provozu linka, které propojuje Orlického hory s horami Bystřickými. Provoz cyklobusů již několik let na území zajišťuje firma AUDIS BUS s.r.o. za finanční podpory Královéhradeckého kraje společně s firmou ARRIVA TRANSPORT ČESKÁ REPUBLIKA a.s. – oblast pro východní Čechy (dříve Orlobus a.s., poté Veolia Transport Východní Čechy a.s.).

V zimním období (konec prosince do poloviny března) jsou v provozu o víkendech a svátcích skibusy, které jsou určeny výhradně pro přepravu lyžařů, snowboardistů a běžkařů do lyžařských středisek a z nich zpět během lyžařské sezóny. Provoz skibusů zajišťují regionální přepravní AUDIS BUS s.r.o. prostřednictvím svého rádio busu a ARRIVA TRANSPORT ČESKÁ REPUBLIKA a.s. - oblast pro východní Čechy (dříve Veolia Transport Východní Čechy a.s.), který provozuje trasu Deštné v Orlických horách – Náchod přes skiareál v Olešnici v Orlických horách. Skibus na trase Hradec Králové – Ski areál Deštné v Orlických horách zajišťuje Dopravní podnik města Hradec Králové a.s.. Ski areály a snowparks jsou v Deštném v Orlických horách a Olešnici v Orlických horách, lyžařské vleky mají navíc v Sedloňově a Novém Hrádku, atraktivní jsou i upravované běžecké trasy.

Oblast nabízí dostatečné zázemí v podobě hotelů, penzionů, ubytování v soukromí, pronajmutí apartmánů a tak dále, přičemž místní služby jsou zaměřeny na **celorodinné pobyty**, kdy jsou návštěvníkům k dispozici značené cyklotrasy a turistické cesty. Jako důležité se jeví **propojení sítě cyklotras a cyklostezek** a jejich budování, neboť cykloturistika patří mezi hojně využívané formy cestovního ruchu. Významnou rekreační destinací v letních měsících je také vodní nádrž Rozkoš poblíž Nového Města nad Metují. **Krajina je rovněž vhodná pro náročnější pohybové aktivity** (terénní cykloturistika, lyžařské běhy aj.). Z tohoto hlediska má region značný rozvojový potenciál. V regionu je několik naučných stezek. V červenci 2014 byla v Olešnici v Orlických horách dokončena naučná geologická stezka, jejíž příprava trvala od roku 2011, kdy byly při výstavbě zdejšího ski areálu objeveny pozoruhodné žulové útvary.

Téměř v každé obci se nacházejí **typické poloroubené nebo polozděné chalupy**. Jsou charakteristické bílou barvou roubení. Zvláštností jsou také **stovky větších či menších pevností**, které zde byly budovány v letech 1936-1938 při tehdejší česko-německé hranici, jako obraná linie Československa před hrozbou útoku ze strany nacistického Německa. Jejich největší koncentrace je právě v oblasti Orlických hor. Turisty vyhledávanými místy jsou také **Opočenský zámek, zámek v Novém Městě nad Metují, muzeum v Dobrušce a Deštném v Orlických horách**. Ovšem s výjimkou všech tří měst a několika samostatných objektů v podhorské části je v regionu málo historických památek, které zakládají kulturní dědictví a jež by byly atraktivní destinací v cestovním ruchu.

Stavby lidové architektury jsou relativně nejpočetnějšími památkami dob minulých, které se dochovaly až do naší současnosti. Mezi zachovalé objekty patří např. stodoly v horských vesnicích, ale i v Hlinném a na několika dalších místech, sroubky v Sudíně, na Dobersku či v podhorských vesnicích, Langrův mlýn u Dobrého, Vondřejcův mlýn ve Valských Dolech u Dobrušky či zvoničky v Nedvězí, Kounově a Lhotě u Dobrušky. Lidové roubené stavby se ponejvíce dochovaly například ve Sněžném a v dalších příhraničních obcích, ale také na Dobersku. Mnohé jsou skutečnými perlami lidového stavitelství, které jejich majitelé pečlivě udržují. Mnohé ze staveb lidové architektury zničil pověstný „zub času“, mnohé změny životního stylu, zejména v minulém století,

mnohé lidská lhostejnost, ba i svévole. Ty, které zbyly, podávají sice torzovitý, ale přesto barvitý obraz o kráse a hodnotách lidového stavitelského umění i o mistrovství těch, kdo je vytvořili.

Obce Dobrovolného svazku obcí "Region Orlické hory" se rozhodly propagovat cestovní ruch pomocí **Kačenčiny pohádkové říše**, která nabízí v rámci turistické hry o ceny atraktivní „vandrování“ po zajímavostech regionu. Je založena na postavách vládců Orlických hor – Rampušáka a Kačenky. Celý projekt zaznamenal boom v roce 2007 a je stále doplňován dalšími přídatnými produkty. Pro tyto účely byl v září 2010 založen spolek Kačenčina pohádková říše o.s..

Z hlediska cestovního ruchu je tedy v regionu sice množství přírodních a kulturních hodnot, avšak tyto hodnoty – kromě především horských partií, Nového Města nad Metují, zámku v Opočně a muzea v Dobrušce - nejsou plošně, tj. v celém území regionu dostatečně přitažlivé, aby se staly důvodem pro déletrvající (týdenní a delší) pobyt návštěvníků. V regionu je však situace jiná v každé z jeho tří částí:

Horské pásmo je turisticky přitažlivé zejména pro zimní, zčásti i pro letní a mimosezónní rekreaci. Hrozbou v zimních měsících je nedostatek sněhu, který je tou nejzákladnější podmínkou pro zimní cestovní ruch a také konkurence blízkých turistických oblastí (zejména Krkonoše a střední a východní část Orlických hor). **Podhorská část má výborné podmínky pro chalupaření** (esteticky hodnotná krajina a zdravé životní prostředí) a je dobrým zázemím pro zimní rekreaci na horách. **Nejnižší položená část regionu poskytuje dostatek přírodních hodnot** (např. údolí Pekla), celkově příznivé životní podmínky trvalým obyvatelům (včetně zaměstnanosti a dopravní dostupnosti), ale až na výjimky (tři města) **není přitažlivá turisticky.**

2.4.7 Bezpečnost

Bezpečnost v území je zajišťována prostřednictvím obvodních oddělení, která se nacházejí v Dobrušce a Novém Městě nad Metují. Částečně do území zasahuje i obvodní oddělení Náchod. V Opočně je policejní stanice a na pořádek a bezpečnost v území dohlíží městská policie z Dobrušky a Nového Města nad Metují.

Tabulka č. 6: Kriminalita v obvodech obcí s rozšířenou působností zasahujících do území MAS POHODA venkova v období květen 2013 - duben 2014

ORP	Trestné činy	Index kriminality	Pořadí dle indexu kriminality
Dobruška	302	144,5	449
Náchod	546	222,8	280
Nové Město nad Metují	216	149,9	434

Zdroj: <http://www.mapakriminality.cz/>

Statistiky kriminality jsou sledovány v rámci obvodů obcí s rozšířenou působností. Z tohoto pohledu je nejproblématictější ORP Náchod, což je způsobeno takřka 25-ti tisícovým městem, přičemž do území MAS POHODA venkova zasahují pouze obce Borová, Česká Čermná a Nový Hrádek. Zbývá dvě ORP již z pohledu indexu kriminality nejsou tak riziková a z celkového počtu 522 míst se ORP Nové Město nad Metují nachází na 434. místě a ORP Dobruška na 449. místě. Nejvyšší index kriminality v České republice je v místě Bartolomějská Praha I., kde dosahuje hodnoty 9 527,4, zatímco nulová hodnota byla zaznamenána v místě Smíchovské nádraží Praha II.

Tabulka č. 7: Zjištěné trestné činy v obvodech obcí s rozšířenou působností zasahujících do území MAS POHODA venkova v období květen 2013 - duben 2014

Trestný čin	Dobruška	Náchod	Nové Město nad Metují
Znásilnění	0	1	0
Fyzické útoky	5	17	4
Loupeže	1	4	0
Vloupání do obydlí	11	14	7
Vloupání do chat a chalup	14	9	1
Krádeže automobilů	13	5	8
Krádeže věcí z automobilů	18	23	12
Krádeže jízdních kol	11	28	6
Výroba, držení a distribuce drog	4	13	5
Řízení pod vlivem	10	14	6
Všechny zbývající činy	215	418	167

Zdroj: <http://www.mapakriminality.cz/>

V období květen 2013 až duben 2014 bylo nejvíce trestných činů zaznamenáno v ORP Náchod (546), následně v ORP Dobruška (302) a nejméně v ORP Nové Město nad Metují (267). Mezi nejčastější trestné činy patří krádeže věcí z automobilů či jízdních kol, ale i vloupání do obydlí, chat a chalup. Z celorepublikového pohledu bylo nejméně trestných činů zaznamenáno ve Vojkovicích (19), naopak nejvíce v oblasti Jižní Město I Praha IV. (3 596). Objasňenost trestných činů je nejnižší v ORP Náchod (46%), naopak nejvyšší v ORP Dobruška (58%). V Novém Městě nad Metují bylo objasněno 53% případů.

2.5 Podnikání, zaměstnanost a profesní vzdělávání

2.5.1 Ekonomika

Místní akční skupina POHODA venkova se nachází v Královéhradeckém kraji, který bývá označován jako **průmyslově zemědělský region s velkým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu**. Zemědělská výroba byla na konci 20. století utlumena, téměř všechna orná půda v podhorských částech regionu byla převedena na louky a pastviny, které jsou pravidelně koseny. Důvodem byla zmenšující se rentabilita zemědělství v ČR.

V regionu také **upadá tradiční textilní odvětví**, neboť není schopno konkurovat levným dovozům z Číny a jižní Asie. Týká se to například výroby textilu v Novém Městě nad Metují a Dobrušce. Naopak **došlo k rozvoji malého a středního podnikání ve strojírenském a zpracovatelském průmyslu**, a také služeb, které jsou často spojeny se vzrůstajícím cestovním ruchem (zejména lyžařské areály v horských oblastech území).

Významným zaměstnavatelem za hranicemi regionu je pobočný závod ŠKODA AUTO, a. s. v Kvasinách, kam dojíždí značný počet obyvatel z regionu. V téže spádové oblasti působí rovněž mnoho subdodavatelů tohoto závodu, jejichž existence významnou měrou přispívá k tomu, že míra nezaměstnanosti na území MAS se pohybuje pod celorepublikovým průměrem.

Právě do nedalekých Kvasin je plánována významná soukromá investice, neboť zde by ŠKODA AUTO, a.s. měla rozšířit výrobu o velký terénní vůz typu SUV, což by mohlo s sebou přinést až 1 500 nových pracovních míst. I přesto je ale již nyní nezaměstnanost v území pod republikovým průměrem. Hodnota HDP na krajské úrovni představuje průměrnou republikovou hodnotu, proto nepředpokládáme, že by obce v území působnosti místní akční skupiny měly mít do budoucna problémy s předfinancováním projektů.

Údaje o HDP regionu neexistují. V roce 2012 byl dle Českého statistického úřadu HDP v Královéhradeckém kraji 313 525 Kč na obyvatele, přičemž průměr celé republiky byl 365 955 Kč. Královéhradecký kraj se tak mezi ostatními kraji ČR umístil na 7. místě.

V regionu je celkem 4 348 registrovaných aktivních ekonomických subjektů. Vzhledem k hospodářské činnosti **převažují subjekty působící ve službách, pohostinství, obchodě nebo zemědělství**. Mezi právní formou hospodářské činnosti jednoznačně **převládají podnikatelé** (fyzické osoby), což svědčí o aktivní podnikatelské činnosti obyvatel území.

Nejvýznamnější a největší **zaměstnavatelé** regionu jsou **koncentrováni do všech tří měst** a Českého Meziříčí. V Dobrušce to jsou KBA-Grafitec s.r.o., PROMA CZ s.r.o., JECH CZ s.r.o., STUHA a.s. či KAND s.r.o.. V Českém Meziříčí je největším zaměstnavatelem cukrovar Tereos TDD, a.s., v Opočně nalezneme firmy BOHEMILK, a.s. a DUO CZ, s.r.o.. V Novém Městě nad Metují se nachází řada významných firem jako KAMAT spol. s r.o., NOVÝ ELTON a.s., stavební firma Atelier ZILVAR s.r.o. či Tiskárna V&H Print Hlávko s.r.o.. V Dobřem působí stavební firma KERSON spol. s r.o., která je významným zaměstnavatelem pro širší okolí. V Podbřezí má na zámku Skalka své sídlo firma PROTECO nářadí s.r.o., která nabízí stále více pracovních příležitostí. Mezi další významné zaměstnavatele regionu patří firmy GESTRA, s.r.o. v Sedloňově a KADEN, s.r.o. v Ohnišově či KOVAP Náchod, s.r.o. na Novém Hrádku. Mezi největší zemědělské subjekty patří LABRIS, s.r.o. v Dobřem, Zemědělské družstvo Zlatý potok v Bačetíně, Podorlické zemědělské družstvo v Ohnišově a ZEAS Podorlicko a.s. v Trnově. Za zmínku stojí také firma PZP KOMPLET a.s. ze Semechnic, která se zabývá vývojem a výrobou tepelných čerpadel pro vytápění a ohřev vody, větracích jednotek, elektrokotlů, chladičů kapalin, odvlhčovačů vzduchu, technologických rozvaděčů a vakuových zařízení. Dle výčtu největších zaměstnavatelů z území je patrné, že v podhorském a mírně zvlněném pásmu je uspokojivá nabídka zaměstnání.

Důležitá je rovněž **podpora tradičních řemesel**, která napomáhají utvářet pohled na historii regionu. Mezi místní tradiční řemesla patří keramika točená na kruhu, krejčovství a výroba krojů a krojových doplňků, košíkářství, tkání, řezbářství, předení a práce s vlnou, drátování, hrnčířství či kovolitectví.

Obyvatelé z menších obcí buď dojíždějí za prací, nebo se věnují zemědělství či drobnému podnikání. Nejvíce lidí nucených dojíždět za prací je z horské části, kde není tolik pracovních příležitostí a kde převažují sezónní práce a to zejména v zimním období díky vhodným lyžařským podmínkám. Problémem je, pokud je zima mírná a sněhu je nedostatek, neboť v tom případě dochází ke zvyšování nákladů na provoz prostřednictvím umělého zasněžování a tím pádem i ke snižování zisku.

Mezi hlavní problémy drobných řemeslníků, ale i malých podniků patří **nedostatek kapitálu**, neboť tyto podnikatelské subjekty mají málo svého vlastního kapitálu a těžko získávají cizí kapitál formou půjček, neboť se převážně jedná o menší půjčky, což pro banky znamená i menší obchody. Navíc bankéřům, kteří rádi půjčují perspektivním odvětvím, chybí o jednotlivých řemeslných oborech informace. Nízké je také zapojení malých řemeslnických podniků do ekonomických aliancí, ať již na straně dodávek, či odbytu, což poté ztěžuje prosazování jejich zájmů. Řada malých firem rovněž nemá potřebné marketingové znalosti a manažerské techniky. Pomocí by mělo být celoživotní vzdělávání, sledování trendů v oboru. Se silnou konkurencí velkých podniků musí malí soutěžit hlavně službou.

S ohledem na vývoj ekonomiky je velkým nebezpečím možný malý zájem investorů z jiných regionů a zahraničí, neboť mezi regiony roste konkurence o externí investice. Bez těchto investorů by mohlo dojít k úpadku některých podnikatelských subjektů, čímž by došlo k nárůstu nezaměstnanosti. Většina drobných živnostníků či malých firem **nemá dostatečné zázemí pro svoji podnikatelskou činnost a jejich technologické a strojní vybavení je mnohdy zastaralé a nevyhovující.**

2.5.2 Pracovní síla

Při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 bylo na území MAS sečteno 14 884 ekonomicky aktivních³ obyvatel, což představuje 47,1% veškerého obyvatelstva regionu. Tato hodnota je **nižší než průměr ČR (48,97%) i Královéhradeckého kraje (49,39%)**. Ekonomicky neaktivní⁴ část obyvatelstva čítala 15 547 osob, což představuje 49,2% veškerého obyvatelstva území MAS, přičemž průměr ČR je 51,03% a průměr Královéhradeckého kraje je 50,61%. U 3,7% obyvatel regionu MAS nebyla ekonomická aktivita zjištěna.

2.5.3 Zaměstnanost

Přehled o vývoji nezaměstnanosti na území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova přináší tabulka č. 8, ve které jsou uvedena Úřadem práce poskytnutá data z října 2007, která byla využita v rámci Strategického plánu Leader „Krok za krokem s POHODOU venkovem“ na období 2007 až 2013 a poslední známá data z prosince 2013.

V říjnu roku 2007 byla v regionu velmi nízká nezaměstnanost, průměrně 2,6 %. Pět obcí nemělo dokonce žádné nezaměstnané (Dobřany, Chlístov, Libchyně, Nový Hrádek, Slavoňov). Nejvyšší nezaměstnanost na území MAS byla v Deštném v Orlických horách, s hodnotou 5,9 % se jednalo o průměrnou hodnotu, neboť celorepublikový průměr v tomto období činil 5,8 %.

V důsledku nástupu ekonomické krize ale postupem času **došlo v území k nárůstu podílu nezaměstnaných na obyvatelstvu**, což je počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let/počet obyvatel ve věku 15-64 let vyjádřené v %. Podle posledních dostupných údajů činil podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu v území působnosti MAS v prosinci 2013 6,21 %, přičemž republikový podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu k 31.12. 2013 dosáhl hodnoty 8,2 %. Nejvyšší podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu na území MAS byl v Janově, kde dosáhl hodnoty 14,8 %, což je vysoko nad celorepublikovým průměrem.

Jak bylo uvedeno výše, **podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu je nižší než celorepublikový průměr**, který v prosinci 2013 činil 8,2 %, a je i **pod průměrem Královéhradeckého kraje**, který byl ve stejném období 7,3 %. Ze sociálně ekonomického hlediska se jedná převážně o takzvanou „zdravou nezaměstnanost“, která představuje procento ekonomicky aktivních obyvatel, kteří v danou dobu mění zaměstnání, a ovšem v nevyhnutelné míře i o nezaměstnanost osob, které se rozhodly nepracovat, ale jsou v evidenci Úřadu práce.

Příčin nižšího podílu nezaměstnaných na obyvatelstvu, než je celorepublikový průměr, je několik: **dobrá dopravní dostupnost do větších měst** (Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové, Dobruška, Nové Město nad

³ Mezi ekonomicky aktivní osoby jsou zahrnuty všechny osoby, které uvedly na Sčítacím listu osob, že patří mezi zaměstnané osoby, zaměstnavatele, samostatně činné, pracující důchodce, pracující studenty a učně, ženy na mateřské dovolené, osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, ve vazbě a výkonu trestu nebo osoby nezaměstnané.

⁴ Ekonomicky neaktivní osoby jsou nepracující důchodci, ostatní nepracující osoby s vlastním zdrojem obživy, žáci, studenti a učni, osoby v domácnosti, děti předškolního věku a ostatní závislé osoby.

Metují, Náchod), **dostatek zaměstnavatelů a velkých firem** (ŠKODA AUTO, a.s. – pobočný závod Kvasiny, VCES a.s. – pobočka v Solnici, NOVÝ ELTON a.s. v Novém Městě nad Metují, STAMONT CZ s.r.o. atd.), **kvalitní podmínky pro podnikání i pro drobné živnostníky** nejen ve městech, ale i na vesnicích - lidé využili možnosti po roce 1989 a nebáli se začít podnikat.

Tabulka č. 8: Statistiky nezaměstnanosti v jednotlivých obcích na území MAS POHODA venkova

obec	oblast	dosažitelní uchazeči celkem		ekonomicky aktivní obyvatelé		míra nezam. (%)	
		říjen 2007	prosinec 2013	říjen 2007	prosinec 2013	říjen 2007	prosinec 2013
Bačetín	P	8	17	193	193	4,1	6,3
Bohdašín	P	1	6	96	96	1,0	4,6
Borová	H	3	7	87	87	3,4	4,7
Bystré	P	2	7	105	105	1,9	4,3
Česká Čermná	H	5	16	236	236	2,1	4,4
České Meziříčí	MZ	20	90	773	773	2,6	7,3
Deštné v O.h.	H	18	23	306	306	5,9	5,9
Dobré	P	16	37	374	374	4,3	6,5
Dobruška	MZ	89	227	3 782	3 782	2,4	4,8
Dobřany	H	0	4	52	52	0,0	4,8
Chlístov	MZ	0	5	42	42	0,0	7,7
Janov	P	2	8	40	40	5,0	14,8
Jestřebí	P	5	5	84	84	6,0	4,3
Kounov	P	2	14	97	97	2,1	8,7
Králova Lhota	MZ	3	11	95	95	3,2	7,5
Libchyně	P	0	3	27	27	0,0	7,3
Mezilesí	P	1	15	86	86	1,2	10,2
Mokré	MZ	1	8	78	78	1,3	7,5
Nové Město n/ M.	MZ	143	343	5 141	5 141	2,8	5,3
Nový Hrádek	H	0	11	343	343	0,0	2,1
Ohnišov	P	8	12	243	243	3,3	3,8
Olešnice v O.h.	H	9	25	247	247	3,6	7,6
Opočno	MZ	27	129	1 481	1 481	1,8	6,3
Podbřezí	MZ	2	10	216	216	0,9	2,9
Pohoří	MZ	6	33	268	268	2,2	6,9
Přepychy	MZ	8	17	273	273	2,9	4,1
Přibyslav	P	4	10	85	85	4,7	6,5
Rohenice	MZ	3	12	98	98	3,1	6,9
Sedloňov	H	2	19	147	147	1,4	11,9
Semechnice	MZ	4	13	163	163	2,5	4,9
Sendraž	P	2	1	46	46	4,3	1,6
Slavoňov	P	0	9	115	115	0,0	4,7
Sněžné	H	2	6	72	72	2,8	8,1
Trnov	MZ	12	28	302	302	4,0	5,9
Val	MZ	4	12	129	129	3,1	6,3
celkem MAS Pv		412	1 193	15 922	15 922	2,57	6,21
celkem H		39	111	1 490	1 490	2,4	6,19
celkem P		51	144	1 591	1 591	2,92	6,43
celkem MZ		322	938	12 841	12 841	2,34	6,02

Zdroj: Úřad práce

Podle posledních dostupných údajů, které poskytl Úřad práce k 31.7. 2014, byl podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu v celé České republice celkem 7,4 %, zatímco v Královéhradeckém kraji 6,3 %. V okrese Rychnov nad Kněžnou tento podíl činil 4,6 %, zatímco v okrese Náchod 5,7 %. Na základě těchto zjištěných údajů se dá

předpokládat, že i v roce 2014 se podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu na území působnosti MAS POHODA venkova pohyboval pod celorepublikovým průměrem, což je dlouhodobý stav.

Nejnižší průměrný podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu je v mírně zvlněném pásmu (6,02%), naopak nejvyšší je v pásmu podhorském (6,43%). V horském pásmu je sice průměrný podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu 6,19%, ovšem většina obyvatel z tohoto pásma musí do zaměstnání dojíždět do mírně zvlněného pásma či jinam mimo území MAS.

Nejvíce mladistvých uchazečů a uchazečů o zaměstnání ve věku 50 a více let je v mírně zvlněném pásmu, kde je i největší počet uchazečů z řad absolventů. Zároveň je zde ale i nejnižší podíl nezaměstnaných a podíl nezaměstnaných žen, naopak je zde nejvyšší průměrný věk uchazečů. Nejnižší průměrný věk uchazečů o zaměstnání je **v horském pásmu**, kde je ale i zároveň **nejvyšší podíl nezaměstnaných žen**. Nejvyšší podíl nezaměstnaných mužů je v podhorském pásmu, kde je nejvyšší i celkový podíl nezaměstnaných osob. V území je sice větší podíl nezaměstnaných mužů, ovšem i s ohledem na nabídku zaměstnání je v území **problém zaměstnat ženy, zejména ty méně vzdělané**, neboť pro tyto uchazečky není dostatečně vhodná práce. Méně vzdělaní muži najdou uplatnění v pobočném závodu ŠKODA AUTO a.s. v nedalekých Kvasinách.

Ke konci roku 2013 bylo na území evidováno celkem 1 237 uchazečů o zaměstnání, z toho 30% uchazečů bylo ve věku 50-ti let a více, 11% uchazečů bylo zdravotně či tělesně postižených a 2 osoby byly mladistvé. Z celkového počtu uchazečů bylo 12% uchazečů evidovaných více než 24 měsíců a 6% bylo z řad absolventů

2.5.4 Regionální značení výrobků „ORLICKÉ HORY – originální produkt[®]“

Jak bylo uvedeno na začátku analytické části strategie, Místní akční skupina POHODA venkova je regionálním koordinátorem regionální značky „ORLICKÉ HORY – originální produkt[®]“. Tento systém značení, který je v současné době realizován ve 24 regionech České republiky, je zaštiťován Asociací regionálních značek, o.s., což je národní koordinátor systému regionálních značek.

Hlavním cílem **regionálního značení** je zviditelnit jednotlivé regiony (jak tradiční, známé např. svou zachovalou přírodou, zdravým prostředím, lidovými tradicemi, nebo i "nové" či zapomenuté) a upozornit na zajímavé produkty, které zde vznikají. Značení je určeno jak **návštěvníkům regionů**, kterým dovoluje objevovat region a užívat si jeho atmosféru novým netradičním způsobem, tak i **místním obyvatelům**, kteří mohou nákupem značených výrobků podporovat „své“ místní výrobce. **Výrobci** získají díky značce různé výhody, zejména jednotnou propagaci své produkce, nové kontakty a možnost nových forem spolupráce.

V regionu Orlické hory a Podorlicko se značení místních výrobků provádí na území působnosti čtyř místních akčních skupin (Místní akční skupina POHODA venkova, Sdružení SPLAV, o.s., Místní akční skupina ORLICKO a NAD ORLICÍ, o.p.s.), přičemž jádrem regionu je CHKO Orlické hory. V originalitě těchto místních výrobků se odráží poklid a krása přírody Orlických hor, bohatost pohádek a místních pověstí či šikovnost a zručnost zdejších lidí.

Celý systém regionálního značení výrobků a služeb, jenž je na národní úrovni koordinován Asociací regionálních značek, o.s., je **inspirující i pro zahraniční partnery**. Např. Místní akční skupina POHODA venkova v rámci projektu spolupráce s tuzemskou MAS Železnohorský region, o.s. a pěti lotyšskými a dvěma litevskými místními akčními skupinami realizuje projekt spolupráce ABC pro místní výrobce, jehož cílem je vytvořit obdobný systém certifikace a odbytu výrobků v Lotyšsku a Litvě. Kromě toho se o systém značení zajímají i polští partneři, kteří by se v ideálním případě chtěli přidat ke stávajícímu českému značení, případně by chtěli na základě poskytnutých informací zavést vlastní systém certifikace. Zde je velký prostor pro spolupráci mezi místními akčními skupinami, ale i různými subjekty a to nejen v oblasti česko-polských projektů, ale i v rámci podpory drobných podnikatelů.

V současné době je značkou „ORLICKÉ HORY – originální produkt[®]“ certifikováno celkem 40 výrobků či souborů výrobků, přičemž 8 z nich je z území působnosti MAS POHODA venkova.

Systém značení je jednou z podpor podnikání, zejména drobných místních podnikatelů, a to především v rámci marketingu a propagace. Podle dostupných údajů v posledních letech **počet držitelů certifikátů roste** a v drtivé většině případů dochází k prodloužení již udělených certifikátů, neboť k obnově značky dochází každé dva roky. To s sebou přináší i zvýšené nároky na koordinaci celého systému, ale i požadavky kladené z řad držitelů certifikátů, kteří by tohoto marketingového prostředku chtěli využít co nejvíce. V poslední době se objevují hlasy, které by chtěly zajistit i společný systém prodeje certifikovaných regionálních výrobků.

Propagace produktů a služeb místních podniků a uplatňování regionální značky původu a kvality by podle místních aktérů měla být jednou z oblastí, která by měla být podporována, neboť díky tomu může dojít ke zvýšení zájmu o místní produkty a služby a tím i k udržení či rozvoji stávajících podniků.

2.6 Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu

Tato část analýzy se zabývá krajinnými prvky (kromě významu pro cestovní ruch), přírodním prostředím v regionu a ovlivňováním krajiny lidskou činností. Proto se zabývá zemědělstvím a zemědělskou půdou, lesnictvím a nezemědělskou půdou, protierozními opatřeními, zadržováním vody v krajině a protipovodňovými opatřeními, zelení v krajině a sídlech, ochranou vod a ovzduší a životním prostředím.

2.6.1 Zemědělství, zemědělská půda

Celková výměra území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova je 33 707 ha, z toho zemědělská půda zabírá 59 % území (20 016 ha) a nezemědělská 41 % (13 691 ha). 65 % zemědělské půdy je tvořeno ornou půdou a 30 % představují trvalé travní porosty.

Za minulého režimu na území existovalo **několik velmi významných zemědělských center**, která ale po revoluci buď zanikla, nebo značně omezila svoji činnost. Ještě dnes je v některých obcích možné dohledat pozůstatky velkých zemědělských podniků, které byly umístěny především v tzv. střediskových obcích. **Bývalé**, ale i některé **stávající zemědělské objekty nyní chátrají**, neboť investic na modernizaci zemědělských podniků je velmi málo a zemědělství podnikatelé spíše využívají finanční prostředky na **modernizaci strojního a technologického vybavení**, které je většinou zastaralé a dosluhující. Je ale pravdou, že toto neplatí vždy, neboť např. Podorlické zemědělské družstvo v Ohnišově a ve Valu, LABRIS, s.r.o. v Dobrém či ZEAS Podorlicko a.s. v Trnově v poslední době vložili nemalé finanční prostředky do modernizace svých budov. Výstavba a rekonstrukce skladů, hal, skladištních ploch či jiných zemědělských budov včetně modernizace zemědělské techniky a technologie (vč. technologie na zpracování produkce) je v území velmi žádoucí, neboť přispěje k rozvoji zemědělství, zefektivnění zemědělské činnosti a pomůže udržet či dokonce i vytvořit nová pracovní místa.

Rovněž důležité je **zajistit vzdělávání a výzkum** pro podnikatele v zemědělství, neboť bez kvalitního vzdělání a znalosti moderních trendů není možné úspěšně konkurovat jiným subjektům. Jako potřebné se pak jeví např. pořádání seminářů pro výrobce i odběratele či různé tematické kurzy. Tato potřeba vzešla i z proběhlých komunitních setkání.

V podhorských částech byla zemědělská výroba na konci 20. století utlumena, **téměř všechna orná půda převedena na louky a pastviny**, které jsou pravidelně koseny, neboť byla zaznamenána zmenšující se rentabilita zemědělství v ČR. Dobré podmínky pro zemědělskou činnost jsou především v mírně zvlněné, rovinnaté části regionu. Dnes se dá říci, že zemědělství se věnují především obyvatelé z menších obcí a to převážně formou soukromého podnikání.

V horském a podhorském pásmu se nachází méně úrodné oblasti, kde jsou především louky a pastviny, zatímco **v mírně zvlněném pásmu je kvalitní orná půda**. Tyto oblasti si nekonkurují a každá je vhodná pro jiný druh zemědělské činnosti. V podhorském a horském pásmu je díky tomu nízká ekonomická výtěžnost zemědělské půdy. V úrodných oblastech je upřednostněna produkce před ochranou životního prostředí, neboť je to výnosnější. Vztah k životnímu prostředí je však pozitivně kompenzován právě v méně úrodných oblastech, které při únosné míře produkce zajišťují biodiverzitu a snižují erozi či množství dusičnanů a pesticidů směřujících ze zemědělství do povrchových a podzemních vod. Takovýto přístup je ekonomicky efektivní.

Zemědělská výroba je omezena systémy hygienické ochrany – CHOPAV, CHKO Orlické hory, ochranná pásma vodních zdrojů. V podhorských a horských oblastech nepříznivé podmínky pro zemědělskou činnost přispívají k rozšiřování mimoprodukčních funkcí zemědělství – agroturistika. Velká část nejkvalitnější zemědělské půdy se nachází v přímé návaznosti na zastavěná území obcí.

Území horského a podhorského pásma regionu by vzhledem ke svým vlastnostem mohlo být **využito k produkci biomasy a využití biomasy k výrobě tepla a plynu**. Jako biomasa mohou být využity rychlerostoucí dřeviny jako topoly, vrby, akáty, dále dřevní odpad jako piliny, štěpka, kůra, energetické plodiny jako tritikale, sudánská tráva, bělotrn, mužák a jiné. K tomu je ale zapotřebí celostátní podpora výroby a využívání biomasy.

V poslední době se v území sice podařilo rozvinout spolupráci mezi zemědělskými podnikateli a obcemi, ovšem tato aktivita by mohla být mnohem výraznější a přínosnější. Tyto subjekty z různých sektorů se naučily využívat přednosti těch druhých a našly společnou cestu, jak si vzájemně vypomoci (např. využití techniky při odklizení sněhu, sečení příkopů a mezí, zpřístupnění obecních komunikací pro vjezd na zemědělskou půdu atd.).

Pro zemědělské podnikatele je velmi významná a nesmírně potřebná **podpora diverzifikace** jejich činnosti jak v rostlinné výrobě a potravinách (biopaliva, plodiny vhodné pro biomasu, biopotraviny), tak v nezemědělských činnostech (služby cestovního ruchu, služby pro obce a obyvatele) prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR, neboť tyto podnikatelé tak mohou prostřednictvím těchto aktivit alespoň částečně snížit riziko spojené s neúrodou či jinými negativními projevy.

2.6.2 Lesnictví, nezemědělská půda

V rámci nezemědělské půdy jednoznačně **převažují lesní pozemky**, které představují 77 % celkové výměry nezemědělské plochy, přičemž většina lesů tvoří lesy hospodářské, které slouží k získávání dřevní hmoty. Zbylou část tvoří z 15 % ostatní plochy, z 5 % zastavěné plochy a nádvoří a ze 3 % vodní plochy.

Zejména **v horských oblastech** území hraje **lesnictví výraznou roli**. Mohutné lesy, původně bukové a jedlové s příměsí smrku a kleny, v suťových partiích se zastoupením lípy, jilmu a olše, se působením člověka - zejména těžbou dřeva pro kutnohorské doly a orlickohorské sklárny - změnilo k nepoznání. V období před osídlením území člověkem byl v Orlických horách dominantní buk lesní, po něm následovala jedle bělokorá a třetí zde nejrozšířenější dřevinou byl smrk ztepilý. Pro dobu kolonizace území je (podobně jako v jiných oblastech) příznačný trvalý vzestup podílu smrku, přisuzovatelný však nejen vlivům člověka, ale i změně klimatických poměrů.

Současný stav (z pohledu dlouhodobosti života lesa se nejedná o stav posledních několika desetiletí, nýbrž přinejmenším dvou uplynulých století) je **charakterizován jednoznačnou převahou smrku** v druhové skladbě zdejších lesů. Ekologicky nestabilní nesmíšené smrkové porosty utrpěly újmu zejména v 80. letech minulého století, když v průběhu imisně ekologické kalamity byla převážná část (cca 1950 ha) porostů v hřebenových partiích hor vytěžena a zalesněna. Nicméně v nově založených porostech dochází i nadále pod vlivem celé řady nepříznivých faktorů k chřadnutí obnovovaných dřevin. Svoji úlohu zde jistě sehrávají také zvýšené depozice dusíkatých sloučenin a jejich účinek na jednotlivé složky zdejších ekosystémů. Orlickohorské lesy tak i dnes přísluší k nejvíce poškozeným přírodním lesním oblastem (PLO) v ČR.

Velkým **nebezpečím** jsou **rozsáhlé polomy a další lesní kalamity**, které způsobují škody v lesním hospodářství. Nepřízeň počasí způsobená zejména silnými poryvy větru je často hlavní příčinou vážných lesních kalamit, které musí být následně nákladně odklizeny.

2.6.3 Protierozní opatření

Tato opatření se zaměřují na zmírnění negativního projevu vodní a větrné eroze jako jsou např. neškodné odvedení povrchových vod z povodí, snížení povrchového odtoku a zachycování smyté zeminy, retenci vody v krajině, ochranu intravilánu obcí a komunikací před důsledky eroze půdy a na snížení rychlosti větru a jeho škodlivých účinků. Protierozní opatření dělíme na organizační (vhodné umístění pěstovaných plodin, pásové pěstování plodin či návrhy vegetačních pásů mezi pozemky), agrotechnická a vegetační (půdoochranné obdělávání) a technická (příkopy, průlehy, terasy, protierozní nádrže aj.).

Větrná eroze

Půdy náchylné k větrné erozi mají největší zastoupení v mírně zvlněném pásmu území, kde jsou dle údajů Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v.v.i. zastoupeny alespoň částečně v každé obci spadající do tohoto pásma. V podhorském pásmu se tyto druhy půd vyskytují převážně v obcích Bačetín, Bohdašín, Dobré a Ohnišov, v horském pásmu v menším zastoupení v obcích Borová, Česká Čermná a Nový Hrádek. Podle dostupných údajů se v regionu nevyskytují silně ohrožené či nejohroženější půdy větrnou erozí. Stanovení potenciální ohroženosti orné půdy větrnou erozí vychází z pedologické databáze bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ). Byly využity údaje o klimatických regionech charakterizované prvním číslem kódu BPEJ a údaje o hlavních půdních jednotkách (druhé a třetí místo kódu BPEJ), tedy faktory, které přímo ovlivňují větrnou erozi.

Vodní eroze

Podle faktoru erodovatelnosti půdy, který je jedním z faktorů univerzální rovnice ztráty půdy, jenž zde zastupuje půdní vlastnosti a charakteristiky, které se významně podílí na vzniku erozního procesu (zrnatost půdy, infiltrace a propustnost půdy, obsah humusu aj.), se **nejnáchylnější půda k vodní erozi nachází v obcích Bačetín,**

Dobruška, Chlístov, Nové Město nad Metují, Opočno, Podbřezí, Přepychy, Semechnice, Trnov a Val. Hlavním důvodem je zrnitostní složení ornice a snižující se obsah humusu, ostatní vstupní charakteristiky vstupující do výpočtů jsou převážně příznivé. Nepříznivě se zde projevuje proces illimerizace, kdy dochází k posunu jílů (eluviální horizont) dolů profilem (iluviální horizont). Ochuzený (eluviální) horizont je pak ve většině případů priorán a promíchán s ornici, a tím je následně díky nepříznivé zrnitosti (velký obsah prachovitých částic), nižšímu obsahu humusu a horší struktuře snadno erodován. To souvisí i s následným obohaceným (iluviálním) horizontem, který je zrnitostně značně těžší a tím i méně propustný pro vodu. Půdy **nenáchylné k vodní erozi** najdeme **převážně v obcích z horského pásma území** a v některých obcích z pásma podhorského.

Mezi více či méně významné problémy, které byly na území působnosti místní akční skupiny identifikovány, lze zařadit: erozi půdy vlivem jarního tání sněhu či silných dešťů, zrychlený odtok povrchové vody (zejména ve svažitě části regionu) a erozi půdy vlivem nevhodného obhospodařování krajiny či vlivem pěstování technických plodin. Aby došlo alespoň k částečné eliminaci výše uvedených problémů, je potřeba zajistit následující:

- v důsledku racionálního obhospodařování zvýšit retenční schopnost krajiny,
- podporovat pěstování ekologicky únosných forem energeticky využitelných rostlin,
- realizovat protipovodňová opatření, výstavbu nových polních cest,
- budovat cestovní příkopy, podporovat výsadbu zeleně v rámci protierozní funkce,
- realizovat protierozní opatření investičního charakteru (průlehy, meze, ochranná zatravnění).

Na zemědělských pozemcích s ornou půdou nacházejících se na půdách ohrožených erozí provádějí vhodná agrotechnická protierozní opatření, odpovídající stanovištním podmínkám, zejména vrstevnicové obdělávání, půdoochranné zpracování půdy s ponecháním organických zbytků na povrchu půdy, mulčování, výsev do ochranné plodiny nebo strniště, setí do hrubé brázdě nebo přerušované brázdování.

2.6.4 Zadržování vody v krajině a protipovodňová opatření

Neporušená krajina má schopnost akumulovat a zpomalit odtok velkého množství vody. Tato schopnost krajiny je výrazně snižována především díky velkovýrobnímu způsobu hospodaření v krajině (především vysoké zornění půdy, velké půdní bloky s nízkým obsahem organického podílu v půdě) či nevhodnou skladbou dřevin v lese (smrková kultura na nevhodných místech). Tyto negativní projevy přináší nižší stabilitu krajiny a v konečném důsledku **zvýšující se riziko povodní**.

Nejhorší kombinací pro přirozený vodní režim v krajině je **intenzivní zemědělská činnost na svažitém území**. Tomu odpovídá definice orné půdy na sklonitých pozemcích. Dle metodik je považován z hlediska zrychleného odtoku pro ornou půdu kritický sklon nad 7°. Z těchto důvodů je tento typ kultury a sklonitosti předpokladem ke zhoršování přirozeného vodního režimu v krajině. Důsledkem je zvýšené riziko vzniku lokálních povodní nebo vysychání a degradace půdy. **Silně ohrožené či nejohroženější svahy najdeme převážně v horském, případně podhorském pásmu území**. V těchto místech hrozí **zvýšené riziko zrychleného odtoku vody při přívalových srážkách** a s tím související nebezpečí vzniku lokálních povodní. V mírně zvlněné části tento typ vodní eroze není příliš častý.

Povodně jsou přírodní fenomén, kterému nelze zabránit. Krajina zde představuje prostor, který podstatným způsobem ovlivňuje časový a prostorový průběh povodní, jejichž důsledky se pak projevují v zastavěných oblastech. Proto by **protipovodňová ochrana měla být řešena už od povodí nižšího řádu a měla by být realizována v prvé řadě ve volné krajině s využitím její retenční schopnosti**. Jejich nepravidelný výskyt a variabilní rozsah nepříznivě ovlivňují vnímání rizik, která přinášejí, což komplikuje systematickou realizaci preventivních opatření. Ochrana před povodněmi není nikdy absolutní. Lze však částečně omezit povodňové kulminační průtoky, transformovat povodňovou vlnu a tím příznivěji ovlivnit časový průběh povodní, což umožňuje přijmout účinnější opatření pro záchranu životů a majetku.

Při aplikaci protipovodňových opatření v krajině je nezbytné usilovat o vytvoření prostorové rovnováhy mezi hospodářským rozvojem a urbanizací území na jedné straně a potřebami využít toto území ke zpomalení odtoku a akumulaci vody na straně druhé. Veškerá opatření na ochranu před povodněmi musí sledovat dopad na životní prostředí. Opatření v krajině jsou především změny využívání pozemků, změny rostlinného pokryvu, zatravnění břehů a přirozených inundací, tvorba protierozních mezí a vegetačních pásů a změny ve strukturách krajiny prováděné za účelem zachycení vody v povodí a zpomalení jejího odtoku.

Kulminační průtoky zejména na malých a středních tocích lze částečně omezit pomocí opatření sloužících k zachování, resp. obnově přirozené retenční a akumulační schopnosti krajiny, vodních toků a údolních niv. Je rovněž nutné zachovávat a vhodným způsobem využívat přirozená inundační území. To znamená umožnit jejich

zaplavení v případě povodní. Voda, která bude takto zadržena a prosákne do půdy, je ziskem pro hospodaření v přírodě a znamená snížené nebezpečí z extrémních srážek a povodní.

Při návrhu preventivních protipovodňových opatření je potřeba nalézt vhodnou kombinaci opatření v krajině zvyšující přirozenou akumulaci a retenci vody v území a technických opatření ovlivňujících průtoky a objemy povodňových vln. Je potřeba použít takovou kombinaci opatření, aby byla co nejvíce využita pozitiva jednotlivých metod a odstraněna jejich negativa a tím bylo dosaženo efektivního výsledku.

Je velmi důležité omezovat aktivity v záplavových územích zhoršující odtokové poměry a zvyšující povodňová rizika a naopak je žádoucí podporovat v krajině následující aktivity:

- opatření v krajině tam, kde je tento přístup možný a kde k nim stejně musí dojít
- zkapacitnění koryt v sídlech tam, kde je to možné a nakolik je to efektivní v porovnání s náklady
- systém nádrží tam, kde výrazně převáží efekt a přitom stavby nádrží nezasáhnou do sídel či infrastruktury
- systém stabilních hrází chránících části obcí
- mobilní hráze, hlavně tam, kde z různých důvodů nelze vybudovat hrazení stabilní, tedy hlavně na exponovaných parcelách v sídlech
- poldry, odsazené hráze, revitalizace koryt - tam, kde je to nejúčelnější

Pokud se tedy dokáže částečně snížit zrychlený odtok vody z plochy povodí do vodních toků a umožní se v údolních nivách mimo zastavěné území rozliv vody během povodňových stavů, nemusí být úpravy na tocích (převážně v zastavěném území) tak technicky náročné a zároveň finančně nákladné.

Riziko povodňových škod v obcích ze SO ORP Dobruška

Snížení schopnosti přirozené akumulace vod a retenčních schopností území v důsledku nešetrného hospodaření v krajině, vysoké zornění, nevhodný způsob obhospodařování zemědělských půd – výběr plodin, nevhodná skladba dřevin v lese. To vše jsou faktory, které znamenají zvýšené riziko povodní v území. **Srážkové poměry jsou v území nerovnoměrné**, nejvíce srážek je v horské oblasti Orlických hor. Povodňové průtoky z tání sněhu a dešťových přeháněk se z horské oblasti kumulují v západní, nížinné části území. Nejvíce zatěžované srážkami a táním sněhu jsou toky Dědina, Rokytenka, Olešenka. V území SO ORP Dobruška zabírá orná půda na sklonitých pozemcích 87,23 ha, tj. 0,83 % zemědělské půdy v území tohoto ORP, což způsobuje zhoršení přirozeného vodního režimu v krajině.

V roce 2005 bylo Krajským úřadem Královéhradeckého kraje **stanoveno záplavové území významného vodního toku Bělá a navrženo je záplavové území kolem vodních toků Dědina a Zlatý potok**. Kritické rozlivy na toku Dědina jsou od údolí od Sedloňova po Podbřezí, Pohoří, Dobrušku, České Meziříčí, Mokré, Očelice. V soutoku Dědiny, Zlatého a Ještětického potoka dochází k ohrožení Semechnic, Trnova a Opočna.

Protipovodňová opatření v krajině – změna využití pozemků, změna rostlinného pokryvu, zatravnění břehů a přirozených inundací, tvorba protierozních mezí, vegetačních pásů a zpomalení odtoku. Využití přirozeného retenčního potenciálu a umožnění přirozeného rozlivu drobných vodních toků. Realizace ochranných hrází a retenčních nádrží.

Riziko povodňových škod v obcích ze SO ORP Nové Město nad Metují

Ve správním území ORP Nové Město nad Metují je stanoveno **několik záplavových území – na tocích Dědina, Metuje a Rozkošském potoce**. Dále jsou **na tocích Metuje a Rozkošském potoce stanoveny aktivní zóny záplavového území a pod vodní nádrží Rozkoš je rovněž stanoveno území zvláštní povodně pod vodním dílem**. Největší riziko vzniku povodňových škod je jednoznačně v Novém Městě nad Metují, kde se nachází celkem 173 stavebních objektů v záplavové zóně – dosahu stoleté vody. Jednak je to oblast okolo ostrohu, na kterém je historické centrum města s náměstím, a dále se jedná o lokalitu v místní části Krčín, kde řeka Metuje již opouští relativně úzké sevřené údolí.

Většina dotčených objektů v obou těchto místech se nachází v ploše údolní nivy řeky Metuje a zejména v lokalitě pod historickým náměstím. Nachází se zde dokonce polygrafický podnik, který představuje potenciální hrozbu pro životní prostředí. Cílem by měla být realizace výstavby a údržba protipovodňových a protierozních opatření. Současně by jednoznačně měla být zastavena další stavební činnost v tomto území, které by se mělo nechat maximálně volné a umožňovat rozliv velkých vod.

Riziko povodňových škod v obcích ze SO ORP Náchod

Na území SO ORP Náchod jsou stanovena záplavová území a aktivní zóny záplavového území, ovšem ani jeden druh se nevyskytuje na území obcí, které patří do působnosti místní akční skupiny. Rizikem jsou pouze v jarních měsících místní záplavy luk na Novém Hrádku. V rámci přírodních rizik (zejména povodní) je nesmírně

důležité, aby v území existovala **koncepční ochrana** před těmito negativními přírodními jevy, neboť je žádoucí těmto rizikům předcházet.

2.6.5 Zeleň v krajině a sídlech

Veřejná zeleň je souhrn všech volně rostoucích a veřejně přístupných zelených rostlin. Jedná se o důležitý architektonický a krajinný prvek s velmi významnými ekologickými funkcemi. Doplnkem veřejné zeleně je zeleň neveřejná respektive privátní či soukromá. Mimo zastavěný prostor vesnic, obcí, městysů a měst se v extravilánu jedná obvykle o rozsáhlé plochy lesů, hájů, zahrad, sadů, luk, mokřadů, polí i volně rostoucí solitérní nebo hospodářsky nevyužívané zeleně. Tento typ zeleně má kromě svých primárních hospodářských a ekologických funkcí také výrazné funkce rekreační, zdravotní, krajino tvorné, půdoochranné, vodohospodářské, estetické i okrasné.

Uvnitř zastavěných ploch všech lidských sídel se k výše uvedeným funkcím přidružují i další posílené funkce zdravotní, rekreační a estetické. Každá **zeleň má** kromě svých základních funkcí také **vliv na čistotu ovzduší a mikroklima**, neboť snižuje prašnost a zvyšuje vlhkost vzduchu. Dále působí také jako tlumič nadměrného hluku, snižuje přílišnou hlučnost, která je uvnitř lidských sídel nejčastěji způsobena různými dopravními a mechanizačními prostředky. Veřejná zeleň v intravilánu obcí může mít mnoho různých podob. Může se jednat o parky, zahrady, sady, lesoparky, aleje, stromořadí, trávníky, záhony, květinové mísy. Zeleň může tvořit jak souvislé porosty nebo menší skupiny rostlin, může se jednat i o rozptýlenou a solitérní zeleň (například solitérně rostoucí keře a stromy, zelené pásy podél cest, květinové koše a mísy apod.). Každá **zeleň potřebuje svoji periodickou a pravidelnou údržbu**, která je dána především biologickou podstatou života rostlin. Uplatňují se zde výrazné sezónní vlivy (např. na jaře se musí více kosit trávníky, udržovat záhony a květinové mísy, na podzim je obvykle nutné hrabat spadlé listy, na jaře pak prořezávat stromy a keře atd. apod.).

Kromě výše uvedeného je zeleň často využívána i pro svoji **protipovodňovou funkci**, neboť díky správné výsadbě může docházet k zadržování vody v krajině, k čemuž je ale nezbytně nutná vhodná výsadba vegetace. Podél mezí tak dochází k zatrávňování vč. výsadby solitérních stromů, příp. drobných remízů a porostů. K zakládání alejí a stromořadí bývají využívány polní a obecní cesty a v rámci lesního hospodářství dochází ke zvyšování podílu dřevin přirozených pro danou oblast a to v důsledku snížení rizika ohrožení lesů kalamitami z důvodu monokulturní skladby.

V rámci estetické funkce je zejména veřejná zeleň využívána ke zlepšení vzhledu veřejných prostranství a zelených ploch. Zejména na menších obcích dochází k zanedbávání těchto veřejných prostranství, což vede k jejich zanedbávání a tím pádem i k celkovému poklesu kvality životního prostředí. Příčinou bývají finanční a časové nároky na údržbu či nedostatečné technické vybavení.

2.6.6 Ochrana vod

V území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova najdeme tři města (Dobruška, Nové Město nad Metují, Opočno), jeden městys (Nový Hrádek), jednu větší obec (České Meziříčí) a třicet dalších obcí, v rámci kterých počet obyvatel nedosáhne hranice 1 000 obyvatel. V rámci zásobování vodou jsou na území provozovány 4 skupinové vodovody (SV), další obce jsou napojeny buď na veřejné či místní vodovody. Napojení na vodovod v současné době chybí v obcích Bohdašín, Janov a Val.

Přehled skupinových vodovodů na území MAS:

- **SV Přepychy (Dřízna):** Přepychy, část obce Trnov
- **SV Dobruška:** Dobruška, Podbřezí, Bačetín, Semechnice, Trnov, Chlístov
- **SV Hradec Králové – Litá:** České Meziříčí, Pohoří, Mokré, Králova Lhota, Rohenice
- **SV Teplice n. M. – Náchod - Bohuslavice:** Česká Čermná, Jestřebí, Libchyně, Mezilesí, Nové Město nad Metují, Nový Hrádek, Přibyslav, Sendraž, Slavoňov

Vodovody a kanalizace jsou provozovány většími organizacemi vytvořenými pro tento účel či samotnými obcemi. Mezi nejvýznamnější provozovatele patří Vodovody a Kanalizace Náchod a.s., AQUA SERVIS, a.s., Vodovody a kanalizace Hradec Králové, a. s. a Technické služby města Opočno s.r.o.. V Dobřem byla obcí pro tuto oblast založena společnost Lesy Dobré s.r.o..

Veškeré investice do vodovodní infrastruktury musí být **v souladu s Plánem rozvoje vodovodů a kanalizací Královéhradeckého kraje**, který na tuto oblast vypisuje dotační tituly. Díky těmto prostředkům v poslední době např. na území obce Dobré došlo k posílení vrtů v Rovném a propojení vodovodních řadů místních částí Rovné – Kamenice. Kvalita vody je pravidelně sledována.

2.6.6.1 Povrchové vody

V oblasti povrchových vod území místní akční skupiny spadá do **oblasti povodí Horního a středního Labe**. Mezi významné toky patří řeka Metuje, Olešenka, Dědina či Zlatý potok. Do území rovněž zasahuje vodní nádrž Rozkoš, která je hojně využívána k rekreačním účelům.

Z hodnocení útvarů povrchových vod alespoň částečně zasahujících do území MAS, které vychází z Plánu oblasti povodí Horního a středního Labe je zřejmé, že až na vodní útvary Metuje po ústí do toku Labe a Labe po soutok s tokem Orlice, **většina vodních útvarů vyhovuje z hlediska chemického stavu**. V obou případech se jedná o znečištění syntetickými látkami a u vodního útvaru Metuje po ústí do toku Labe i znečištění kovy (rtuť, olovo, kadmium a jejich sloučeniny). Naopak **z hlediska biologické složky vyhověly pouze dva vodní útvary** (Divoká Orlice po soutok s tokem Bartošovický potok, Zdobnice po soutok s tokem Říčka). Největší negativní dopad to má na biologickou složku bentos, což je biocenóza zahrnující všechny živočišné (zoobentos) a rostlinné (fytoobentos) organizmy obývající břeh a dno vod. Ve třech případech existuje i potenciální negativní vliv na ryby. Podíváme-li se na fyzikálně chemické složky, tak zjistíme, že největší problémy způsobují dusík dusičnanový, pyren či biochemická spotřeba kyslíku BSK-5. V globálu lze říci, že **pouze dva vodní útvary prokazují v rámci celkové syntézy vyhovující stav**. Konkrétně se jedná o Divokou Orlici po soutok s tokem Bartošovický potok a o Zdobnici po soutok s tokem Říčka. Ve všech ostatních případech vč. Nádrže Rozkoš byla syntéza celkového stavu označena jako nevyhovující.

V rámci hodnocení vodních útvarů povrchových vod byl u deseti útvarů zjištěn významný problém při nakládání s vodami. Pouze u vodního útvaru Zdobnice po soutok s tokem Říčka nebyl významný problém při nakládání s vodami identifikován. Nejvíce zastoupené významné problémy nakládání s vodami představují nevhodné morfologické úpravy na tocích v intravilánech i extravilánech (neprůtočná ramena, napřímení toku, technické úpravy, potamalizace, zahloubení koryta aj.), nedostatečné odkanalizování a čištění komunálních odpadních vod a prostupnost vodních toků (zprůchodnění toků a zamezení vnikání ryb do vodních elektráren).

2.6.6.2 Podzemní vody

Do regionu zasahují dva útvary podzemních vod. **Podorlická křída v povodí Orlice** je plošně znečištěna dusíkem, bodově benzo(a)pyrenem, olovem a tetrachloretanem. Potenciálně nevyhovující příčinou, která může ovlivnit kvantitativní stav tohoto útvaru, je výstavba geotermálních vrtů. Celkový stav tohoto útvaru podzemních vod je nevyhovující a byl zde identifikován významný problém při nakládání s vodami. Druhým útvarem v území je **Krystalinikum Orlických hor**, jehož celkový stav je vyhovující a nebyl zde zjištěn významný problém nakládání s vodami. Jedinou vadou jsou bodové zdroje znečištění, které způsobují kadmium, rtuť a tetrachloretan.

2.6.6.3 Čištění vody

Z celkového počtu 35 obcí jich je **80% vybaveno kanalizací, 29% má kanalizační systém zakončený čistírnou odpadních vod a v Novém Městě nad Metují se nachází centrální čistírna odpadních vod**.

Obce ze SO ORP Dobruška

Na části území MAS, které spadá do správního obvodu ORP Dobruška, jenž čítá celkem 25 obcí, je na veřejnou kanalizaci napojeno 19 obcí. Kanalizaci v současné době nemají v Bohdašíně, Janově, Sedloňově, Semechnicích, Sněžném a Valu. Kanalizační systém zakončený čistírnou odpadních vod má 9 obcí (Deštné v Orlických horách, Dobruška, Kounov, Mokré, Olešnice v Orlických horách, Opočno, Podbřezí, Pohoří, Rohenice). V ostatním území jsou technicky nevyhovující obecní stokové systémy nebo jsou odpadní vody čištěny prostřednictvím individuálních zařízení – domovní čistírny odpadních vod, biologické septiky, bezodtokové jímky apod..

Nízká úroveň odkanalizování a čištění odpadních vod je v malých obcích a obcích horské a podhorské části Orlických hor – nesoustavné systémy hlavně dešťových stok vzniklé převážně zatrubněním silničních příkopů, do kterých jsou vypouštěny splašky předčištěné v septicích a domovních čistírnách. Možnost centrálního čištění a odvádění odpadních vod je v důsledku rozptýlené zástavby a nedostatku veřejných finančních prostředků omezená. Stáří provozovaných kanalizací je 30–50 let. **V menších obcích je kanalizace v nevyhovujícím technickém stavu**. ČOV ve městech mají dostatečný výkon. Recipienty mají dobrou samočisticí schopnost.

Obce ze SO ORP Nové Město nad Metují

Ze správního obvodu obce s rozšířenou působností Nové Město nad Metují do území působnosti místní akční skupiny zasahuje celkem 7 obcí, přičemž pouze v obci Libchyně není kanalizace. V Novém Městě nad Metují se nachází centrální čistírna odpadních vod, většina ostatních obcí má ČOV navrženy v územně plánovací dokumentaci a postupně bude docházet k jejich realizaci. V současné době využívají tyto obce individuální čištění odpadních vod svedených do obecních kanalizačních řadů nebo do místních vodotečí. Mnohé

z nemovitostí jsou rovněž napojeny na bezodtokové vybíratelné jímky nebo septiky. **U řady budov je stav objektů na čištění a likvidaci odpadních vod nevyhovující.** S výstavbou centrální ČOV se uvažuje v obcích (nebo jejich částech) Příbyslav, Slavoňov a Sendraž. V obcích Libchyně, Jestřebí a Mezilesí je navržena biologická nádrž pro dočištění čištěných odpadních vod z domovních čistíren odpadních vod.

Obce ze SO ORP Náchod

Do správního obvodu ORP Náchod patří obce Borová, Česká Čermná a Nový Hrádek. Všechny tyto obce jsou vybaveny kanalizací, v Novém Hrádku je lokální biologická ČOV. V obcích Borová a Česká Čermná ČOV není, stávající kanalizace zde ústí do vodoteče.

2.6.7 Ochrana ovzduší

Z pohledu dopravy mezi největší **zdroje znečištění a hluku** v regionu patří **silnice I. třídy I/14** spojující Liberec a Českou Třebovou, v rámci které přes území vede úsek z Nového Města nad Metují do obce Podbřezí. Po této komunikaci jezdí osobní i nákladní kamionová doprava, která je směřována do Polska přes hraniční přechod v Náchodě a dále doprava zaměstnanců do pobočného závodu ŠKODA AUTO a.s. v Kvasínách, kam dojíždí i velký počet polských pracovníků. Z tohoto závodu jsou expedovány i vyrobené automobily. Na ostatních komunikacích není provoz natolik silný, aby představoval výraznou zátěž pro životní prostředí, i když přes některé obce si řidiči zkracují cestu. Vlivem nárůstu automobilové dopravy by ale mohlo dojít ke zhoršování kvality životního prostředí.

Největším znečišťovatelem v území je dle Českého hydrometeorologického ústavu akciová společnost **Tereos TTD v Českém Meziříčí**, která zde vyrábí cukr. Tento závod je druhým největším cukrovarem v České republice a během cukrovarnické kampaně, která trvá přibližně 90 až 100 dní, zpracovává cukrovar v Českém Meziříčí 7 000 tun cukrové řepy denně, ze které vyrobí 70 000 tun cukru a více než 25 000 tun pelet ročně. Z hlediska těkavých organických látek je významným znečišťovatelem i firma Ammann Czech Republic a.s. v Novém Městě nad Metují, která je vedoucím stavebním dodavatelem pro stroje, systémy a služby s klíčovými kompetencemi v oblasti asfaltu a pro celosvětové silniční stavitelství. Společnost vyrábí asfaltové obalovny, betonárky, třídičky kameniva spolu s příslušnými systémy kontroly a hutnicí stroje a finišery. Jak je vidět z následující tabulky, **největší znečišťovatelé v regionu pochází ze čtyř nejlidnatějších municipalit.** V ovzduší probíhá i přenos emisí ze zdrojů, které jsou umístěny mimo území působnosti MAS. Znečištění způsobují i malé zdroje, kam lze zařadit např. lokální topeniště či již výše zmíněnou automobilovou dopravu.

Úroveň znečištění ovzduší je v rámci území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova **na velmi dobré úrovni.** Jako nejproblematictější se jeví benzopyren, jenž vzniká jako produkt nedokonalého spalování především z automobilové dopravy ze vznětových motorů a má karcinogenní účinky. Průměrná hodnota tohoto polutantu v letech 2007-2011 překročila imisní limit v Novém Městě nad Metují, v Opočně a Dobrušce se naměřená hodnota k imisnímu limitu přiblížila. Nejvyšší hodnoty průměrné koncentrace znečišťujících látek byly v drtivé většině případů naměřeny ve všech třech městech (Dobruška, Nové Město nad Metují, Opočno), naopak nejnižší hodnoty s výjimkou oxidu siřičitého byly naměřeny zejména horských částech území, převážně v Deštném v Orlických horách.

2.6.8 Přírodní prostředí

V oblasti je několik chráněných lokalit a přírodních rezervací. Nachází se zde ochranné zóny CHKO Orlické hory, evropsky významné lokality NATURA 2000, chráněná oblast přirozené akumulace vod (CHOPAV) či přírodní památky. Velká část území patří mezi migračně významná území, přes Deštné v Orlických horách, Olešnici v Orlických horách, Sedloňov a Sněžné vede dálkově migrační koridor. Mimo to se na území nachází i mnoho památných stromů.

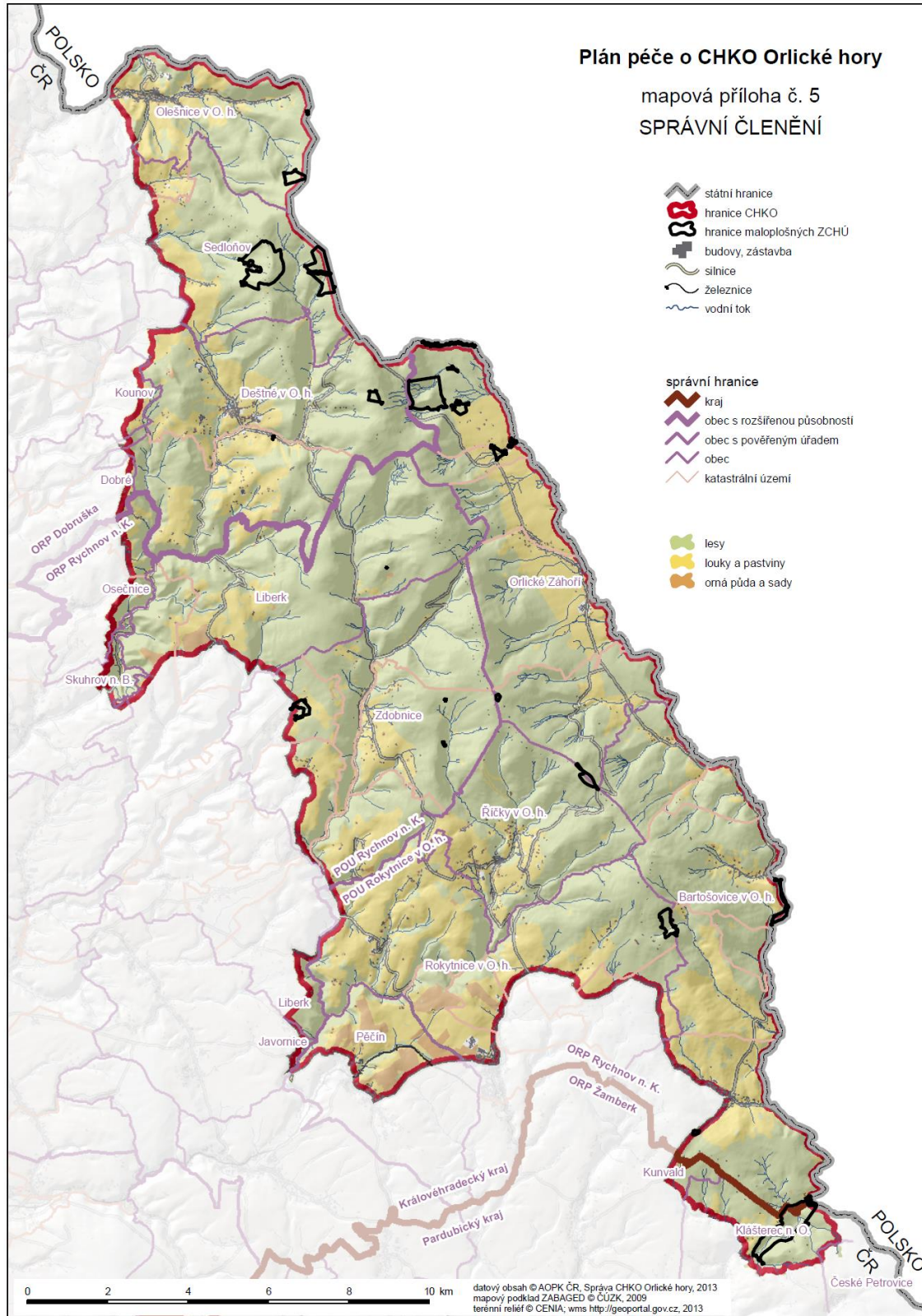
2.6.8.1 Chráněná krajinná oblast Orlické hory – celkový popis

Chráněná krajinná oblast (CHKO) Orlické hory byla vyhlášena v roce 1969. Nachází se v okrese Rychnov nad Kněžnou a menší částí na jihu zasahuje i do okresu Ústí nad Orlicí. Pokrývá nejvýše položené části Orlických hor. Osou CHKO je horský hřeben táhnoucí se od severozápadu (od Olešnice v Orlických horách) směrem na jihovýchod, kde končí poblíž Zemské brány. Celková rozloha CHKO Orlické hory činí 204 km².

CHKO zasahuje do území tří MAS. Největší část (SO ORP Rychnov n/K) náleží do územní působnosti MAS Sdružení SPLAV, sever CHKO (SO ORP Dobruška) zasahuje do území MAS POHODA venkova, malá část na jihu CHKO (SO ORP Žamberk v okrese Ústí nad Orlicí v Pardubickém kraji) přesahuje do území MAS ORLICKO.

Hranice CHKO Orlické hory je **vymezena jednoznačně**: na severovýchodě ji tvoří hranice s Polskou republikou, ve vnitrozemí je nejčastěji tvořena v terénu zřetelnými liniovými stavbami (především silnicemi). Není naopak vytvářena územně-správními hranicemi, jako jsou obce, části obcí nebo katastrální území. V některých případech tak je do CHKO zařazena jen část obce a hranice může vést i přes zastavěné území. viz mapa č. 3.

Mapa č. 3: Správní hranice CHKO Orlické hory

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

CHKO Orlické hory pokrývá celé území obcí Orlické Záhoří a Říčky v Orlických horách (obě MAS Sdružení Splav). Dále zahrnuje i větší části obcí Deštné v O. h., Olešnice v O. h., Sedloňov (vše MAS POHODA venkova), Bartošovice v O. h., Rokytnice v Orl. horách, Zdobnice (vše MAS Sdružení SPLAV), v obci Liberk tvoří CHKO většinu území v části Uhřínov pod Deštnou. Kromě toho CHKO zasahuje malou částí i do obcí Kounov, Dobré (vše MAS POHODA venkova), Javornice, Osečnice, Pěčín, Skuhrov nad Bělou (vše MAS Sdružení SPLAV), Kunvald, Klášterec nad Orlicí a České Petrovice (vše MAS ORLICKO).

Vzhledem k výše popsaným vedením hranic CHKO **nelze spolehlivě stanovit počet obyvatel**, kteří zde žijí. Např. v Rokytnici v Orlických horách je hranice CHKO vedena přímo přes střed města po komunikaci 2. třídy. Na základě odhadů, které byly stanoveny pomocí mapových podkladů hranic CHKO, hranic územně správních celků a dat s počty obyvatel až do úrovně základních sídelních jednotek, trvale žije na území CHKO necelých 3 tis. obyvatel. Z údajů o počtu obyvatel a rozloze území vyplývá velice nízká hustota zalidnění, která se na území CHKO Orlické hory pohybuje kolem 14 obyvatel/km².

Většina obyvatel CHKO Orlické hory žije na území MAS Sdružení SPLAV (cca 1 700), **okolo 1 200 obyvatel pak bydlí na území MAS POHODA venkova**. Na území MAS ORLICKO dle dostupných údajů trvale nežije ani jeden člověk, nachází se zde pouze několik neobydlených staveb na území obce Klášterec nad Orlicí.

CHKO je od r. 1999 rozděleno do **4 zón podle stupně ochrany přírody a krajiny**. 1. zóna je nejpřísnější (umožňuje nejméně zásahů do krajiny), na jejím území jsou plochy z hlediska ochrany přírody nejcennější a tvoří jen 7 % plochy CHKO. Mnohem rozsáhlejší jsou pak 2. a 3. zóna, plošně nejmenší je 4. zóna, která zahrnuje především zastavěné plochy v CHKO. Schválená zonace odpovídá až na několik málo případů stavu poznání přírody a krajiny a plní dostatečně funkci diferenciací území pro uplatňování ochranných podmínek.

Geologická stavba Orlických hor je poměrně pestrá a zahrnuje geologické jednotky různého stáří i rozdílného vývoje. Nejčastěji se jedná o orlicko-kladské kristalinikum, které lemují novoměstské kristalinikum na severu a zábřežské kristalinikum na jihu CHKO. Zato podloží Orlických hor a jeho podhůří není příliš rozmanité, proto se zde nevyskytuje příliš zásob nerostných surovin. Nachází se zde pouze dvě významnější ložiska stavebního kamene, a to Špičák u Plasnice (MAS POHODA venkova) a Pěčín (MAS Sdružení SPLAV), které pak přechází i mimo CHKO (Potštejn a okolí) a několik dalších menších ložisek již netěžených surovin.

Na území CHKO **pramení několik významnějších toků** (Zdobnice, Říčka, Bělá a Kněžna), které se vlévají do největší řeky v území - Divoké Orlice, jež patří do povodí Orlice. Vlastní soutok je však většinou již mimo CHKO, stejně tak pramen Divoké Orlice, který je na polském území. Pouze malá část CHKO u Olešnice v O. h. patří do povodí Metuje (říčka Olešenka). Prameniště těchto řek, ležící převážně na svazích hlavního hřebene, dnes představují ostrůvky nejzachovalejších přírodních biotopů, které sestupují z hor do podhůří lesnatými údolím. V jejich závěrech se nachází celá řada pramenišť a podmáčených horských luk. Pro své přírodní podmínky tvořící významnou přirozenou akumulaci podzemních a povrchových vod byly Orlické hory v roce 1978 vyhlášeny **chráněnou oblastí přirozené akumulace vod** - CHOPAV. Hranice CHOPAV je shodná s hranicí CHKO Orlické hory.

Na půdním pokryvu v území CHKO se projevuje značná rozdílnost přírodních podmínek. **Na více než polovině území převládají hlinitopísčité půdy, na zbylém území se prolínají půdy písčitohlinité s hlinitopísčítými**. Pouze v okolí Rokytnice v O. h., směrem k Pěčínu se vyskytuje půda hlinitá a jílovitohlinitá. Z hlediska půdních typů se ve vrcholových partiích Orlických hor nachází podzolové půdy, na ostatním území převládají hnědé půdy kyselé a hnědé půdy podzolované, které jsou kryty lesním porostem.

Klimaticky patří větší část území CHKO Orlické hory do chladné oblasti, pouze část podhůří zasahuje do mírně teplé oblasti. Na hřebenech Orlických hor dosahují průměrné roční teploty kolem 4°C, v obcích na území Orlických hor se pohybují kolem 6°C (proti tomu podhorské oblasti ležící již mimo CHKO v mírně teplé oblasti s průměrnými ročními teplotami okolo 8°C). Nejchladnějším měsícem je leden, nejteplejším červenec. V lednu se průměrné teploty v CHKO pohybují kolem -2°C, v červenci okolo 13°C. Po většinu roku teplota s nadmořskou výškou klesá, pouze na podzim a v zimě se výjimečně vyskytuje inverze, kdy je tomu naopak. Srážkově je území spíše nadprůměrné. Nejvyšší měsíční úhrny srážek se objevují v červenci a srpnu. Průměrný roční úhrn se pohybuje v nižších oblastech kolem 700 - 800 mm, ve vyšších polohách Orlických hor se pohybuje okolo 1 300 mm. Výrazně tak narůstá s nadmořskou výškou. Počet srážkových dní je největší v zimě, nejmenší v březnu a dubnu, a pak v září a v říjnu. Rovněž sněžení značně ovlivňuje nadmořská výška, maximální výše sněhové pokrývky dosahuje v podhůří 30-40 cm, na hřebecích kolem 100 cm.

Orlické hory se vyznačují poměrně **velkou rozmanitostí přírodních biotopů**. Dokud zdejší přírodu neovlivňoval člověk, byly hlavním lesním biotopem Orlických hor bučiny. Acidofilní bučiny podhorského i horského charakteru se vyznačují druhově chudým bylinným patrem, v němž převládají borůvka a trávy metlička

křivolaká a třtina chloupkatá (např. Komáří vrch apod). Mnohem vzácnější jsou květnaté bučiny. V 15.-19. století byly původní bučiny vykáceny a nahrazeny smrkovými monokulturami, což způsobuje nízkou ekologickou stabilitu lesů.

V druhově bohatém bylinném patře se vyskytují např. věsenka nachová, pitulník horský, šťavel kyselý. Zbytky květnatých bučin se dochovaly např. v rezervaci Trčkov. Mezi fytogeograficky nejvýznamnější druhy Orlických hor patří ty, které zde dosahují hranice svého rozšíření a glaciální relikty (např. kamzičnick rakouský, koprníček bezobalný, kyhanka sivolistá). Mezi významné druhy rostlin, které mění původní rostlinnou skladbu, jsou synantropní rostliny, které byly do Orlických hor člověkem uměle zaneseny. Některé z těchto druhů se v poslední době nebezpečně šíří a vytlačují tak původní druhy flóry (např. kavkazský bolševník velký).

Výskyt živočichů v CHKO ovlivňuje především **složení vegetace** v dané lokalitě. I když velká část území CHKO, především v hřebenových partiích, byla odlesněna a tím i snížena rozmanitost živočišných druhů, vyskytuje se zde poměrně velké množství ohrožených druhů živočichů. Z nejvíce ohrožených druhů (podle vyhlášky 395/1992 Sb.) lze v CHKO nalézt následující kriticky ohrožené druhy: rak říční, roháček, střevlík (vše bezobratlí), mihule potoční (ryba), zmije obecná (plaz), bobr evropský a vrápenec malý (oboje savci).

Nejvýznamnějším savcem v Orlických horách je **jelen evropský**, který však působí v CHKO problémy okusováním lesních porostů. Značně je v CHKO rozšířen i srnec obecný, prase divoké, ale také muflon. Nejběžnější šelmy jsou liška obecná, kuna lesní, kuna skalní, lasice, tchoř tmavý a jezevec lesní. Vzácně sem zabloudí z Polska los evropský.

Významná je také **rekreační funkce Orlických hor**, a to jak pro místní obyvatele, tak i pro návštěvníky z České republiky i ze zahraničí. Ta je však limitována únosností přírodního prostředí. Zejména v zimním období je v největších lyžařských střediscích počet návštěvníků na hranici únosnosti. Přitom v posledních letech roste počet žádostí o výstavbu rekreačních objektů i sjezdových tratí v CHKO. Vybavenost zařízeními pro letní sporty (bazény, tenisové kurty apod.) je zatím v Orlických horách spíše nižší, zvyšuje se však zájem o výstavbu rozhleden.

2.6.8.2 Natura 2000 a Evropsky významné lokality

Evropsky významná lokalita je jedním typem chráněných území v rámci soustavy NATURA 2000. V rámci těchto lokalit jsou chráněny evropsky významná stanoviště a evropsky významné druhy. Na území MAS POHODA venkova se nachází **celkem 12 evropsky významných lokalit**, přičemž čtyři (Peklo, Trčkov, Tuří rybník a Zbytka) přesahují mimo území působnosti místní akční skupiny. Ptačí oblasti nejsou na území MAS zastoupeny.

2.6.8.3 Národní přírodní rezervace

Národní přírodní rezervace je nejvýznačnější kategorií ochrany maloplošných území. Poskytuje ochranu v mezinárodním nebo národním měřítku unikátním přírodním ekosystémům s vzácnými a ohroženými organismy i anorganickými fenomény. Na území MAS najdeme národní přírodní rezervaci Bukačka, která se nachází na katastrálním území Sedloňov.

2.6.8.4 Přírodní rezervace

Přírodní rezervace mají regionální význam a jsou primárně vyhlášovány pro ochranu menších území, v nichž jde o ochranu vzácného a regionálně významného biotopu, příp. o ochranu většího počtu vzácných druhů rostlin nebo živočichů. Některá území, která by logicky patřila do této kategorie, byla ovšem vyhlášena jako přírodní památka a proto se rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi často stírají. Na území Místní akční skupiny POHODA venkova je **celkem 7 přírodních rezervací**, přičemž pouze Peklo přesahuje mimo území.

2.6.8.5 Přírodní památky

Přírodní památka je území obvykle menší rozlohy zřízené k ochraně určitých přírodních objektů místní až státní hodnoty. Je obdobou národní přírodní památky. Na území MAS najdeme **8** takovýchto **přírodních památek**, přičemž pouze přírodní památka Halín přesahuje mimo území působnosti místní akční skupiny.

2.6.8.6 Objekty památných stromů

Památný strom je oficiální označení pro mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí, které byly za památné vyhlášeny podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Památné stromy jsou přesahovým tématem ochrany přírody a krajiny, velký význam mají nejen jako přírodní hodnota, ale i jako hodnota historická, kulturní a společenská. Na území se nachází **39 jednotlivých stromů, 3 skupiny stromů a jedno stromořadí**.

2.7 Veřejná správa a spolupráce

2.7.1 Řízení obcí

Problematika řízení obcí je úzce spjata s celkovým hospodařením, tedy zejména s vývojem příjmů a výdajů v jednotlivých letech. Vždy záleží na tom, jaké priority si obecní zastupitelstva zvolí a na základě toho realizují např. různé investiční akce či dotační projekty. Ministerstvo financí České republiky v rámci monitoringu hospodaření obcí každoročně sleduje některé ukazatele, které je možné považovat za důležité v rámci hospodaření územně samosprávných celků.

Jedním z používaných ukazatelů je **ukazatel dluhové služby**, v rámci kterého se jedná o poměr mezi dluhovou službou (součet úroků, splátek jistin, dluhopisů a leasingu) a dluhovou základnou (součet daňových a nedaňových příjmů a přijatých dotací). Podíváme-li se na následující tabulku, tak zjistíme, že podle údajů Ministerstva financí v roce 2012 hospodařilo celkem 15 obcí bez dluhů, což představuje 43% obcí z území MAS. Kromě menších vesniček s počtem do 250 obyvatel bez dluhů hospodařili i obce České Meziříčí, Pohoří a Ohnišov.

Tabulka č. 9: Přehled hospodaření obcí na území MAS POHODA venkova za rok 2012

Obec	Celkové příjmy (tis. Kč)	Ukazatel dluhové služby (%)	Zadluženost (tis. Kč)	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	Celková likvidita
Bačetín	6 483,46	7,70	1 500	11,42	1,13
Bohdašín	2 051,78	0,00	0,00	0,44	30,24
Borová	2 021,42	9,09	0,00	1,29	11,13
Bystřé	3 375,19	6,23	1 525,07	8,03	1,70
Česká Čermná	6 359,31	7,67	0,00	1,13	7,88
České Meziříčí	25 190,59	0,00	0,00	3,92	1,90
Deštné v Orlických horách	25 048,85	0,94	1 406,14	10,42	11,47
Dobré	14 466,06	10,82	2 974,93	7,62	2,86
Dobruška	153 190,76	6,68	4 426,49	3,80	3,61
Dobřany	2 607,14	0,01	400,00	6,16	1,30
Chlístov	956,99	0,00	0,00	1,24	8,83
Janov	1 295,47	0,00	0,00	0,90	15,68
Jestřebí	1 502,28	0,00	0,00	0,41	43,65
Kounov	3 656,67	11,59	1 320,00	3,28	3,01
Králova Lhota	2 376,24	14,13	523,31	14,31	0,48
Libchyně	601,92	0,00	0,00	0,56	14,36
Mezilesí	1 835,10	0,00	0,00	0,36	53,92
Mokré	2 657,63	0,00	300,00	5,85	0,85
Nové Město nad Metují	152 820,47	4,16	41 836,47	6,79	1,79
Nový Hrádek	11 923,62	9,56	4 575,15	10,57	1,30
Ohnišov	5 265,93	0,00	0,00	5,71	4,79
Olešnice v Orlických horách	8 859,36	17,69	5 337,53	8,61	0,47
Opočno	69 963,65	9,97	35 257,69	16,57	3,49
Podbřezí	13 009,90	20,40	11 496,12	22,48	0,80
Pohoří	6 815,57	0,00	0,00	1,38	13,35
Přepychy	7 390,62	7,62	301,33	3,29	1,76
Přibyslav	1 531,28	0,00	0,00	9,74	1,87
Rohenice	2 295,41	0,00	0,00	1,23	6,83
Sedloňov	3 458,74	6,13	2 437,60	6,06	2,93
Semechnice	4 517,23	46,02	5 153,25	12,29	3,69
Sendraž	837,99	0,00	0,00	0,98	5,05
Slavoňov	2 731,27	0,00	0,00	2,84	19,60
Sněžné	1 707,88	0,00	0,00	0,61	40,27
Trnov	7 546,88	7,44	904,00	4,08	3,34
Val	3 020,58	23,12	207,15	3,75	1,77

Zdroj: ÚFIS – Monitoring hospodaření obcí

Druhým ukazatelem je **celková likvidita**, která představuje poměr, kterým je obec schopna krýt své krátkodobé závazky. Porovnávají se především prostředky na bankovních účtech a hotovost s krátkodobými závazky, za rizikovou hodnotu se považuje hodnota menší než 1. Celkem 4 obce z území se v roce 2012 dostaly pod tuto rizikovou hodnotu. Obec Olešnice v Orlických horách měla celkovou likviditu 0,47, Králova Lhota 0,48, Podbřezí 0,80 a Mokré 0,85.

Třetím používaným ukazatelem je **podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům**. Tento ukazatel vyjadřuje poměr zadlužení k celkovému majetku obce, za rizikovou hodnotu je považován ukazatel 25 procent a víc. Této rizikové hodnoty v roce 2012 žádná obec nedosáhla. Nejbližší k jejímu dosažení měla obec Podbřezí (22,48%), která v tomto období realizovala velké množství akcí spojených zejména s modernizací mateřské a základní školy. Druhou nejvyšší hodnotu zaznamenalo město Opočno (16,57%) a třetí obec Králova Lhota (14,31%). Ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům může podléhat velkým meziročním výkyvům, což může být způsobeno postupným splácením starých a naopak uzavíráním nových bankovních úvěrů.

Jako rizikové Ministerstvo financí hodnotí obce, u nichž celková likvidita je menší než 1 (tedy, že krátkodobé likvidní prostředky – peníze na bankovních účtech a hotovost - ani nepokryjí krátkodobé závazky) a u nichž je zároveň podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (tedy de facto poměr zadlužení k celkovému majetku obce) vyšší než 25 %. **Jako riziková není** podle těchto kritérií za rok 2012 **hodnocena žádná obec** z území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova.

I přesto, že díky novele zákona o rozpočtovém určení daní ve většině obcí došlo k navýšení příjmů, v rámci celkového rozpočtu příliš volných prostředků na spolufinancování větších akcí nepřibýlo. Představitelé obcí tak musí při realizaci svých záměrů **spoléhat zejména na bankovní či jiné úvěry a půjčky**, neboť bez těchto finančních zdrojů by větší akce nemohly být zrealizovány. To s sebou ale samozřejmě přináší i spoustu rizik, díky kterým se představitelé jednotlivých obcí mohou snadno dostat do zapeklitých situací, jejichž prostřednictvím **může docházet k zadlužení obcí**. Problém tedy může nastat, pokud v obecních rozpočtech dojde k úbytku volných finančních prostředků, které obce využívají na potřebný rozvoj a údržbu svých obcí, neboť poté by mohlo docházet k neustálému zadlužování a zhoršování finanční situace jednotlivých obcí.

2.7.2 Informovanost

Každá obec z regionu má své vlastní internetové stránky, na kterých svým občanům sděluje důležité novinky či informace o kulturních, sportovních nebo společenských akcích. Kvalita a obsah webových stránek je různorodá, obsáhlejší informace mají větší obce či města, která mají k dispozici specializované pracovníky. O tom, že některé obce se svým internetovým prezentacím věnují velmi pečlivě, svědčí i obdržená ocenění v rámci celostátní soutěže o nejlepší webové stránky a elektronické služby měst a obcí nazvané **Zlatý erb**. Obec Pohorí v roce 2001 obdržela ocenění za ojedinělý počín, kterým byla digitální kronika. Obci Mokré byla v letech 2007-2009, 2012 a 2014 udělena cena veřejnosti za webové stránky obce a v rámci soutěže Vesnice roku v Královéhradeckém kraji v roce 2014 obdržela cenu hejtmána za moderní knihovnické a informační služby.

V krajských kolech soutěže Zlatý erb obce z území v posledních letech zaznamenaly několik významných ocenění. Městys Nový Hrádek v roce 2009 získal druhé místo v kategorii Nejlepší webové stránky obce, na což v letech 2012 a 2014 navázal třetím místem. Ve stejné kategorii obec Mokré v roce 2009 získala bronzovou pozici. Právě obec Mokré se v roce 2010 umístila na 2. místě v kategorii Nejlepší elektronická služba za své aktuality. Aby toho nebylo málo, Mokré v letech 2009, 2012 a 2014 získalo Cenu veřejnosti, což se v roce 2013 povedlo i Novému Hrádku.

Ve 20 obcích území (57%) vychází alespoň jednou do roka místní zpravodaj, občasník či ročenka. V ostatních obcích, ale i v těch, které vydávají nějaké periodikum, jsou využívány k informování občanů vlastní webové stránky obcí. Kromě toho byl v poslední době v některých obcích (Podbřezí, Trnov) zaveden SMS Info Kanál, který občanům zajišťuje příjem SMS zpráv z obecního úřadu, v rámci kterých jsou občané informováni o odstávkách vody nebo elektřiny či o zrušení ordinančních hodin praktického lékaře.

Obec Mokré je prostřednictvím knihovny U Mokřinky pořadatelem velké soutěže regionálních zpravodajů obcí a měst Rychnovska. Doposud proběhly již tři ročníky a v rámci celé soutěže proběhla putovní výstava zpravodajů, která v roce 2013 zavítala do 24 míst z oblasti Rychnovska a dokonce i do Pardubického kraje.

2.7.3 Spolupráce

Obce a jiné subjekty z území jsou zvyklé spolupracovat a to nejen v rámci místní akční skupiny, ale i prostřednictvím již dobře prověřených a fungujících sdružení či organizací. Nejčastěji se jedná o dobrovolné svazky obcí, ale najdeme zde i česko-polský euroregion.

V rámci spolupráce v území je důležité využít místní akční skupinu, která díky znalosti a animaci v území může aktivizovat místní subjekty z různých sektorů a s využitím metody Leader tak mohou být realizovány různé záměry subjektů z odlišných sektorů, či dokonce společné podnikání různých subjektů. Kromě toho je nutné v území úzce spolupracovat s regionálními partnery a zajistit pro ně lepší finanční podmínky.

2.7.3.1 Dobrovolné svazky obcí

Do území působnosti místní akční skupiny zasahuje celkem **6 dobrovolných svazků obcí či mikroregionů**. Každá obec je zastoupena v alespoň jednom svazku obcí, přičemž nejvíce jich je zastoupeno v Dobrovolném svazku obcí Region „Novoměstsko“ (22 obcí) a Dobrovolném svazku obcí „Region Orlické hory“ (18 obcí). Celkem 11 obcí z území je členem obou těchto největších svazků (Bačetín, Bohdašín, Borová, Česká Čermná, Chlístov, Janov, Nový Hrádek, Ohnišov, Olešnice v Orlických horách, Sněžné, Val). Je zajímavé, že zatímco Nové Město nad Metují je lídrem v Dobrovolném svazku obcí Region „Novoměstsko“, zbylá dvě města z území (Dobruška, Opočno) tvoří obecní partnerství pouze ve velmi malých uskupeních.

Některé dobrovolné svazky obcí jsou na velmi dobré úrovni (např. Dobrovolný svazek obcí „Region Orlické hory“, Dobrovolný svazek obcí Region „Novoměstsko“), jiné svazky byly naopak založeny za konkrétním účelem a nyní nevykazují skoro žádnou aktivitu (např. Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Horka, Mikroregion Rodný kraj Františka Kupky). Problémem je financování činnosti dobrovolných svazků, neboť ty jsou financovány především z členských příspěvků jednotlivých obcí, což ale většinou nestačí na předfinancování realizovaných záměrů či na zajištění profesionálního managementu.

2.7.3.2 Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis

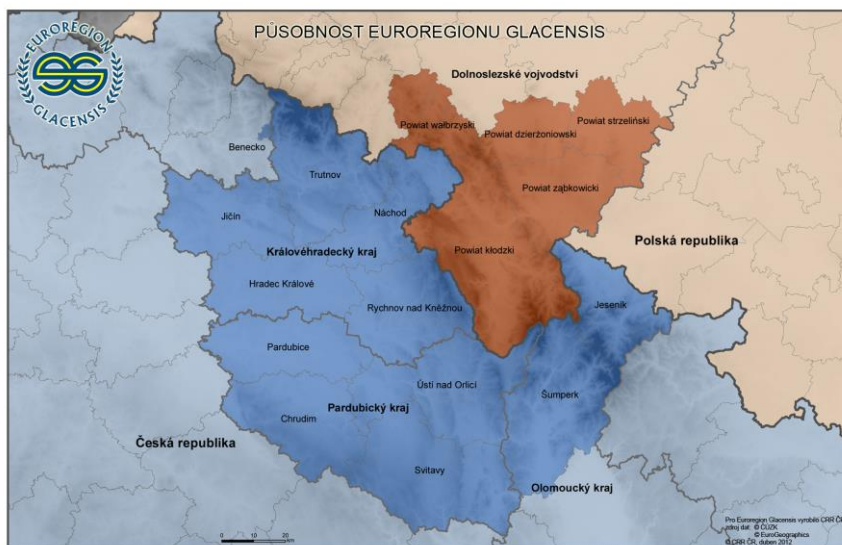
Působnost Euroregionu Glacensi je znázorněna mapou č. 4. Cílem euroregionu je především podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice, vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. Členství v Euroregionu Glacensis má 23 obcí z území působnosti MAS POHODA venkova: Bačetín, Bohdašín, Borová, Bystré, Česká Čermná, České Meziříčí, Chlístov, Deštné v Orlických horách, Dobré, Dobruška, Dobřany, Janov, Kounov, Nové Město nad Metují, Nový Hrádek, Ohnišov, Olešnice v Orlických horách, Opočno, Podbřeží, Pohoří, Sedloňov, Sněžné, Val.

Regionální kongres sdružení právnických osob Euroregionu Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregionu Glacensis dne 25. června 2014 schválil vstup do Evropského seskupení pro územní spolupráci (ESÚS) NOVUM s ručením omezeným. Cílem evropských seskupení pro územní spolupráci je usnadňovat a podporovat přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráci. Na rozdíl od struktur, v jejichž rámci se tato spolupráce odehrávala do roku 2007, mají ESÚS právní subjektivitu. Mohou proto nakupovat a prodávat majetek a zaměstnávat zaměstnance. ESÚS je novinkou v tom smyslu, že umožňuje vznik seskupení regionálních a místních orgánů z různých členských států, aniž by předtím bylo třeba podepsat mezinárodní dohodu a ratifikovat ji národními parlamenty. Členské státy však musí dát svůj souhlas s účastí členů ze svého území.

2.7.3.3 Přeshraniční spolupráce ČR-PL

V rámci příhraničních aktivit a díky dobré spolupráci se zahraničními partnery z Polské republiky bylo v posledních letech **úspěšně zrealizováno několik projektů**, které pomohly prohloubit mezinárodní spolupráci mezi partnery z obou zemí. Do projektů se zapojily nejen obce, ale i dobrovolné svazky obcí či neziskové organizace, čímž prokázaly, že **jsou schopny využívat dotační zdroje**. Zaměření jednotlivých projektů je velmi různorodé a některé z nich přispěly k dobré průchodnosti česko-polských hranic.

Mapa č. 4: Působnost Euroregionu Glacensis

Zdroj: Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis

Města Dobruška a Opočno v rámci příhraničních aktivit navázaly úspěšnou spolupráci s polským městem Radków, Nové Město nad Metují či Dobrovolný svazek obcí Region „Novoměstsko“ zase spolupracují s městem Duszniki-Zdrój. Kromě těchto větších samosprávných celků se ale úspěšnou mezinárodní spolupráci podařilo nastartovat i menším obcím jako jsou např. Val, Deštné v Orlických horách, Olešnice v Orlických horách, Pohoří či Česká Čermná. Mezi úspěšnými realizátory projektů se objevil i Dobrovolný svazek obcí "Region Orlické hory" či některé neziskové subjekty z území (např. Sportovní klub Dobré, Sbor dobrovolných hasičů České Meziříčí).

Zapojení subjektů z území působnosti Místní akční skupiny POHODA venkova bylo různorodé. V některých projektech tyto subjekty figurovaly jako vedoucí partneři, v některých jako partneři. Lze ale s určitostí konstatovat, že mezinárodní spolupráce na česko-polské hranici zažila díky společným projektům velký rozkvět a vzniklá spolupráce mezi partnery je na delší dobu, než je udržitelnost jednotlivých projektů.

Záměry partnerských subjektů byly financovány buď přímo z Operačního programu příhraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013 rovněž z tohoto programu - ovšem prostřednictvím Fondu mikroprojektů, který administroval Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis.

Z projektů, které napomohly ke zlepšení průchodnosti česko-polských hranic, je nutné zmínit projekt s názvem Modernizace přístupových komunikací k hraničnímu přechodu Olešnice v Orlických horách - Lewin Klodzki, jehož příjemcem byl Královéhradecký kraj a alokovaná částka z fondů EU činila 107,213 mil. Kč. V rámci projektu byla na české straně zrekonstruována část komunikace Olešnice v Orlických horách – Polom – Sedloňov – Úhor v celkové délce téměř 7 km. Na polské straně zrekonstruoval Powiat Klodzki komunikaci č. 3296 D Kocioł – Taszów v celkové délce 4,5 km. S cílem zvýšení bezpečnosti bylo navíc na trase od ulice Lasek Miejski v Lewin Klodzki až k hraničnímu přechodu v části Kocioł instalováno osvětlení komunikace pomocí 82 osvětlovacích stožárů. Rekonstrukce komunikací v česko-polském příhraničí měla za následek zlepšení stavu dopravní infrastruktury a obslužnosti dané oblasti.

Obec Česká Čermná díky úzké spolupráci s polským městem Kudowa Zdrój realizovala několik společných projektů, které napomohly zejména infrastrukturně spojit obce ležící v těsném sousedství. Byl otevřen hraniční přechod pro pěší a cyklisty, byla vytvořena nová komunikace Česká Čermná - Kudowa Zdroj.

2.7.3.4 Meziobecní spolupráce

Od listopadu roku 2013 na území téměř všech obcí s rozšířenou působností probíhá realizace projektu Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností, který je hrazen z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Cílem projektu je vytvořit

podmínky pro dlouhodobý rozvoj meziobecní spolupráce v České republice. Tento projekt je zaměřen na tři společná témata, kterými jsou:

- předškolní výchova a základní školství,
- sociální služby,
- odpadové hospodářství.

Čtvrtým tématem je téma volitelné. V rámci ORP Dobruška a ORP Nové Město nad Metují, kde je realizátorem projektu obec Bohuslavice nad Metují, byla volitelným tématem zvolena oblast dopravy. V ORP Náchod, kde je projekt realizován prostřednictvím Svazku Úpa, je volitelným tématem administrativní podpora obcím.

Snahou je vytvořit ucelené materiály, které by se staly podkladem pro diskuzi zástupců obcí, jak řešit dostupnost základních škol nebo sociálních služeb v území, jaké jsou možnosti řešení dopravní obslužnosti, jak společně zadávat výběrová řízení, jak výhodně řešit odpadové hospodářství, jak společně nakupovat energie či jiné služby apod.. V rámci projektu bude provedena analýza fungování stávajících svazků obcí s možnými variantními návrhy na zlepšení činností dosavadních svazků, či s návrhem na založení svazku nového, který by se věnoval výše uvedeným tématům a jehož působnost by byla na území obcí s rozšířenou působností.

2.7.4 Dotační zdroje a jejich využití

Jak bylo uvedeno v oddíle 2.7.3.3, v území je **na velmi dobré úrovni spolupráce mezi českými a polskými partnery** (obce, dobrovolné svazky obcí, neziskové organizace atd.), kteří jsou schopni realizovat příhraniční projekty, se kterými již nyní mají **bohaté zkušenosti**.

Kromě zdrojů z Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013 mají místní aktéři z minulého programovacího období **bohaté zkušenosti i s jinými operačními programy**. Podíváme-li se na podpořené projekty z Operačního programu Životní prostředí, tak zjistíme, že zkušenosti s realizací projektů z tohoto programu mají např. obce Deštné v Orlických horách, Kounov, Králova Lhota, Olešnice v Orlických horách, Podbřezí, Přepychy, Přibyslav či České Meziříčí. Dále byly podpořeny projektové záměry společnosti KERSON spol. s r.o. z Dobrého, Tělocvičné jednoty Sokol Nový Hrádek či Technických služeb města Opočna, s.r.o..

V Operačním programu Podnikání a inovace získala na své projektové záměry finanční prostředky např. společnost Bauch, Navrátil s.r.o., HRONOVSKÝ s.r.o., Ammann Czech Republic a.s. (vše z Nového Města nad Metují), SUNFOOD s.r.o. z Dobrušky či VELOS, výrobní družstvo z Nového Hrádku.

V Operačním programu Lidské zdroje a zaměstnanost byly z veřejného sektoru podpořeny projekty např. z obce Podbřezí, Nového Města nad Metují či Dobrušky. V podnikatelském sektoru uspěly společnosti HRONOVSKÝ s.r.o. z Nového Města nad Metují či KBA-Grafitec s.r.o. z Dobrušky.

V rámci Integrované operačního programu ve všech obcích, městech a městysech území bylo vybudováno kontaktní místo CzechPOINT a navíc v ORP Nové Město nad Metují bylo z těchto finančních zdrojů zřízeno technologické centrum a elektronická spisová služba (příspěvek EU cca 3 mil. Kč), v Dobrušce byl pořízen územní plán (příspěvek EU cca 1,3 mil. Kč), územně analytické podklady správního území obce Dobruška (příspěvek EU cca 884 tis. Kč) a bylo zřízeno technologické centrum ORP Dobruška a zpřístupnění ESSL obcím v jejím správním obvodu (příspěvek EU cca 4,1 mil. Kč).

Z Operačního programu Rybářství na své projektové záměry čerpal finanční prostředky JAN KOLOWRAT-KRAKOWSKÝ, který mimo jiné spravuje rybník Broumar v Opočně. Za podpory z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod byly zrealizovány projekty v Novém Městě nad Metují, Opočně a Novém Hrádku.

Program rozvoje venkova byl kromě projektů předkládaných přes místní akční skupinu a obdržených plateb na plochu využíván i na samostatné projekty, na které získaly finanční podporu např. společnosti BOHEMILK, a.s. z Opočna (celková dotace cca 53 mil. Kč), JIPAM CNC s.r.o. z Bohdašína (dotace cca 2,8 mil. Kč), Lesy Dobré s.r.o. (dotace cca 572 tis. Kč), Podorlické zemědělské družstvo z Ohnišova, Římskokatolická farnost Bystré v Orlických horách (dotace cca 4,2 mil. Kč), SUNFOOD s.r.o. z Dobrušky (dotace 5,1 mil. Kč), TJ Sokol Semechnice (dotace cca 8 mil. Kč), ZEAS Podorlicko a.s. (dotace cca 22,5 mil. Kč na výstavbu a modernizaci bioplynové stanice).

Kromě toho jsou v území využívány i krajské či resortní zdroje, takže **schopnost obcí a dalších subjektů využívat dotační zdroje je v území na velmi dobré úrovni.**

Pokud se jedná o využití vlastních prostředků či jiných zdrojů potřebných k zajištění vícezdrojového financování rozvoje území, tak zejména u obcí by díky novému rozpočtovému určení daní měly být k dispozici volné finanční prostředky na rozvoj a údržbu. I když zkušenost u některých obcí je ale taková, že realita je poněkud odlišná od stavu, který v rámci novely zákonodárci slibovali. Co se týče neziskového sektoru, tak v drtivé většině je řada spolků, ústavů či obecně prospěšných společností zvyklá pracovat dobrovolnickou formou, díky které mohou přiložit ruku k dílu. Neplacená činnost je v těchto organizacích brána jako samozřejmá věc a proto je možné počítat s využitím věcného plnění jako s jedním ze zdrojů zajištění rozvoje území. U podnikatelského sektoru je situace poněkud odlišná. V horském pásmu jsou podnikatelé zejména kvůli zimnímu cestovnímu ruchu závislí na počasí, neboť např. mírná zima s malým množstvím sněhu jim může způsobit výrazné finanční problémy a podnikatelům pak chybí volné finanční prostředky potřebné k modernizaci lyžařských areálů či ubytovacích a stravovacích zařízení. Obdobná situace je i u zemědělců, a to po celém území MAS, neboť špatné počasí spojené s neúrodou může značně omezit jejich schopnost investovat do modernizace svých podniků či strojního vybavení. To jsou věci, kterým lze jen těžko předcházet, neboť ani člověk neumí poručit větru a dešti, a proto je potřeba, aby se v horském pásmu podnikatelé ještě více zaměřili i na letní cestovní ruch a zemědělství podnikatelé diverzifikovali svoji činnost. V podhorském a mírně zvlněném pásmu byl v poslední době zaznamenán rozvoj malého a středního podnikání především ve strojírenském a zpracovatelském průmyslu, kde je zajištěn celoroční odbyt, takže zde mohou živnostníci a firmy lépe využít vlastní prostředky určené na rozvoj, i když i zde jsou podnikatelé závislí na velkém množství faktorů, které ovlivňují jejich finanční stabilitu.

Jak je patrné, **území má dostatečné zkušenosti s využitím různých finančních zdrojů určených na rozvoj regionu.** Vnější finanční zdroje, především fondy Evropské unie, ale i resortní, krajské či jiné programy jsou základní podmínkou pro rozvoj celého území. Vlastní prostředky obcí a jednotlivých subjektů (podnikatelských i nepodnikatelských organizací) nemohou samy zajistit potřebné dopady do života regionu.

3 ANALÝZA POTŘEB

Potřeby v dalším rozvoji území MAS POHODA venkova byly při přípravě strategie komunitně vedeného místního rozvoje **identifikovány místními aktéry v rámci komunitních projednávání i v průběhu analýzy současného stavu**. Souhrnně řečeno, analýza, zpracovaná opět podle zvolených klíčových oblastí, **vychází z:**

- údajů uvedených v analýze současného stavu (kap. 2),
- z výsledků komunitních setkání,
- z konkrétních příkladů z vybraných obcí,
- z dalších forem projednávání (např. neformální rozhovory s představiteli obcí či místními podnikateli, jednání s představiteli CHKO a ORP, e-mailová korespondence atd.).

V této části je uvedeno mnoho konkrétních příkladů potřeb obcí i dalších subjektů. V žádném případě se však nejedná o záměry předem vybrané k financování, jde pouze o ilustraci a doložení potřebnosti opatření, které jsou popsána v návrhové části strategie (kap. 6).

3.1 Základní vybavenost obcí

Základní vybavenost obcí byla jednou z oblastí, které se místní aktéři v rámci svých jednání věnovali velmi pečlivě a s velkým zaujetím. Během komunitních setkání a zasedání pracovních skupin byla debatována řada okruhů, které byly následně popsány i v analýze současného stavu.

3.1.1 Dopravní infrastruktura

Podle analýzy současného stavu, ale i podle výsledků komunitních setkání mezi základní potřeby území v oblasti dopravní infrastruktury patří **opravy komunikací**, zejména úseků silnic II. třídy č. 285, 298, 309 a 310, silnic III. tříd a místních a účelových komunikací. Pro konkrétnější představu uvádíme příklady z některých obcí:

- *Deštné v Orlických horách* (silnice II/310 – propojit úsek od Sedloňova ž do Říček s cílem vytvořit v zimě zajímavou nabídku pro návštěvníky, silnice II/309 v úseku od křižovatky na Sedloňov ve směru na Plasnice a Kounov, silnice II/311 ve směru na Šerlich a následně do Orlického Záhoří, opravy místních a účelových komunikací)
- *Podbřezí* (oprava místních komunikací jako např. Podbřezí – Studánka, Podbřezí u Hájovny, Škutina, Lhota či oprava překopů a osazení roštů kanálových vpustí na obecních komunikacích katastru Podbřezí)
- *Olešnice v Orlických horách* (oprava a rozšíření silnice II/285 v úseku Rokolský most – Olešnice v délce 8 km - v současné době havarijný stav),
- *Dobré* (oprava místních komunikací zejména ve středu obce – u bytových domů, u mateřské školy)
- *Chlístov* (oprava místních a účelových komunikací, oprava silnic III. třídy).

Místní a účelové, ale i **komunikace II. a III. tříd včetně chodníků** je nutné neustále **udržovat** a pečovat o ně, čehož si jsou vědomi i místní aktéři, kteří na komunitních projednáváních tuto potřebu poměrně často zmiňovali. Pro konkrétnější představu uvádíme příklady z některých obcí:

- *Podbřezí* (přechod pro chodce na komunikaci I/14, chodník k autobusové zastávce)
- *Deštné v Orlických horách* (oprava chodníků v katastru obce)
- *Dobré* (vybudování nových chodníků a zpevněných ploch u silnice procházející středem obce).

Zejména v menších obcích je **stav zastávek hromadné dopravy nevyhovující**, v území dle analýzy současného stavu a názoru místních aktérů existuje potřeba alespoň částečně opravit či zrekonstruovat některé z těchto zastávek (Dobré, Val, Kounov, některé zastávky v Novém Městě nad Metují, v Olešnici v Orlických horách 1 autobusová zastávka s čekárnou, 2 zastávky a 2 cyklozastávky atd.), případně je vybavit potřebným mobiliářem. V Podbřezí uvažují o osazení autobusových čekáren ve Lhotě Netřebě a Škutině.

Na základě rozhovorů s představiteli obcí i na komunitních projednáváních byla zaznamenána potřeba **vybudování parkovišť**, neboť v některých obcích je v současné době jejich stav nedostatečný. Opět pro ilustraci uvádíme přehled některých konkrétních potřeb:

- *Deštné v Orlických horách* (vybudování parkovacích ploch v obci, zvýšení kapacity parkoviště na Šerlichu)

- *Olešnice v Orlických horách* (parkoviště osobních automobilů a autobusů cca 200 m od středu obce na výchozím místě cyklotras a běžeckých tras)
- *Dobruška, Opočno, Nové Město nad Metují* (zvýšení stávajících kapacit parkovacích ploch).

Z analýzy současného stavu vyplývá, že **počet cyklostezek** na území MAS je **nedostatečný**. V poslední době proběhla výstavba cyklostezky na katastru města Opočno, na kterou by měla navazovat cyklostezka do Dobrušky. Vzhledem k tomu, že cyklo doprava je hojně využívanou formou dopravy pro přepravu do zaměstnání či za vzděláním, ale i jednou z forem cestovního ruchu, je potřeba se budováním cyklostezek vč. jejich zázemí věnovat, což se potvrdilo i při komunitních projednáváních. Níže uvádíme příklady některých zamýšlených cyklostezek:

- *Podbřezí* (cyklostezka Bílý Újezd – Podbřezí a vybudování odpočinkových míst, přístřešků, kolostavů, lavic, stolů na křižovatce Studánka – Španělský kříž, u rybníčka ve Lhotě Netřebě u Ehlových a místo bývalé autobusové čekárny na Škutíně)
- *Olešnice v Orlických horách* (2 cyklozastávky)
- *Dobruška* (napojení na cyklostezku s Opočnem)
- *Deštné v Orlických horách* (vybudování cyklostezky)
- *Chlístov* (vybudování cyklostezky a napojení na stávající cyklostezky v obcích Val a Vršovka).

3.1.2 Technická infrastruktura

V rámci analýzy současného stavu bylo zjištěno, že v současné době chybí vodovod v Bohdašíně, Janově a Valu. V těchto obcích je tedy potřeba **veřejný vodovod vybudovat**, v ostatních obcích je potřeba **dokončit či zrekonstruovat** některou **součást vodohospodářské infrastruktury**. Např. v Olešnici v Orlických horách mají v plánu intenzifikaci vodojemu a rozšíření stávajícího vodovodu, v Podbřezí rekonstrukci vodovodní a kanalizační sítě, v Deštném v Orlických horách opravu stávající sítě vodovodů a kanalizací a potřeba rozšiřování je jenom v rámci ZTV.

Na veřejnou kanalizaci je napojeno 28 obcí, kanalizační systém zakončený čistírnou odpadních vod má 10 obcí, centrální čistírna odpadních vod je v Novém Městě nad Metují. S výstavbou centrálních ČOV se uvažuje v obcích Přibyslav, Sendraž a Slavoňov, v obcích Jestřebí, Libchyně, Mezilesi je navržena biologická nádrž pro dočištění čistěných odpadních vod z domovních ČOV. V ostatním území jsou technicky nevyhovující obecní stokové systémy nebo jsou odpadní vody čištěny prostřednictvím individuálních zařízení – domovní čistírny odpadních vod, biologické septiky, bezodtokové jímky apod.. U řady budov je stav objektů na čištění a likvidaci odpadních vod nevyhovující. Stáří provozovaných kanalizací je 30–50 let. V menších obcích je kanalizace v nevyhovujícím technickém stavu. Žádoucí je tedy podpora **výstavby ČOV a kanalizace vč. rekonstrukcí**. Potřeba alespoň domovní ČOV je v Dobré a České Čermné, v Podbřezí je osídlení obce nerovnoměrné a proto se zde neuvažuje o centrální ČOV, ale podporovány budou soukromé ČOV a biologické septiky a potřebou je vybudovat kanalizaci od silnice I/14. V Chlístově se uvažuje o vybudování kanalizace či čistírny odpadních vod. V rámci technické infrastruktury zde existuje potřeba **opravit či rozšířit veřejné osvětlení, příp. veřejný rozhlas** (např. Dobré, Deštné v Orlických horách, Nové Město nad Metují).

3.1.3 Nakládání s odpady

Podle představitelů obcí jsou na území nedostatečné ekonomické systémy, které by občany či firmy motivovaly ke třídění odpadů. Podle výstupů z komunitních projednávání je v území potřebné zajistit **zvýšení podílu materiálového a energetického využití odpadů** a to především u stavebních firem a zemědělských podniků. Vzhledem k tomu, že se na území nachází 19 kontaminovaných míst, je potřeba aby došlo k **odstranění starých nepovolených skládek** a zabránění vzniku nových. Sběrné dvory se nachází se v Dobrušce a Novém Městě nad Metují, existuje zde potřeba **budování nových sběrných míst a dvorů**, které by mohly být provozovány v součinnosti s více obcemi. Obec Deštné v Orlických horách v současné době připravuje vybudování sběrných míst na tříděný odpad (přístřešky na kontejnery, zpevnění plochy, oplocení) a rozšíření sítě s kontejnery na tříděný odpad. Potřebou je rovněž **pořízení strojů** k budovaným kompostárnám či pro technické služby.

3.1.4 Vzhled obcí

Z komunitních projednání a částečně i z analýzy současného stavu vyplynulo, že v území je poměrně velké množství **opuštěných a chátrajících objektů**, které by se daly **využít např. pro podnikání**, nebo na přestavbu na **objekty občanské vybavenosti**, jako jsou např. komunitní centra, sportoviště, ale i domy pro seniory. V Olešnici v Orlických horách je např. vhodný objekt se stavební připraveností v místním podniku kovovýroby, který by mohl být využit na spalování biomasy k vytápění nejen celého objektu, ale i sportovního zařízení. Ve

Lhotě Netřebě z nevyužívané budovy obecního úřadu hodlají udělat společenské místnosti pro spolkovou činnost, případně byty a z takřka 50 let nevyužívané bývalé hospody objekt pro společenské a kulturní akce. V Opočně je na Trčkově náměstí budova bývalého soudu a Zámecké vinárny, jejíž vnitřní stav je kritický. Objekt, který je národní kulturní památkou v havarijním stavu, je nevytápěný a částečně vybouraný. Budoucí využití by mělo být multifunkční (např. koncertní a obřadní síň, knihovna, výstavní prostory, vzdělávací středisko vč. ubytování a kavárny).

Potřeba **revitalizace a údržby veřejných prostranství** v obcích vč. **vybavení potřebným mobiliářem** vzešla jak z komunitních projednávání, tak z neformálních rozhovorů s představiteli obcí. V každé obci se věnují péči o svá veřejná prostranství a tato péče je často nákladná a časově náročná. Např. v Deštném v Orlických horách v katastrálním území Jedlová v Orlických horách plánují revitalizovat vodní plochu a v obci vybudovat veřejnou zeleň se sportovními prvky. V Podbřezí by chtěly vybudovat Oázu pohody pro všechny generace a na návsi a ve Lhotě Netřebě vybudovat na veřejných prostranstvích dětská hřiště. Revitalizace návsi je potřebná ve Lhotě Netřebě a v Dobřem. V Opočně hodlají upravit prostranství okolo základní školy. V Rohenici je zapotřebí oprava stávajícího rybníka. Revitalizace zahrad je potřebná i v Novém Městě nad Metují, kde jsou nutné některé parkové úpravy a vytvoření odpočinkových míst.

3.2 Služby pro obyvatele a návštěvníky vč. cestovního ruchu

I oblast služeb pro obyvatele a návštěvníky včetně cestovního ruchu byla v rámci komunitních projednávání velmi vyhledávanou a dlouze projednávanou.

3.2.1 Bydlení a životní podmínky

Podle údajů získaných v analýze současného stavu se na území místní akční skupiny zvyšuje počet rodinných domů a bytů. Vzhledem k tomu, že dle místních aktérů by měly být v obcích vytvořeny podmínky pro to, aby tam lidé trvale chtěli a mohli žít, patří **zajištění lokalit pro bytovou výstavbu** mezi jednu z předních potřeb, kterou je nutné uspokojit, neboť pouze nabídka stavebních parcel a míst pro bytovou výstavbu pomůže zamezit odlivu obyvatel z území a zkvalitnění života na obcích. Nelze ani opomenout pořizování **bytů pro sociální bydlení**, neboť jak ukazuje analýza současného stavu, otázka sociálních služeb a péče je čím dál důležitější. V Podbřezí mají schválený nový územní plán, který počítá v první etapě s výstavbou 50 rodinných domků na klidném místě na mírném jižním svahu. V Deštném v Orlických horách mají potřebu vybudovat ZTV pro výstavbu rodinných domů a v některých obcích (Dobré, Val, Chlístov atd.) v rámci projednávání územních plánů jednájí o vhodných lokalitách k bydlení.

Současné bytové či rodinné domy, ale i některé veřejné budovy nemají dostatečně dobré tepelně-izolační vlastnosti, a aby došlo k zabránění úniku tepla, je potřeba tyto **domy zateplit**. Například v Deštném v Orlických horách byla identifikována potřeba zateplit veřejné budovy a bytové domy v majetku obce vč. změny způsobu vytápění a výměny oken.

Podle výstupů z komunitních projednávání a dle vyjádření starostů především v horském pásmu nefunguje systém veřejné dopravy, neboť jednotlivé spoje na sebe nenavazují, nebo dokonce ubývají. V poslední době musí představitelé obcí bojovat s veřejnými dopravci o udržení stávajících spojů a to i za cenu, že budou nuceni ze svých rozpočtů na dopravu přispívat. Z tohoto důvodu je potřebné, aby došlo ke **zlepšení systému veřejné dopravy** v území, zejména v horském pásmu. S ohledem na životní prostředí a na finanční náročnost je potřebné, aby pro přepravu osob byla využívána **nízkoemisní vozidla**. V Novém Městě nad Metují uvažují o zřízení taxi služby pro seniory.

V moderní době, kdy člověk ke svému každodennímu životu potřebuje komunikační a internetové technologie, je zapotřebí, aby měli lidé **dostatečný signál mobilních telefonních sítí a vysokorychlostní přístup k internetu**, což je dle názoru místních aktérů problémem zejména v horském pásmu. V této části území často není dostatečné pokrytí signálem mobilních operátorů a vysokorychlostní internet zde taktéž není v každé domácnosti. Bezdrátové připojení je v některých případech nedostatečné a problematické, problémem bývá i velká vzdálenost od telefonní ústředny. Proto je žádoucí, aby v celém území byl zajištěn kvalitní signál mobilních telefonních sítí zajištěn vysokorychlostní přístup k internetu, neboť bez těchto věcí se člověk dnes jen stěží obejde.

Podle představitelů obcí je potřebné zajistit v obcích **bezpečnost silničního provozu**. V poslední době byl prostřednictvím spolupráce v rámci Dobrovolného svazku obcí „Region Orlické hory“ pro některé ze zapojených obcí pořízen pasport dopravního značení, na základě kterého byly identifikovány hlavní potřeby

v oblasti dopravního značení v jednotlivých obcích. V některých obcích (např. Dobré) cítí jako potřebu pořídit informativní měřič rychlosti, jinde zase blikající signalizaci upozorňující na pohyb dětí (Podbřeží).

V otázce bezpečnosti je dle místních aktérů nesmírně důležité zajistit **vybavenost sboru dobrovolných hasičů a jejich odbornou a organizační akceschopnost**. V poslední době je na sbory dobrovolných hasičů nakládáno čím dál více povinností a proto i vzhledem k posláni těchto uskupení je potřebné zajistit pro místní jednotky dostatečné vybavení, díky kterému následně může dojít ke zmírnění škod vzniklých řádním přírodních živlů. Např. v Deštném v Orlických horách jako potřebu vidí vybudování šatny v hasičské zbrojnici, v Novém Městě nad Metují zase potřebují zajistit a zlepšit technické vybavení hasičů.

3.2.2 Vzdělávání

Podle analýzy současného stavu je počet základních a mateřských škol v území poměrně stabilní. Kapacita základních škol je dostatečná, kapacita škol mateřských by mohla být vyšší. Stav některých školních budov je v určitých ohledech nevyhovující a proto byla jako potřeba identifikována **výstavba či rekonstrukce školních budov, rozšíření a zkvalitnění školního vybavení** či zajištění některých alternativních forem výuky (např. bytové školky). Pro ilustraci uvádíme několik příkladů:

- *Podbřeží* (pokračovat v celkové rekonstrukci školy - vytápění tepelnými čerpadly, rekonstrukce sociálního zařízení, úpravy učeben, využití půdního prostoru na kabinety a mimoškolní činnost dětí a mládeže, výstavba sociálního zařízení v půdním prostoru, výstavba a osazení výtahu, zateplení budovy)
- *Dobré* (zateplení I. a II. stupně ZŠ, zateplení budovy MŠ)
- *Ohnišov* (snížení energetické náročnosti budovy ZŠ a MŠ)
- *Opočno* (změna vytápění, centrální řízení regulace vytápění školních budov, rekuperace)
- *Pohoří* (přístavba budovy MŠ)
- *Přepychy* (výměna oken a zateplení MŠ)
- *Dobruška* (zateplení budov ZŠ a MŠ)

Další potřebou v rámci oblasti vzdělávání je dle názoru zástupců škol a školských zařízení z území potřeba zajistit **vybavení dílen pro technické a řemeslné obory**, neboť neustále roste potřeba po kvalitních řemeslnících a bez řádného vybavení jen těžko získat studenty na tyto obory. Kromě toho je potřebné zajistit **technické vybavení** pro jednotlivé školy (např. internetové připojení) a zlepšit **vzhled školních budov**. Např. v Opočně je potřeba provést u mateřské školy stavební a zemní úpravy zahrady, na kterou následně přijdou herní prvky. Místní aktéři si rovněž myslí, že potřebná je podpora spolupráce škol a zaměstnavatelů při praktické výuce a rovněž podpora zájmového vzdělávání dospělých.

3.2.3 Zdravotní a sociální služby

Zdravotnická zařízení jsou většinou soustředěna do všech tří měst v území, do dalších pěti obcí dojíždějí praktičtí lékaři. Zdravotní služba je tedy zajištěna především v mírně zvlněném pásmu, což je problémem, neboť je nutné, aby **zdravotní péče byla zajištěna i v ostatních částech regionu**. Rovněž dojíždka za zdravotnickou péčí je často problémová a to zejména pro starší občany, kteří nevládní automobil, neboť dopravní spojení je mnohdy nedostatečné a časově náročné. Nezbytná je **modernizace zařízení zdravotní péče**. V Opočně je potřebná revitalizace areálu bývalé nemocnice. Areál je opuštěný, zůstala zde pouze léčebna dlouhodobě nemocných a město zde zřídilo polikliniku.

V oblasti sociálních služeb je podle analýzy současného stavu zásadní hrozbou stárnutí populace, což do budoucna ovlivní poptávku po sociálních službách. Vzhledem k demografickému vývoji a trendům v sociální oblasti (důraz na péči v domácnostech) poroste role pečujících osob, a proto bude nutné jim zajistit jednak **sociální služby, které ulehčují zvládat pečující roli** (odlehčovací služby, raná péče), tak i **vzdělávací a podpůrné programy**. Možnou hrozbou může být i nárůst podílu sociálně nepřizpůsobivých občanů. Proto byla jako potřeba v této oblasti identifikována nutnost stimulovat **rozvoj služeb v domácím prostředí, rozvoj komunitních center a respektivní péče**. Samozřejmě nesmírně důležitá je rovněž potřeba podpory **specifických zařízení a aktivit pro děti a seniory**.

3.2.4 Volný čas

Jak již bylo uvedeno v oddíle 3.1.4, z komunitních projednání a částečně i z analýzy současného stavu vyplynulo, že v území je poměrně velké **množství opuštěných a chátrajících objektů**, které by se mimo jiné daly využít **pro sportovní a kulturní aktivity**. Ve většině obcí je obyvatelům k dispozici hřiště. Nicméně ta jsou často v zanedbaném nebo nevyhovujícím stavu. Rovněž stav tělocvičen není ideální a v celém území dokonce chybí velká sportovní hala, která by splňovala parametry pro provozování soutěžních zápasů ve sportech, jako

jsou např. florbal, badminton, futsal či volejbal. Proto je potřebné, aby v území došlo k **výstavbě, přestavbě či modernizaci objektů pro sportovní aktivity**. Například v Olešnici v Orlických horách jako potřebu vidí vybudování multifunkčního hřiště, v Českém Meziříčí výstavbu tělocvičny, v Bačetíně vybudování dětského hřiště a v Dobrušce výstavbu velké sportovní haly. V Novém Městě nad Metují jako potřebné cítí vybudování dopravního hřiště a tělocvičny pro základní školu.

Kulturní a společenské aktivity jsou v území zajišťovány především prostřednictvím spolků a proto, aby v jednotlivých obcích mohl fungovat společenský život, je nutné **vytvářet místa pro spolkový život včetně vybavenosti a dostatečného zázemí** (např. klubovny, veřejná místa pro setkávání, kulturní zařízení, taneční parkety, společenské místnosti atd.). Víceúčelové kulturní zařízení (sál, klubovna, kavárna, nebytové prostory s využitím na služby) a jeho vybudování vidí jako potřebné představitelé obce Deštné v Orlických horách, v České Čermné zase potřebují vytvořit místo pro setkávání a činnost místních spolků.

Podle názoru místních aktérů je nesmírně potřebná **podpora a obnova lidových tradic včetně tradičních řemesel a divadelních spolků**, neboť to pomáhá zachovávat tradiční hodnoty na celém území a zvyšuje sounáležitost s celým územím. Ruku v ruce s tím je spojená **systematická spolupráce obcí s různými neziskovými či jinými organizacemi a iniciativami**, které vedou k plnění veřejně prospěšných cílů. Aby lidé na území chtěli trvale žít, je potřebné, aby tato spolupráce mezi výše uvedenými subjekty např. ve formě akcí pro děti, dospělé či návštěvníky regionu byla na vysoké úrovni. V Deštném v Orlických horách např. zachovávají tradiční akce typu Tavení skla dřevem či Kačenčino loučení s létem.

3.2.5 Cestovní ruch

Analýza současného stavu uvádí, že v některých obcích, ale překvapivě i ve městech z mírně vlnitého či podhorského pásma, nejsou dostatečné ubytovací a stravovací kapacity a proto je potřebné, aby došlo k **budování či modernizaci základní turistické infrastruktury**, jako jsou např. ubytovací a stravovací zařízení, dětská a sportovní hřiště, lyžařské areály a další. Např. v Deštném v Orlických horách jako potřebné vidí vybudování sportovišť a dětských hřišť u jednotlivých penzionů, vybudování plochy s umístěním skateboardových překážek, stezky pro adrenalinové sporty a naučné stezky či výstavbu rozhledny na Velkou Deštnou. V Sedloňově potřebují zmodernizovat penzion, v Dobrém zrekonstruovat koupaliště a v Novém Městě nad Metují vybudovat zcela nové koupaliště.

V rámci turistické dopravní infrastruktury je potřebné **budovat, modernizovat či udržovat cyklostezky včetně jejich součástí** jako jsou např. záchytná parkoviště nebo odpočinková či občerstvovací místa. Důležité je **využití cyklobusů a skibusů**. V Novém Městě nad Metují hodlají zřídit Bike Sharing System. Region má velký rekreační potenciál s množstvím většinou drobnějších **přírodních a kulturních hodnot**, o které je nutné **pečovat**. Např. Deštné v Orlických horách chystají modernizovat muzeum nebo opravovat sakrální stavby, zámky v Opočně a Novém Městě nad Metují a kostel v Sedloňově jsou zase zapsány v Ústředním seznamu památek ČR. Jako velmi potřebnou vidí místní aktéři podporu propagace kulturních a přírodních hodnot regionu a tvorbu a uplatnění produktů a programů cestovního ruchu, neboť to může zvýšit atraktivnost a návštěvnost regionu.

3.3 Podnikání, zaměstnanost a profesní vzdělávání

Oblast podnikání, zaměstnanosti a profesního vzdělávání se stala jednou z důležitých oblastí projednávaných za účasti veřejnosti.

3.3.1 Vznik, modernizace a rozvoj podniků

Podpora **vzniku nových podniků a živností** je podle názorů získaných při komunitních setkáních jednou ze základních podmínek pro to, aby nedocházelo k odlivu obyvatel za zaměstnáním do jiných regionů a proto je tato podpora velmi žádoucí. Kromě toho přispěje ke snížení či alespoň udržení stávající míry nezaměstnanosti. Pro založení nových podniků či živností je potřebné **využit brownfieldy či jiné nevyužité objekty**, které se na území nacházejí. Např. v Mokřém jako potřebu vidí revitalizaci starého zemědělského objektu na objekt určený k nezemědělskému podnikání a pro potřeby cestovního ruchu. U stávajících podniků je potřebné **rekonstruovat a modernizovat objekty a strojní technologické vybavení**, které je většinou zastaralé a nedostačující.

3.3.2 Podpora nových a udržení stávajících pracovních míst

I přesto, že podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu je nižší než celorepublikový či krajský průměr, je nesmírně důležité zajistit **podporu nových či udržení stávajících pracovních míst**, což je jedním z předpokladů pro to,

aby na území lidé chtěli a mohli žít. Důležitá je proto dle místních aktérů **podpora místních výrobců a řemesel** (vč. tradičních), **zajištění služeb v malých obcích**, **podpora drobného podnikání**, **zaměstnanosti a místních produktů**, **vybudování zázemí pro letní formy cestovního ruchu** (podpora celosezónní zaměstnanosti) zejména v horském pásmu, **diverzifikace podnikatelských aktivit**, **podpora marketingu, prodeje a regionálních značek** či **spolupráce mezi místními podnikateli**. Potřebná je podpora částečných pracovních úvazků a **celoročního zaměstnávání osob (především žen) s nižší kvalifikací** či uplatnění místních podnikatelů při zajišťování chodu obce, nebo podpora vzniku, vybavení a rozvoje **sociálních podniků**.

3.3.3 Profesionální vzdělávání

Profesionální vzdělávání obyvatel zajistí lepší pracovní uplatnění v regionu a z tohoto důvodu je velmi potřebné, aby na území docházelo např. k realizaci **rekvalifikací**, neboť profesně vzdělaný člověk najde mnohem lepší uplatnění na trhu práce. Nesmírně důležitá v této oblasti je tvorba podmínek odborných škol pro realizaci **vzdělávání dospělých** ve vazbě na vybrané profesní kvalifikace a zejména **zvyšování zájmu** obyvatel o **podnikání** včetně dostatečné informovanosti. Podorlické vzdělávací centrum v Dobrušce např. nabízí rekvalifikační kurzy v oblasti svařování a obsluhy a programování CNC strojů.

3.4 Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu

Péče o krajinu, zemědělství a zemědělské podnikání a lesnictví, to je tematický přehled další oblasti, která byla předmětem komunitních projednávání v území.

3.4.1 Podpora zemědělství

Za významnou místní aktéři považují podporu **modernizace zemědělských podniků** včetně pořízení technologií **na zpracování produkce a její prodej**, neboť je potřeba zajistit konkurenceschopnost místních zemědělských podniků. V území byla místními aktéry identifikována potřeba **výstavby a modernizace zemědělských objektů** (např. skladů, hal, skladištních ploch), dále potřeba **modernizace strojního a technologického vybavení** jednotlivých podniků či podnikatelů či **zachování postupu ekologického zemědělství**. Mimo to je důležitá podpora **ovocnářství** (zejména v podhorském pásmu) a **včelařství**. Žádoucí je **posílení vazeb na zpracovatelský průmysl a směřování zemědělské produkce na regionální trhy**. Jako potřebné v této oblasti bylo identifikováno i **odborné vzdělávání a získávání dovedností** pracovníků v zemědělství a lesnictví, ale i **výzkum** pro zemědělské podnikatele. Pro konkretizaci potřeb uvádíme několik příkladů:

- *Pavel Holeček* (stavba haly na uskladnění komodit, nákup secí kominace)
- *Kamil Tomek* (revitalizace hospodářského dvora)
- *EKOFARMA Strakovec s.r.o.* (diskový žací stroj)
- *Pavel Mádr* (dvourotorový shrnovač píce)
- *Roman Pavlíček* (nákup stroje na přípravu půdy před setím)
- *Jiří Petr* (nákup rozdrůžovače balíků)
- *Podorlické zemědělské družstvo* (rekonstrukce napájecího systému dojníc na porodně)
- *LABRIS, s.r.o.* (finalizace produktů a prodej ze dvora, podpora marketingu a propagace)
- *Adam Kotyza* (vybudování jezdecké haly pro koně – hipoterapie)
- *Olešnice v Orlických horách* (vhodný objekt se stavební připraveností např. ke spalování biomasy k vytápění)

3.4.2 Podpora lesnictví

Komunitní setkání a diskuse s místními subjekty ukázaly, že v regionu je potřeba **zalesňování zemědělsky nevyužívaných pozemků a obnova lesa**. Vzhledem k tomu, že v území dochází k lesním požárům či jiným lesním kalamitám způsobeným např. silnými poryvy větru, je žádoucí **podpora obnovy lesů** po těchto událostech a rovněž **předcházení škodám** v lesích. Pro lesnickou činnost je potřebné **budování a údržba lesních cest**, aby byla zajištěna průjezdnost a stejně tak potřebné jsou **investice do lesnických technologií** či **zpracování lesnických produktů** a jejich **uvádění na trh**. Důležitá je i dle názoru místních subjektů **ochrana melioračních a zpevňujících dřevin** a **neproduktivní investice v lesích**. V Deštném v Orlických horách evidují potřebu nákupu drobné techniky, Martin Věříš potřebuje vyvážecí přívěs a Jiří Mádr techniku pro činnost v lese.

3.4.3 Péče o krajinu

V rámci této oblasti je dle zkušeností z minulých let v území potřeba **preventivních protipovodňových opatření** v intravilánech obcí a ve volné krajině, neboť tyto přírodní katastrofy v území skutečně hrozí a

prevence je v tomto případě skutečně velmi důležitá. Jedinou ochranou je dnes varovný systém, měla být vybudována hráz v Mělčanech, kde ale nastal problém s ochranáři. V rámci těchto opatření je potřeba **vyčistit rybníky, opravit mostky a propustky, vybudovat inundační valy, poldry či hráze**, nebo rybník Broumar v Opočně by mohl sloužit jako záchytná plocha pro vodu, ovšem je plný bahna a proto je potřeba ho vyčistit. Například v Podbřezí mají stavební povolení na rekonstrukci toku Dědiny pod mostkem u základní a mateřské školy, kde při vytrvalejších deštích hrozí vylití z koryta. S protipovodňovými opatřeními souvisí potřeba podpory **protierozních opatření, realizace pozemkových úprav či péče o čistotu povrchových vod**. Potřebná je vzhledem k existenci několika chráněných či významných lokalit rovněž aktivní podpora **zachování biologické rozmanitosti území a rozvoj ekologicky přijatelných forem cestovního ruchu**. Důležitá je taktéž podpora **využívání obnovitelných zdrojů energie**.

3.5 Veřejná správa a spolupráce

Oblast spolupráce v analýze i v diskusích prolínala všemi předchozími oblastmi.

3.5.1 Služby veřejné správy a spolupráce obcí

Zejména představitelé jednotlivých obcí vidí jako akutní potřebu **zdokonalovat služby veřejné správy** v regionu a **podporovat spolupráci obcí**. Aby mohlo dojít ke zlepšení služeb veřejné správy v regionu, jako důležité vidí **pořizování územních, regulačních či finančních plánů rozvoje** obcí a měst, nebo **využívání inovativních finančních, administrativních a řídicích nástrojů**. Jako potřebnou vidí podporu **spolupráce obcí** v rámci stávajících dobrovolných svazků obcí, případně podporu účelového spojení obcí. Tyto formy spolupráce obcí ale musí vzejít z vlastní iniciativy a nemohou být direktivně nařizovány ze shora. Základní potřebou pro spolupráci obcí je **snížování provozních výdajů a zlepšování péče o majetek**. Z komunitních setkání vzešlo, že možná a potřebná je spolupráce obcí např. v rámci společné správy majetku obcí (např. místní komunikace, lesy, sportoviště), společné „městské“ policie, koordinovaného svozu odpadů, společných aukcí energií či nákupů služeb a vybavení, nebo společných jednotek požární ochrany v návaznosti na zákon o požární ochraně. K zefektivnění a zlepšení chodu městských a obecních úřadů je potřebné **vybavit** tyto úřady potřebnou **informační a komunikační technikou** a zejména **zajistit vzdělávání** zastupitelů a pracovníků obcí a měst. Představitelé obcí a měst z území jako potřebné vidí **využití** různých metod a forem **zapojování obyvatel** do života obcí a **zvyšování transparentnosti** rozhodovacích procesů.

3.5.2 Mezisektorová a vertikální spolupráce uvnitř regionu

Spolupráce subjektů z různých odvětví byla častým předmětem debaty na komunitních setkáních či na zasedáních tematických pracovních skupin. Na těchto jednáních se ukázalo, že podpora **spolupráce veřejného, podnikatelského a neziskového sektoru** je v území velmi potřebná. Obce např. potřebují spolupracovat se zemědělskými podnikateli při zimní údržbě komunikací či sečení příkopů a mezí, zemědělci naopak potřebují spolupracovat s místními nezemědělskými podnikateli, kteří jim zajistí potřebný servis a služby (např. oprava zemědělské techniky a strojů, stravování). Důležitá je spolupráce i všech sektorů, která by mohla vyústit v některé společné projekty, jako je např. uvažovaná gurmánská stezka.

Kromě toho je dle místních aktérů v území žádoucí i **vertikální spolupráce**, jako je například spolupráce subjektů ze zemědělství, lesnictví a potravinářství a to třeba v rámci vývoje nových produktů, postupů a technologií, nebo v rámci spolupráce subjektů pro vznik krátkých dodavatelských řetězců, místních trhů a propagační činnosti v místních podmínkách.

3.5.3 Spolupráce mimo region

Jak je uvedeno v analýze současného stavu, region a jeho místní subjekty mají zkušenosti s realizací projektů či s navazováním spolupráce mimo region. V rámci území je díky česko-polskému příhraničí hojně využíváno partnerství mezi subjekty z těchto států. Z tohoto důvodu je potřebné, aby i nadále pokračoval **rozvoj přeshraniční kooperační sítě** (např. v oblasti cestovního ruchu, ochrany přírody a krajiny, spolupráce neziskových organizací atd.) a aby zde existovala **pomoc místním subjektům při přípravě a při realizaci projektů** přeshraniční spolupráce. Např. v Deštném v Orlických horách již nyní evidují od polských partnerů potřebu projektů, které budou propojovat území (možnost autobusového spojení, rozšíření a propojení běžeckých tras a cyklotras, spolupráce podnikatelských subjektů).

V rámci spolupráce místních akčních skupin je žádoucí, aby MAS POHODA venkova **spolupracovala s blízkými místními akčními skupinami** např. v oblasti cestovního ruchu a především při značení regionálních výrobků. Při tvorbě strategie v oblasti Chráněné krajinné oblasti Orlické hory v rámci spolupráce se Sdružením

SPLAV, o.s., Místní akční skupinou ORLICKO a Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR – správou CHKO Orlické hory a krajským střediskem Hradec Králové byly identifikovány následující potřebné oblasti zájmu všech partnerů:

- nákup techniky pro údržbu cenných luk a biotopů,
- podpora zlepšování druhové skladby a struktury lesů a ostatních rostlin,
- zřízení informačního systému, zajištění terénních průvodců pro veřejnost, podpora výstavby nocovišť.

4 ZMAPOVÁNÍ STRATEGIÍ

Na území Místní akční skupiny POHODA venkova a na její strategii komunitně vedeného místního rozvoje mají dopad různé strategie, koncepce či jiné rozvojové dokumenty. Níže uvádíme přehled relevantních strategií, jejichž některé cíle byly zahrnuty do této strategie MAS:

REGIONÁLNÍ DOKUMENTY:

- Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020
- Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2007-2015 (dodatek č. 1 Změna struktury specifických cílů)
- Strategie Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb - Plán rozvoje sociálních služeb v Královéhradeckém kraji 2011-2016
- Koncepce zdravotnictví Královéhradeckého kraje 2011-2015
- Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2012-2016
- Aktualizace koncepce cyklo dopravy v Královéhradeckém kraji
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2012-2016
- Koncepce zemědělské politiky Královéhradeckého kraje
- Plán péče o CHKO Orlické hory na období 2015-2024
- Strategický plán města Nové Město nad Metují
- Strategický plán rozvoje města Opočno

NÁRODNÍ DOKUMENTY:

- Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020, MMR, verze z 11. 8. 2014 ke schválení Evropské komisi
- Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014–2020, MMR, duben 2013
- Koncepce bydlení České republiky do roku 2020
- Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR 2014-2020
- Dopravní politika České republiky pro léta 2005-2013
- Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí 2013-2017
- Strategie celoživotního učení ČR 2007-2015
- Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy 2004
- Koncepce památkové péče v ČR 2011-2016
- Aktualizace Státní kulturní politiky na léta 2013-2014 s výhledem na roky 2015-2020
- Koncepce podpory malých a středních podnikatelů 2014-2020
- Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015
- Státní program ochrany přírody a krajiny ČR 2009-2020
- Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020
- Národní strategie finančního vzdělávání 2010

Specifické cíle a opatření a aktivity navržené v kap. 6 jsou provázána s těmito rozvojovými dokumenty až do úrovně cílů a opatření ve strategiích a koncepcích. Z důvodů veřejného připomínkování současné verze tam však tyto vazby pro lepší přehlednost nejsou zveřejněné.

5 SWOT ANALÝZA

5.1 Metodika SWOT analýzy

Zdrojem informací pro analýzu SWOT byly.

- výsledky rozboru současné problematiky v kap. 2
- dotazníky z obcí k současné problematice a potřebám obcí (2013)
- několik komunitních setkání a setkání tématických pracovních skupin v r. 2014 – výsledky jsou zpracovány v kap. 3
- dílčí závěry analýz provedených v rámci tvorby jiných strategických a koncepčních dokumentů (jejich seznam je v kap. 4)
- odhad budoucích trendů a dosavadní vývoj v ekonomickém, environmentálním, legislativním a dalším prostředí, v němž tento region existuje

V rámci připomínkového řízení po 1. září 2014 provedeme položené zhodnocení položek SWOT místními subjekty (starostové obcí, členové MAS, členové pracovních skupin pro přípravu SCLLD, představitelé podniků, neziskových organizací a dalších institucí) s použitím jednoduché techniky ABC. Ta pomůže stanovit nejdůležitější skutečnosti a faktory, podle kterých bude možné provést další prioritizaci.

Silné stránky (S, výhody, přednosti) a nevýhody (W, nedostatky, slabiny) regionu jsou tím, co jej nejlépe charakterizuje a z hlediska SCLLD jsou podstatné jak pro současnou situaci, tak především pro další možný rozvoj regionu. S i W jsou skutečnosti, které jsou „uvnitř regionu“, resp. lze je aspoň částečně ovlivňovat. Naproti tomu O (příležitosti) a T (ohrožení, rizika) jsou skutečnosti, které mohou ovlivnit budoucnost regionu zvnějšku a jsou tedy na regionu a jeho subjektech prvotně nezávislé. Lze je pouze využít nebo se jim přizpůsobit, nelze je však aktivně vytvořit.

Region a jeho subjekty (zejména MAS, svazky obcí, města a obce, podnikatelské a neziskové organizace) však mohou realizovat opatření ke zlepšení budoucí situace: Současné klady S lze s využitím příležitostí O posilovat a současné zápory W pomocí cílevědomého omezování hrozeb T a využívání příležitostí O zeslabovat. Jak O, tak T jsou faktory budoucí důležitosti: O umožňují bránit či rozvíjet S a omezovat či kompenzovat W, zatímco T mohou být minimalizovány využitím S a O.

5.2 Obsahová východiska

Region MAS POHODA venkova není hospodářsky problémovým, příp. jinak státem podporovaným regionem ve smyslu Strategie regionálního rozvoje ČR⁵, Dohody o partnerství a příslušných usnesení vlády ČR.

Současné však region **nelze považovat za celostátně hospodářsky zvláště významný**, neboť se v něm nevyskytují větší zásoby nerostných surovin, velké podniky ani prvotřídní destinace cestovního ruchu. Srovnáme-li region s ostatními venkovskými regiony, neexistuje zde v tomto smyslu žádná „konkurenční výhoda“ či zvláště příznivý rozvojový potenciál.

Region nemůže využít (ale ani se obávat) **blízkosti velkého města**, nad 25 nebo dokonce 100 tisíc obyvatel, které okolní obce obvykle sytí novými obyvateli, avšak současně způsobuje problémy s nevyhovující veřejnou dopravou, občanskou vybaveností a místními službami, nehledě na někdy problémové vztahy mezi novými obyvateli „satelitních sídlišť“ a původním obyvatelstvem.

⁵ Jde o regiony, které v rámci republikového srovnání vykazují výrazně nižší životní úroveň, nadprůměrný podíl nezaměstnanosti, nízký stupeň ekonomické výkonnosti a příjmů obyvatel a nepříznivý demografický vývoj. Viz Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014–2020, MMR, duben 2013 (str. 81, 136 aj.) a Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020, MMR, verze z 11. 8. 2014 ke schválení Evropské komisí (str. 12, 195 aj.).

Do budoucí problematiky regionu se budou promítat **všeobecné trendy**, které jsou již v ČR dobře viditelné a v příštích 7 letech mohou dominovat v dynamice dalšího vývoje jako faktory růstu nebo poklesu kvality života, životního prostředí atd. Jako příklady těchto trendů uvádíme ⁶:

Obyvatelstvo a služby

- stárnutí populace (která potřebuje rozmanité sociální, zdravotní a společensky prospěšné služby)
- rostoucí počet žen na mateřské a rodinné dovolené bez možnosti pracovního uplatnění a růst počtu nezaměstnaných žen nad 50 let
- obohacení činnosti základních škol o komunitní funkce
- využití důrazu EU na rovné příležitosti mužů a žen na trhu práce (např. bytové školky)
- přechod od ústavní k rodinné péči, od institucionalizované formě ke komunitní...
- větší podpora pracovního uplatnění mladých lidí (stáže apod.)
- podpora šetrné dopravy (sdílení auta, CNG – zemní plyn)

Podnikání

- růst poptávky zejména městského obyvatelstva po místní produkci a nabídce venkova:
 - místní potraviny (značka původu, „krátké prodejní řetězce“),
 - místní speciality,
 - volnočasové aktivity, ale i prostor, ticho,
 - služby (domy pro seniory, ...)
- zájem státu o podporu potravinové soběstačnosti venkova a o místní prodejní řetězce
- podpora sociálního podnikání
- využití místního potenciálu přírodních zdrojů (dřevo, voda, energie, tepelná čerpadla, geotermální zdroje)

Cestovní ruch a volný čas

- přesun zájmu do zážitkové turistiky (nejen něco vidět, ale také zažít, prožít, vyzkoušet si)
- rozvoj gastroturistiky (nejlépe pomocí spolupráce destinačního managementu a nositele regionální značky, resp. producentů)
- rozvoj volnočasových aktivit v přírodě (sportovních i odpočinkových)
- rostoucí specializovaná poptávka po službách cestovního ruchu od seniorů
- využití místního historického dědictví pro oživení regionu a cest. ruch

Informační a komunikační technologie

- využití cloudových systémů umožní podstatně vyšší výkonnost mobilních zařízení typu mobilní telefon nebo tablet,
- stále dostupnější 3D tiskárny (i k pronájmu) umožní výrobu předmětů denní potřeby, módních věcí, kancelářských potřeb apod.,
- růst on-line vzdělávání (webináře, e-learning aj.),
- aplikace ICT do veřejných služeb, zejména do zdravotnictví (počítačové on-line kontroly aktuálního zdravotního stavu bez nutnosti navštívit lékaře apod.).

⁶ Tima Liberec, Kurz pro manažery venkovských regionů a MAS, 2013-14.

5.3 Souhrnná SWOT analýza

S - Silné stránky regionu, přednosti, výhody

A	dobrá dostupnost v zásobování energiemi
A	hustá síť komunikací (kromě dálkových) a z toho plynoucí dobrá dopravní dostupnost na většině území (kromě horské části regionu)
B	z hlediska migrace stabilizované obyvatelstvo = stabilní počet obyvatel na území
B	zvyšuje se počet rodinných domů a bytů na území MAS
B	nárůst podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním, zlepšení vzdělanostní struktury obyvatelstva
B	nízká míra kriminality, nadpoloviční objasněnost trestných činů
B	velký počet tradičních kulturních a sportovních akcí ve městech a obcích
B	aktivní spolková činnost (sdružování občanů) v celém regionu
B	v horské a podhorské části vhodný terén pro pěší a lyžařskou turistiku a hustá síť značených turistických tras
B	rozvoj služeb, které jsou spojeny se vzrůstajícím cestovním ruchem (zejména lyžařské areály v horských oblastech území)
B	dobrá propagace regionu pro cestovní ruch
B	velký rekreační potenciál regionu s množstvím většinou drobnějších přírodních a kulturních hodnot
B	dobrá průchodnost polsko-českých hranic
C	nižší než celostátní průměrná míra nezaměstnanosti (za celý region)
C	uspokojivá nabídka zaměstnání v mírně zvlněné a podhorské části
C	malé a střední podnikání ve strojírenském a zpracovatelském průmyslu
C	rostoucí podpora místních výrobců prostřednictvím společné značky původu „Orlické hory – originální produkt“
D	v horské a podhorské části členitý terén, lesní plochy a vodní toky
D	zdravé životní prostředí na většině území regionu a krásná příroda (z hlediska členitosti, lesnatosti, barevnosti)
E	schopnost obcí a dalších subjektů využívat dotační zdroje
E	pozitivní vliv tří měst v regionu (Nové Město n. M., Opočno, Dobruška)
E	úspěšná přeshraniční spolupráce obcí

W - Slabé stránky, nedostatky, nevýhody

A	nedostatečná technická infrastruktura (hlavně kanalizací a veřejných vodovodů) a stav místních komunikací v některých obcích
A	region není napojen na síť dálnic a rychlostních komunikací – pro dálkovou dopravu je tak hůře dostupný
A	špatný stav komunikací 2. a 3. třídy
A	nedostatečná síť železniční dopravy, jejíž význam však upadá i v mírně zvlněné části regionu
B	nedostatečná občanská vybavenost v obcích nebo jejich technický stav ⁷
B	špatná dopravní obslužnost v horské části regionu
B	velká část nejatraktivnějšího, vrcholového hřebene Orlických hor leží mimo region
B	nedostatek ubytovacích a stravovacích kapacit v mírně zvlněné a podhorské části regionu
B	v regionu není mnoho významných historických objektů
B	ve většině obcí je obyvatelům k dispozici hřiště a jiná sportovní zařízení, která jsou však často v zanedbaném nebo nevyhovujícím stavu
B	na území MAS se nenachází žádná sportovní hala, která by splňovala parametry pro provozování soutěžních zápasů ve sportech, jako jsou např. florbal, badminton, futsal či volejbal
B	téměř polovina obcí je bez kulturního zařízení
B	nejsou poskytovány služby sociální prevence (kromě nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v Novém Městě nad Metují)
B	chybějící koordinace zdravotních a sociálních služeb v regionu a nedostatek finančních zdrojů

⁷ Např. školské a zdravotnické objekty, hasičské zbrojnice, hřiště, spolkové domy a klubovny, školici a informační střediska aj. (v etapě shromažďování potřeb se objevilo několik desítek případů tohoto druhu).

B	dojíždka za zdravotnickou péčí je problémová zejména pro starší občany, kteří nevlastní automobil
B	nerovnoměrné pokrytí území službami sociální péče
B	snížení dostupnosti zdravotní a sociální péče nedostatečnou dopravní obsluhou především ve venkovských a odlehlých oblastech
B	zhoršující se věková struktura obyvatelstva, stárnutí populace a z toho plynoucí nároky na služby
B	nedostatečné oddělení cyklotras od motorizované dopravy, absence cyklostezek i pro místní dopravu
B	v horské části snížená dostupnost a zvýšené náklady na sociální služby
C	všeobecný nedostatek kapitálu malých podnikatelů
C	nedostatek pracovních příležitostí v horské části
C	upadá tradiční textilní odvětví (konkurence levných dovozů z Číny a jižní Asie) s negativním vlivem na zaměstnanost (především žen)
C	nedostatečné využití rozvojových ploch a brownfieldů
D	odlišné zájmy zemědělců z horských a mírně zvlněných oblastí
D	nízká ekonomická výtěžnost zemědělské půdy v podhorských a horských oblastech
D	chátrání stávajících i bývalých zemědělských objektů
D	zvyšování eutrofizace vod a lokální výskyt starých ekologických zátěží
E	nízké rozpočty obcí pro spolufinancování větších investičních akcí, příp. zadluženost
E	stagnující aktivita DSO a nedostatek financí na jejich činnost

O – Příležitosti, které mohou přicházet do regionu nebo se v něm nově uplatnit

B	rozvoj cestovního ruchu a zlepšení zaměstnanosti díky větší návštěvnosti turistů z ČR i zahraničí
B	vysoký potenciál dalšího rozvoje sociálních služeb, zejména v oblasti služeb poskytovaných v domácím prostředí klientů
B	v rodinné rekreaci zájem o produktové balíčky pro celou rodinu, o zážitkovou turistiku, o kondiční pobyty
D	zvláště pro zemědělce významná podpora diverzifikace jejich činnosti jak v rostlinné výrobě a potravinách (biopaliva, plodiny vhodné pro biomasu, biopotraviny), tak v nezemědělských činnostech (služby cestovního ruchu, služby pro obce a obyvatele) prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR
D	celostátní podpora výroby a využívání biopaliv, které se dají produkovat v horské a podhorské části regionu ⁸ a využití biomasy k výrobě tepla a plynu
E	využitelnost fondů Evropské unie, státních a krajských programů pro rozvoj regionu
E	zlepšení daňových příjmů obcí (vliv novely rozpočtového určení daní)
E	aktivizace místních subjektů prostřednictvím místní akční skupiny, využití metody Leader pro společné podnikání a záměry subjektů z různých sektorů

T - Hrozby ovlivňující budoucnost regionu, rizika dalšího vývoje

A	nedostatek finančních prostředků na rozvoj dopravních sítí a jejich údržbu
A	růst energetické náročnosti, závislost na systémech dálkových energetických rozvodů
B	stárnutí obyvatelstva (zvyšuje se průměrný věk, stoupá podíl ekonomicky neaktivních osob)
B	úbytek lékařů v obvodních ordinacích
B	nárůst podílu sociálně nepřizpůsobivých občanů
B	nedostatek sněhu v zimní sezóně
B	konkurence horských turistických oblastí (zejména Krkonoše a střední a východní část Orlických hor) a aktivita sousedních mikroregionů (např. na Náchodsku, Kladsku, Rychnovsku), jejich svazků obcí a MAS v rozvoji vlastního cestovního ruchu, která může odlákat potenciální návštěvníky regionu
C	malý zájem investorů z jiných regionů a zahraničí
D	další narušování přirozených odtokových poměrů krajiny (hrozba povodní)
D	místní (bleskové) povodně
D	rozsáhlé polomy a další lesní kalamity
D	v mírně zvlněné části regionu zhoršování kvality životního prostředí vlivem automobilové dopravy

⁸ Rychle rostoucí dřeviny jako topoly, vrby, akáty, dřevní odpad jako piliny, štěpka, kůra, energetické plodiny jako tritikale, sudánská tráva, bělotn, mužák aj.

6 STRATEGIE A JEJÍ CÍLE

6.1 Souhrnná vize Místní akční skupiny POHODA venkova

Region MAS POHODA venkova je místem,

- ❁ kde lidé mohou a chtějí žít – mladí i staří, v létě i v zimě, v horských i podhorských oblastech,
- ❁ kde se dá podnikat – v zemědělství i v cestovním ruchu, v průmyslových oborech i ve službách,
- ❁ kde pestrá a přívětivá krajina láká k bydlení i k trávení volného času,
- ❁ kde obce, podniky a neziskové organizace spolupracují ve prospěch obyvatel regionu a jeho obyvatel.

V této strategii se vize týká klíčových oblastí, klíčová oblast se dělí na opatření, opatření obsahují aktivity. Vize je vyjádřena globálním cílem, klíčová oblast strategickým cílem a opatření specifickým cílem. Strategické cíle jednotlivých klíčových oblastí jsou charakterizovány převážně pomocí výsledků, zatímco specifické cíle převážně pomocí výstupů. Tomu také odpovídají indikátory, které byly voleny i s ohledem na indikátory použité v návrzích operačních programů (princip koherence SCLLD a OP).

Podklady zpracované v přípravě strategie obsahují podrobnější údaje o obsahu jednotlivých aktivit a jejich provázanosti na konkrétní potřeby obcí a celého území, nejsou zde uváděny v zájmu zachování přehlednosti.

6.2 Klíčové oblasti rozvoje regionu POHODA venkova

Schválená vize a výsledky analýzy problematiky a potřeb regionu v kap. 2 a 3 vedly ke stanovení pěti klíčových oblastí rozvoje regionu. Jsou to.

- A. Základní vybavenost obcí
- B. Služby pro obyvatele a návštěvníky
- C. Podnikání, zaměstnanost, profesní vzdělávání
- D. Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu
- E. Veřejná správa a spolupráce

Všechny čtyři komponenty globální vize jsou dlouhodobé a komplexní a nelze je mechanicky rozčlenit do jednotlivých klíčových oblastí a opatření. Průnik vize a klíčových oblastí je naznačen v tabulce. Počet hvězdiček ukazuje sílu vazby klíčové oblasti (a jejího strategického cíle) na jednotlivé části vize.

Region MAS POHODA venkova je místem,	A. Základní vybavenost obcí	B. Služby pro obyvatele a návštěvníky	C. Podnikání, zaměstnanost, profesní vzdělávání	D. Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu	E. Veřejná správa a spolupráce
kde lidé mohou a chtějí žít – mladí i staří, v létě i v zimě, v horských i podhorských oblastech,	***	***	***	***	***
kde se dá podnikat – v zemědělství i v cestovním ruchu, v průmyslových oborech i ve službách,	**	**	***	***	**
kde pestrá a přívětivá krajina láká k bydlení i k trávení volného času,	*	***	*	***	*
kde obce, podniky a neziskové organizace spolupracují ve prospěch obyvatel regionu a jeho obyvatel.	**	**	**	*	***

Strategické cíle klíčových oblastí rozvoje regionu jsou tyto:

A. Základní vybavenost obcí	Zajistit řádné fungování obcí a jejich příjemný vzhled
B. Služby pro obyvatele a návštěvníky	Zlepšit kvalitu a dostupnost hlavních veřejných a komerčních služeb pro obyvatele i návštěvníky, zvýšit stabilitu obyvatel a návštěvnost regionu
C. Podnikání, zaměstnanost, profesní vzdělávání	Podporovat podnikání, rozvíjet ekonomický potenciál regionu a zvyšovat zaměstnanost a zaměstnatelnost obyvatel
D. Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu	Zvyšovat konkurenceschopnost zemědělských podniků v regionu a podporovat uplatnění moderních a k přírodě šetrných metod zemědělského a lesního hospodaření při snižování negativního působení na přírodu a krajinu
E. Veřejná správa a spolupráce	Zlepšovat výkon veřejné správy, rozvíjet spolupráci obcí a místních organizací v regionu i se subjekty mimo region

Návrhová část strategie vychází ze SWOT analýzy v kap. 5 a snaží se stanovit,

- jak využívat a rozvíjet S - přednosti a silné stránky regionu,
- jak kompenzovat, odstraňovat nebo potlačovat W – nevýhody, nedostatky, problémy,
- jak využít O – pozitivní okolnosti a trendy, které podle odhadu přicházejí do regionu,
- jak se preventivně chránit před hrozbami? jak odstraňovat či snižovat T – rizika přicházející zvnějšku.

6.3 Opatření a aktivity

Rozhodování o výběru opatření a jejich aktivit se opíralo o souběh tří zdrojů informací:

- vyhodnocení stavu a budoucích potřeb regionu (výsledek SWOT analýzy v kap. 5) a z toho odvozených strategických cílů (v odd. 6.2),
- vyhodnocení souboru projektových záměrů obcí, osob a organizací, které byly v regionu dlouhodobě shromažďované (do kap. 4 jsme pro stručnost zařadili jen některé),
- rozvojové programy a koncepce Královéhradeckého kraje, CHKO Orlické hory, jednotlivých resortů a programových dokumentů ČR pro období 2014-20⁹.

V pěti klíčových oblastech navrhujeme celkem 18 opatření a 81 aktivit.

klíčové oblasti	počet opatření	počet aktivit
A. Základní vybavenost obcí	4	14
B. Služby pro obyvatele a návštěvníky	5	24
C. Podnikání, zaměstnanost, profesní vzdělávání	3	13
D. Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu	3	18
E. Veřejná správa a spolupráce	3	11
celkem	18	81

Nutným předpokladem k dosažení specifických cílů a cílových hodnot indikátorů je to, že příslušná opatření budou plně podpořena Programem rozvoje venkova a operačními programy ČR (resortní programy, grantové programy kraje, příspěvky nadací a vlastní prostředky obcí jsou pouze doplňkovými zdroji, které nemohou nahradit příspěvek EU). MAS může zajistit pouze ty realizační výstupy strategie, které budou efektivně podpořeny operačními programy.

Provázanost specifických cílů opatření na výsledky SWOT analýzy, odkazy na analytické části (problémy a potřeby) a rozklad opatření na dílčí aktivity jsou v přehledných tabulkách. (V konečné verzi strategie budou u každého opatření uvedeny indikátory výsledků a výstupů, vazby na relevantní mimoregionální strategie a možné zdroje financování.)

⁹ Zde zejména Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020, verze předložená ke schválení Evropské komisí 11. 8. 2014 (odd. 3.1.1 k CLLD) a návrhy PRV a operačních programů (zejména Zaměstnanost, VVV, PIK, ŽP, IROP a Česko-Polsko) postoupené k vyjádření Evropské komisí v červenci 2014.

A Základní vybavenost obcí

Strategický cíl: Zajistit řádné fungování obcí a jejich příjemný vzhled

Číslo a název opatření	A1 – Dopravní infrastruktura
Specifický cíl	Zlepšit stav místních komunikací a drobné dopravní infrastruktury (parkoviště, zastávky veřejné dopravy)
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.3.1 Doprava
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.1.1 Dopravní infrastruktura
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S – hustá síť komunikací (kromě dálkových) a z toho plynoucí dobrá dopravní dostupnost na většině území (kromě horské části regionu) W – nedostatečný stav místních komunikací v některých obcích W – region není napojen na síť dálnic a rychlostních komunikací – pro dálkovou dopravu je tak hůře dostupný W – nedostatečná síť železniční dopravy, jejíž význam však upadá i v mírně zvlněné části regionu W – špatný stav komunikací 2. a 3. třídy W - nedostatečné oddělení cyklotras od motorizované dopravy, absence cyklostezek i pro místní dopravu T - nedostatek finančních prostředků na rozvoj dopravních sítí a jejich údržbu
Seznam aktivit	A11 Opravy komunikací, zejména poškozených úseků silnic II. třídy č. 285, 298, 309 a 310, silnic III. třídy a místních a účelových komunikací A12 Údržba komunikací v obcích, úprava chodníků A13 Zkvalitnění prostředí na zastávkách hromadné dopravy (přístřešky, koše, lavičky...) A14 Zřízení nízkokapacitních parkovišť A15 Vybudování cyklostezek – pro cestovní ruch v podhorské části regionu a pro cestovní ruch a běžnou cyklodopravu v mírně zvlněné části regionu

Číslo a název opatření	A2 – Technická infrastruktura
Specifický cíl	Budovat, modernizovat a udržovat potřebnou technickou infrastrukturu obcí (vodovody, kanalizace, ČOV)
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.3.2 Technická infrastruktura 2.6.6.3 Čištění vody
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.1.2 Technická infrastruktura
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - dobrý stav v zásobování energiemi W - nedostatečná technická infrastruktura (hlavně kanalizací a veřejných vodovodů) T - růst energetické náročnosti, závislost na systémech dálkových energetických rozvodů
Seznam aktivit	A21 Dobudování veřejných vodovodů A22 Vybudování splaškové kanalizace A23 Vybudování centrálních čistíren odpadních vod v obcích nebo domácích ČOV

Číslo a název opatření	A3 – Nakládání s odpady
Specifický cíl	Zajistit efektivní nakládání s odpady vč. třídění domovního a průmyslového odpadu
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.3.4 Odpadové hospodářství
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.1.3 Nakládání s odpady
Položky SWOT, kterých se opatření týká	W - zvyšování eutrofizace vod a lokální výskyt starých ekologických zátěží
Seznam aktivit	A31 Propagace důsledného sběru, třídění a recyklace domovního a průmyslového odpadu A32 Zvýšení podílu materiálového a energetického využití odpadů (vč. bioodpadu), vést k tomu především stavební firmy a zemědělské podniky A33 Zabránění vzniku nových a odstraňování starých nepovolených skládek a budování sběrných míst a dvorů

Číslo a název opatření	A4 – Vzhled obcí
Specifický cíl	Dbát o vzhled obcí a usilovat o revitalizaci nevyužívaných objektů
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.3.3 Vybavenost obcí 2.3.6 Rozvojová území 2.6.5 Zeleň v krajině a sídlech
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.1.4 Vzhled obcí
Položky SWOT, kterých se opatření týká	W - nedostatečné využití rozvojových ploch a brownfieldů
Seznam aktivit	A41 Nabídka vlastních pozemků nebo objektů obce pro podnikání a vyhledávání investorů do opuštěných a chátrajících objektů (vazba na opatření C12) A42 Podpora přestavby opuštěných a chátrajících objektů na objekty občanské vybavenosti (komunitní centra, sportoviště, domy pro seniory) A43 Revitalizace a údržba veřejných prostranství v obcích, vybavení potřebným mobiliářem (lavičky, odpadkové koše)

B Služby pro obyvatele a návštěvníky

Strategický cíl: Zlepšit kvalitu a dostupnost hlavních veřejných a komerčních služeb pro obyvatele i návštěvníky, zvýšit stabilitu obyvatel a návštěvnost regionu

Číslo a název opatření	B1 – Bydlení a životní podmínky
Specifický cíl	Podporovat rozvoj trvalého bydlení a základních životních podmínek v regionu
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.3.1 Doprava 2.3.5 Územní plánování 2.4.1 Bydlení 2.4.7 Bezpečnost
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.2.1 Bydlení a životní podmínky
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - z hlediska migrace stabilizované obyvatelstvo = stabilní počet obyvatel na území S - zvyšuje se počet rodinných domů a bytů na území MAS S - nízká míra kriminality, nadpoloviční objasněnost trestných činů W - nedostatečná občanská vybavenost v obcích nebo jejich technický stav T - stárnutí obyvatelstva (zvyšuje se průměrný věk, stoupá podíl

	ekonomicky neaktivních osob)
Seznam aktivit	<p>B11 Schvalování a příprava lokalit pro bytovou výstavbu</p> <p>B12 Pomoc při zateplování domů a veřejných budov</p> <p>B13 Pořizování bytů pro sociální bydlení</p> <p>B14 Podpora lepší obslužnosti horské a podhorské části regionu veřejnou dopravou</p> <p>B15 Nákup nízkoemisních vozidel pro přepravu osob</p> <p>B16 Zajištění dostupnosti a potřebného zesílení signálu mobilních telefonních sítí a zvýšení rychlosti bezdrátového připojení (vysokorychlostního přístupu k internetu) – především v horském pásmu regionu</p> <p>B17 Zlepšování bezpečnosti silničního provozu v obcích, vybavenosti dobrovolných hasičských sborů a jejich odborné a organizační akceschopnosti</p>

Číslo a název opatření	B2 – Vzdělávání
Specifický cíl	Vytvářet lepší podmínky pro počáteční vzdělávání a pro zájmové vzdělávání dospělých
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.3.3 Vybavenost obcí 2.4.2 Vzdělávání, školství
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.2.2 Vzdělávání
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - nárůst podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním, zlepšení vzdělanostní struktury obyvatelstva
Seznam aktivit	<p>B21 Výstavba, rozšíření, vybavení a fungování základních a mateřských škol vč. alternativních forem jako bytové školky *</p> <p>B22 Vybavení dílen základních a středních škol pro podporu přírodovědných oborů a technických a řemeslných dovedností a další podpora polytechnického vzdělávání</p> <p>B23 Nákup a instalace vybavení pro zvýšení vnitřní a vnější technické a estetické hodnoty školských objektů (připojení k internetu, zeleň v okolí budov apod.)</p> <p>B24 Podpora spolupráce škol a zaměstnavatelů při praktickém vyučování a stážích žáků</p> <p>B25 Podpora zájmového vzdělávání dospělých pro růst kompetencí občanů</p>

*/ Rekonstrukcí škol se míní zateplení budov, vytápění tepelnými čerpadly, rekonstrukce sociálního zařízení, úpravy učeben, využití půdního prostoru na kabinety a mimoškolní činnost dětí a mládeže aj.

Číslo a název opatření	B3 – Zdravotní a sociální služby
Specifický cíl	Zajistit základní a návazné zdravotní a sociální služby v obcích a regionu (vč. služeb péče o děti a o seniory)
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.4.3 Zdravotnické služby v území 2.4.4 Sociální služby v území
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.2.3 Zdravotní a sociální služby
Položky SWOT, kterých se opatření týká	<p>W - špatná dopravní obslužnost v horské části regionu</p> <p>W - nejsou poskytovány služby sociální prevence (kromě nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v Novém Městě nad Metují)</p> <p>W - chybějící koordinace zdravotních a sociálních služeb v regionu a nedostatek finančních zdrojů</p> <p>W - dojíždka za zdravotnickou péčí je problémová zejména pro starší občany, kteří nevlastní automobil</p> <p>W - nerovnoměrné pokrytí území službami sociální péče</p> <p>W - snížení dostupnosti zdravotní a sociální péče nedostatečnou dopravní obsluhou především ve venkovských a odlehlých oblastech</p>

	<p>W - zhoršující se věková struktura obyvatelstva, stárnutí populace a z toho plynoucí nároky na služby</p> <p>W - v horské části snížená dostupnost a zvýšené náklady na sociální služby</p> <p>O - vysoký potenciál dalšího rozvoje sociálních služeb, zejména v oblasti služeb poskytovaných v domácím prostředí klientů</p> <p>T - stárnutí obyvatelstva (zvyšuje se průměrný věk, stoupá podíl ekonomicky neaktivních osob)</p> <p>T - úbytek lékařů v obvodních ordinacích</p> <p>T - nárůst podílu sociálně nepřizpůsobivých občanů</p>
Seznam aktivit	<p>B31 Zajištění dostupnosti základní lékařské péče v podhorské a horské části regionu</p> <p>B32 Modernizace zařízení zdravotní péče (vybavení a nezbytné stavební úpravy)</p> <p>B33 Stimulace rozvoje terénních sociálních služeb (resp. služeb v domácím prostředí), rozvoj komunitních center a respitní péče</p> <p>B34 Podpora specifických zařízení a aktivit pro děti a seniory (vč. začlenění dětí ze společensky znevýhodněných rodin nebo práce seniorů)</p>

Číslo a název opatření	B4 – Volný čas
Specifický cíl	Posilovat zájem pro mnohostranné naplnění volného času a zájmů obyvatel
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.4.5 Volnočasové, sportovní a kulturní možnosti 2.7.3 Spolupráce
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.2.4 Volný čas
Položky SWOT, kterých se opatření týká	<p>S - velký počet tradičních kulturních a sportovních akcí ve městech a obcích</p> <p>S - aktivní spolková činnost (sdružování občanů) v celém regionu</p> <p>W - nedostatečná občanská vybavenost v obcích nebo jejich technický stav</p> <p>W - ve většině obcí je obyvatelům k dispozici hřiště a jiná sportovní zařízení, která jsou však často v zanedbaném nebo nevyhovujícím stavu</p> <p>W - na území MAS se nenachází žádná sportovní hala, která by splňovala parametry pro provozování soutěžních zápasů ve sportech, jako jsou např. florbal, badminton, futsal či volejbal</p> <p>W - téměř polovina obcí je bez kulturního zařízení</p>
Seznam aktivit	<p>B41 Přestavba a modernizace objektů pro kulturní a sportovní aktivity</p> <p>B42 Podpora a obnova lidových tradic včetně tradičních řemesel a divadelních spolků</p> <p>B43 Systematická spolupráce obcí s občanskými organizacemi a iniciativami při plnění veřejně prospěšných cílů (akce pro děti, dospělé obyvatele a návštěvníky)</p>

Číslo a název opatření	B5 – Cestovní ruch
Specifický cíl	Dobudovat potřebnou infrastrukturu pro cestovní ruch a zlepšit kvalitu služeb v cestovním ruchu
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.4.6 Cestovní ruch 2.3.1 Doprava 2.7.3 Spolupráce
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.2.5 Cestovní ruch
Položky SWOT, kterých se opatření týká	<p>S - v horské a podhorské části vhodný terén pro pěší a lyžařskou turistiku a hustá síť značených turistických tras</p> <p>S - rozvoj služeb, které jsou spojeny se vzrůstajícím cestovním ruchem (zejména lyžařské areály v horských oblastech území)</p> <p>S - dobrá propagace regionu pro cestovní ruch</p>

	<p>S - velký rekreační potenciál regionu s množstvím většinou drobnějších přírodních a kulturních hodnot</p> <p>S - dobrá průchodnost polsko-českých hranic</p> <p>W - špatná dopravní obslužnost v horské části regionu</p> <p>W - velká část nejatraktivnějšího, vrcholového hřebene Orlických hor leží mimo region</p> <p>W - nedostatek ubytovacích a stravovacích kapacit v mírně zvlněné a podhorské části regionu</p> <p>W - v regionu není mnoho významných historických objektů</p> <p>W - nedostatečné oddělení cyklotras od motorizované dopravy, absence cyklostezek i pro místní dopravu</p> <p>O - rozvoj cestovního ruchu a zlepšení zaměstnanosti díky větší návštěvnosti turistů z ČR i zahraničí</p> <p>O - v rodinné rekreaci zájem o produktové balíčky pro celou rodinu, o zážitkovou turistiku, o kondiční pobyty</p> <p>O - využitelnost fondů Evropské unie, státních a krajských programů pro rozvoj regionu</p> <p>T - nedostatek sněhu v zimní sezóně</p> <p>T - konkurence horských turistických oblastí (zejména Krkonoše a střední a východní část Orlických hor) a aktivita sousedních mikroregionů (např. na Náchodsku, Kladsku, Rychnovsku), jejich svazků obcí a MAS v rozvoji vlastního cestovního ruchu, která může odlákat potenciální návštěvníky regionu</p>
Seznam aktivit	<p>B51 Budování základní turistické infrastruktury (ubytovací a stravovací zařízení)</p> <p>B52 Budování, modernizace a údržba turistické dopravní infrastruktury (cyklostezek, hiposteze, záchytných parkovišť, využívání cyklo- a skibusů)</p> <p>B53 Obnova nemovitostí zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR (zámky Opočno a N. Město, od 1. 10. 2014 kostel ve Slavoňově) a dalších kulturních památek</p> <p>B54 Propagace kulturních a přírodních hodnot regionu */</p> <p>B55 Tvorba a uplatnění produktů a programů (programových balíčků) cestovního ruchu **/</p>

*/ Kromě jiného: a) se sousedními českými a polskými MAS pořádat společné kulturní akce pro zachování, rozvoj a propagaci kulturního dědictví regionu, b) na webové stránky obcí a regionu vkládat informace o turistických atraktivitách, c) vydávat materiály propagující život v obcích).

**/ Kromě jiného a) společně se sousedními českými a polskými MAS připravovat a uplatňovat nové programové balíčky pro návštěvníky Orlických hor, Nového Města nad Metují, Dobrušky a Opočna a kulturních a přírodních památek v jejich okolí; b) vytvářet prožitkově a dobrodružně laděné akce a programy jako orientační soutěže, singletreky, GPS sporty, skicross apod.

C Podnikání, zaměstnanost a profesní vzdělávání

Strategický cíl: Podporovat podnikání, rozvíjet ekonomický potenciál regionu a zvyšovat zaměstnanost a zaměstnatelnost obyvatel¹⁰

Číslo a název opatření	C1 – Vznik, modernizace a rozvoj podniků
Specifický cíl	Zakládání podniků a živností, rekonstrukce objektů, modernizace vybavení a technologické inovace podniků místní ekonomiky
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.5.1 Ekonomika 2.3.6 Rozvojová území

¹⁰ Zaměstnatelnost lidí je ovlivněna dvěma faktory: jejich odbornou způsobilostí (potřebná kvalifikace, znalosti, dovednosti) a mimopracovními podmínkami (možnosti dojíždění a péče o děti). První okruh se strategie snaží řešit v opatření C3 a druhý okruh v opatřeních B1, B2 a B3.

Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.3.1 Vznik, modernizace a rozvoj podniků
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - nižší než celostátní průměrná míra nezaměstnanosti (za celý region) S - uspokojivá nabídka zaměstnání v mírně zvlněné a podhorské části S - malé a střední podnikání ve strojírenském a zpracovatelském průmyslu W - všeobecný nedostatek kapitálu malých podnikatelů W - nedostatek pracovních příležitostí v horské části W - upadá tradiční textilní odvětví (konkurence levných dovozů z Číny a jižní Asie) s negativním vlivem na zaměstnanost (především žen) W - nedostatečné využití rozvojových ploch a brownfieldů O - rozvoj cestovního ruchu a zlepšení zaměstnanosti díky větší návštěvnosti turistů z ČR i zahraničí T - stárnutí obyvatelstva (zvyšuje se průměrný věk, stoupá podíl ekonomicky neaktivních osob) T - malý zájem investorů z jiných regionů a zahraničí
Seznam aktivit	C11 Podpora vzniku nových malých podniků a živností (přednostně v tradičních řemeslných, stavebních a zpracovatelských oborech, zemědělství a cestovním ruchu) C12 Využití brownfields a nevyužitých objektů pro podnikání C13 Rekonstrukce objektů a modernizace nezemědělských podniků

Číslo a název opatření	C2 – Podpora nových a udržení stávajících pracovních míst
Specifický cíl	Napomáhat vzniku nových pracovních míst a udržení výroby a služeb
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.5 Podnikání, zaměstnanost a profesní vzdělávání 2.6.1 Zemědělství, zemědělská půda 2.4.6 Cestovní ruch
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.3.2 Podpora nových a udržení stávajících pracovních míst
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - nižší než celostátní průměrná míra nezaměstnanosti (za celý region) S - uspokojivá nabídka zaměstnání v mírně zvlněné a podhorské části S - malé a střední podnikání ve strojírenském a zpracovatelském průmyslu S - rostoucí podpora místních výrobců prostřednictvím společné značky původu „Orlické hory – originální produkt“ W - všeobecný nedostatek kapitálu malých podnikatelů W - nedostatek pracovních příležitostí v horské části W - upadá tradiční textilní odvětví (konkurence levných dovozů z Číny a jižní Asie) s negativním vlivem na zaměstnanost (především žen) O - rozvoj cestovního ruchu a zlepšení zaměstnanosti díky větší návštěvnosti turistů z ČR i zahraničí O - zvláště pro zemědělce významná podpora diverzifikace jejich činnosti jak v rostlinné výrobě a potravinách (biopaliva, plodiny vhodné pro biomasu, biopotraviny), tak v nezemědělských činnostech (služby cestovního ruchu, služby pro obce a obyvatele) prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR T - stárnutí obyvatelstva (zvyšuje se průměrný věk, stoupá podíl ekonomicky neaktivních osob) T - malý zájem investorů z jiných regionů a zahraničí
Seznam aktivit	C21 Podpora diverzifikace podnikatelských aktivit, vč. investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností zemědělských subjektů (nepotravinářské využití produkce, venkovská turistika a agroturistika apod.), C22 Vznik nových nebo zachování dosavadních prac. míst rozvojem vnitřního potenciálu regionu v oblasti místní ekonomiky, cestovního ruchu a zachování kulturního a přírodního bohatství C23 Podpora částečných prac. úvazků a flexibilních forem prac. zapojení osob všeho věku a kvalifikace (zkrácené úvazky, sdílená prac. místa,

	<p>podporované stáže aj.)</p> <p>C24 Podpora mimosezónní zaměstnanosti v horské oblasti a celoročního zaměstnávání osob (především žen) s nižší kvalifikací</p> <p>C25 Uplatnění místních podnikatelů při zajišťování chodu obce a v obecních rozvojových projektech, získávání pravidelné zpětné vazby o potřebách podnikatelů a pomoc</p> <p>C26 Podpora vzniku, vybavení a rozvoje sociálních podniků</p> <p>C27 Propagace produktů a služeb místních podniků a podpora regionální značky původu a kvality „Orlické hory - originální produkt“</p>
--	---

Číslo a název opatření	C3 – Profesionální vzdělávání
Specifický cíl	Zajišťovat profesionální vzdělávání obyvatel pro jejich lepší pracovní uplatnění v regionu
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.4.2 Vzdělávání, školství 2.5 Podnikání, zaměstnanost a profesionální vzdělávání 2.6.1 Zemědělství, zemědělská půda
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.3.3 Profesionální vzdělávání
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - nárůst podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním, zlepšení vzdělanostní struktury obyvatelstva
Seznam aktivit	C31 Realizace rekvalifikací C32 Tvorba podmínek odborných škol pro realizaci vzdělávání dospělých ve vazbě na vybrané profesionální kvalifikace ¹¹ C33 Zvyšování zájmu obyvatel o podnikání

D Zemědělství, lesnictví a péče o krajinu

Strategický cíl: Zvyšovat konkurenceschopnost zemědělských podniků v regionu a podporovat uplatnění moderních a k přírodě šetrných metod zemědělského a lesního hospodaření při snižování negativního působení na přírodu a krajinu

Číslo a název opatření	D1 – Podpora zemědělství
Specifický cíl	Podpořit modernizaci zemědělských podniků včetně pořízení technologií na zpracování produkce a její prodej
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.6.1 Zemědělství, zemědělská půda
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.4.1 Podpora zemědělství
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - v horské a podhorské části členitý terén, lesní plochy a vodní toky W - odlišné zájmy zemědělců z horských a mírně zvlněných oblastí W - nízká ekonomická výtěžnost zemědělské půdy v podhorských a horských oblastech W - chátrání stávajících i bývalých zemědělských objektů O - zvláště pro zemědělce významná podpora diverzifikace jejich činnosti jak v rostlinné výrobě a potravinách (biopaliva, plodiny vhodné pro biomasu, biopotraviny), tak v nezemědělských činnostech (služby cestovního ruchu, služby pro obce a obyvatele) prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR O - celostátní podpora výroby a využívání biopaliv, které se dají produkovat v horské a podhorské části regionu a využití biomasy k

¹¹ Viz OP VVV, Prioritní osa 3, specifický cíl 5 (str. 72): „Rozvoj předpokladů odborných škol realizovat vzdělávání dospělých ve vazbě na definované profesionální kvalifikace a zvýšení dostupnosti mezi programy počátečního, neformálního, zájmového a dalšího vzdělávání prostřednictvím systému uznávání výsledků předchozího učení.“

	výrobě tepla a plynu
Seznam aktivit	D11 Výstavba a rekonstrukce zemědělských objektů (např. skladů, hal, skladištních ploch atd.) D12 Modernizace vybavení zemědělských podniků pro zlepšování výkonnosti a kvality a pro zvyšování přidané hodnoty produktů jejich zpracováním, inovacemi aj. D13 Zachování postupů ekologického zemědělství D14 Podpora ovocnářství (zejména v podhorské části regionu) a včelařství D15 Směrování produkce zemědělských subjektů na místní trhy D16 Posílení vazeb zemědělství na zpracovatelský průmysl (zejména potravinářský). D17 Odborné vzdělávání a získávání dovedností pracovníků v zemědělství a lesnictví, vzdělávání a výzkum pro podnikatele v zemědělství */

*/ Např. pořádání seminářů pro výrobce i odběratele, tematických kurzů aj.

Číslo a název opatření	D2 – Podpora lesnictví
Specifický cíl	Pečovat o obnovu lesů, bránit lesním škodám a podpořit investice do lesní produkce
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.6.2 Lesnictví, nezemědělská půda
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.4.2 Podpora lesnictví
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - v horské a podhorské části členitý terén, lesní plochy a vodní toky S - zdravé životní prostředí na většině území regionu a krásná příroda (z hlediska členitosti, lesnatosti, barevnosti) T - rozsáhlé polomy a další lesní kalamity
Seznam aktivit	D21 Obnova lesa a zalesňování zemědělsky nevyužívaných pozemků D22 Předcházení škodám v lesích a podpora obnovy lesů (v případech lesních požárů a přírodních katastrof) D23 Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, přeměna porostů náhradních dřevin a neproduktivní investice v lesích D24 Investice do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů a jejich uvádění na trh D25 Budování a údržba lesních cest (vč. zajišťování průjezdnosti)

Číslo a název opatření	D3 – Péče o krajinu
Specifický cíl	Aktivně dbát o ochranu krajiny a péči o krajinu včetně protierozních a protipovodňových opatření; provádět pozemkové úpravy
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.6.3 Protierozní opatření 2.6.4 Zadržování vody v krajině a protipovodňová opatření 2.6.6 Ochrana vod 2.6.7 Ochrana ovzduší 2.6.8 Přírodní prostředí
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.4.3 Péče o krajinu
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - v horské a podhorské části členitý terén, lesní plochy a vodní toky S - zdravé životní prostředí na většině území regionu a krásná příroda (z hlediska členitosti, lesnatosti, barevnosti) W - zvyšování eutrofizace vod a lokální výskyt starých ekologických zátěží T - další narušování přirozených odtokových poměrů krajiny (hrozba povodní) T - místní (bleskové) povodně T - v mírně zvlněné části regionu zhoršování kvality životního prostředí vlivem automobilové dopravy

Seznam aktivit	<p>D31 Aktivní podpora zachování biologické rozmanitosti území (zejména v horské části regionu) a rozvoj ekologicky přijatelných forem cestovního ruchu, zachování přírodních a kulturně historických fenoménů krajiny Orlických hor</p> <p>D32 Péče o čistotu povrchových vod</p> <p>D33 Podpora preventivních protipovodňových opatření v intravilánech obcí a ve volné krajině (např. hráze, poldry, preventivní funkce rybníků, oprava mostků a propustků)</p> <p>D34 Podpora protierozních opatření</p> <p>D35 Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie</p> <p>D36 Realizace pozemkových úprav</p>
----------------	---

E Veřejná správa a spolupráce

Strategický cíl: Zlepšovat výkon veřejné správy, rozvíjet spolupráci obcí a místních organizací v regionu¹² i se subjekty mimo region

Číslo a název opatření	E1 – Služby veřejné správy a spolupráce obcí
Specifický cíl	Zdokonalovat služby veřejné správy v regionu a podporovat spolupráci obcí (DSO a účelová spojení obcí)
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.3.5 Územní plánování 2.7.3 Spolupráce
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.5.1 Služby veřejné správy a spolupráce obcí
Položky SWOT, kterých se opatření týká	<p>S - schopnost obcí a dalších subjektů využívat dotační zdroje</p> <p>S - pozitivní vliv tří měst v regionu (Nové Město n. M., Opočno, Dobruška)</p> <p>W - nízké rozpočty obcí pro spolufinancování větších investičních akcí, příp. zadluženost</p> <p>W - stagnující aktivita DSO a nedostatek financí na jejich činnost</p> <p>O - využitelnost fondů Evropské unie, státních a krajských programů pro rozvoj regionu</p> <p>O - zlepšení daňových příjmů obcí (vliv novely rozpočtového určení daní)</p>
Seznam aktivit	<p>E11 Pořizování územních, regulačních, věcných a finančních plánů rozvoje obcí a měst, využívání inovativních finančních, administrativních a řídicích nástrojů</p> <p>E12 Podpora meziobecní spolupráce za účelem snižování provozních výdajů obcí a zlepšování péče o majetek */</p> <p>E13 Vzdělávání zastupitelů a pracovníků obcí a měst, využívání dokončených projektů státní správy a samosprávy (např. projekt SMS ČR Rok v obci, CZ.1.04/4.1.00/B6.00044) a dle potřeb vybavování OÚ a MěÚ potřebnou informační a komunikační technikou</p> <p>E14 Zvyšování transparentnosti rozhodovacích procesů</p> <p>E15 Využívání metod a forem zapojování obyvatel do života obcí (např. do péče o prostředí v obci) a do rozhodování o otázkách jejich budoucího rozvoje, zavádění Místní agentury 21</p>

*/ Například společná správa majetku obcí jako místních komunikací, lesů, domovního a bytového fondu, sportovních a kulturních zařízení, společná „městská“ policie, společný, resp. koordinovaný svoz odpadu, technické služby jako údržba veřejných prostranství v intravilánech obcí, sdílená místní doprava, společně poskytované sociální služby, společné aukce energií, telefonního a internetového připojení, společné nákupy kancelářských potřeb a dalšího spotřebního materiálu, společné jednotky požární ochrany v návaznosti na zákon o požární ochraně.

¹² MAS, dobrovolné svazky obcí, účelová seskupení obcí a organizací, spolupráce uvnitř oborů, mezisektorová spolupráce.

Číslo a název opatření	E2 – Mezisektorová a vertikální spolupráce uvnitř regionu
Specifický cíl	Podporovat, koordinovat a rozvíjet spolupráci subjektů uvnitř regionu
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.7.3 Spolupráce
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.5.2 Mezisektorová a vertikální spolupráce uvnitř regionu
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - schopnost obcí a dalších subjektů využívat dotační zdroje W - nízké rozpočty obcí pro spolufinancování větších investičních akcí, příp. zadluženost O - využitelnost fondů Evropské unie, státních a krajských programů pro rozvoj regionu O - aktivizace místních subjektů prostřednictvím místní akční skupiny, využití metody Leader pro společné podnikání a záměry subjektů z různých sektorů
Seznam aktivit	E21 Podpora mezisektorové spolupráce obcí, podniků a NNO vč. koordinace jejich projektů (s libovolnou tematikou) a lepší spolupráce zemědělců s obcemi a místními podnikateli E22 Spolupráce subjektů ze zemědělství, lesnictví a potravinářství */

*/ Jde především o tyto typy aktivit: a) vývoj nových produktů, postupů a technologií, vývoj a využití inovací, b) spolupráce mezi malými hospodářskými subjekty při organizování společných pracovních procesů a sdílení zařízení a zdrojů a pro rozvoj služeb cestovního ruchu, c) horizontální a vertikální spolupráce subjektů pro vznik krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů a propagační činnost v místních podmínkách, spolupráce dodavatelů a odběratelů (zpracovatelů) a zakládání výrobních a odbytových družstev (např. též společný prodej v místní prodejně, společný prodej ze dvora, společná organizace přímého prodeje spotřebiteli tzv. bedýnkovým prodejem, společná organizace prodeje velkoodběratelům, jako jsou nemocnice a jídelny), d) horizontální a vertikální spolupráce mezi subjekty v dodavatelském řetězci v rámci udržitelného zajišťování biomasy pro použití při výrobě potravin a energie a v průmyslových procesech.

Číslo a název opatření	E3 – Spolupráce mimo region
Specifický cíl	Podporovat a rozvíjet spolupráci místních subjektů, MAS a DSO mimo region
Vychází z analýzy současného stavu (kap. 2)	2.7.3 Spolupráce
Vychází z analýzy potřeb (kap. 3)	3.5.3 Spolupráce mimo region
Položky SWOT, kterých se opatření týká	S - dobrá průchodnost polsko-českých hranic S - schopnost obcí a dalších subjektů využívat dotační zdroje S - úspěšná přeshraniční spolupráce obcí W - nízké rozpočty obcí pro spolufinancování větších investičních akcí, příp. zadluženost O - využitelnost fondů Evropské unie, státních a krajských programů pro rozvoj regionu O - aktivizace místních subjektů prostřednictvím místní akční skupiny, využití metody Leader pro společné podnikání a záměry subjektů z různých sektorů
Seznam aktivit	E31 Rozvoj přeshraniční kooperační sítě v oblasti cestovního ruchu, ochrany přírody a krajiny, spolupráce občanské společnosti a NNO (např. místní kultura a volný čas) E32 Pomoc místním subjektům při přípravě projektových žádostí a při realizaci (administraci) projektů přeshraniční spolupráce v rámci OP ČR – Polsko; koordinace místně a věcně příbuzných projektů E33 Spolupráce s blízkými MAS především v oblasti cestovního ruchu (Splav, příp. Stolové hory, Mezi Úpou a Metují aj.) a značení regionálních výrobků (Splav, Orlicko, Nad Orlicí) E34 Tvorba a realizace projektů spolupráce s vybranými MAS */

*/ V rámci spolupráce mezi MAS: a) prozatím řešena oblast CHKO – předběžně se uvažují: 1) nákup techniky pro údržbu cenných luk a biotopů, 2) podpora zlepšování druhové skladby a struktury lesů a ostatních rostlin, 3) zřízení informačního systému, zajištění terénních průvodců pro veřejnost a podpora výstavby nocovišť

b) připravují se projekty spolupráce s MAS Orlicko, Sdružení SPLAV, Mezi Úpou a Metují, Stolové hory, Železnohorský region především v oblasti organizace potravinového řetězce, zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh a v podpoře předávání poznatků a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech

Tato strategie odpovídá všem hlavním směrům podpory venkova pomocí CLLD, jak je formuluje Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020 ve verzi z 11. 8. 2014 předložené ke schválení Evropské komisi (odd. 3.1.1) a je plně slučitelná se zněním aktuálních návrhů operačních programů:

- Řešení vysoké nezaměstnanosti ve venkovských oblastech a zvýšení možnosti uplatnění uchazečů na trhu práce zvýšením počtu pracovních míst na venkově, snížení vnitřní diferenciací trhu práce v rámci místních akčních skupin mezi městem a venkovem zvýšením podílu pracovních míst na venkově
- Stabilizace obyvatelstva zvyšováním a změnami jejich kvalifikace a zajištěním pracovních příležitostí ve venkovském prostoru
- Podpora podnikatelských příležitostí, podpora zakládání nových podnikatelských subjektů v součinnosti místních aktérů. Zastavení odlivu kvalifikované a mladé pracovní síly do lukrativnějšího nezemědělského podnikání mimo venkovské oblasti.
- Využití rozvojového potenciálu venkova (např. lidský potenciál, atraktivita prostředí, alternativní služby, schopnost obyvatel spolupracovat, obnova kulturního dědictví a oživení kulturního života).
- Vytváření podmínek pro spolupráci mezi základními a středními školami ve venkovském prostoru.
- Zvýšení funkční vybavenosti venkova, vytváření podmínek pro spolupráci při zlepšování kvality a dostupnosti sítí služeb (např. sociálních, zdravotních a návazných).
- Podpora rozvoje lokální ekonomiky (vč. sociálních podniků) ve venkovském prostoru, podpora rozvoje vzájemné spolupráce firem, firem a škol a dalších relevantních aktérů, podpora a rozvoj služeb v oblasti zavádění technických i netechnických inovací.
- Realizace pozemkových úprav, realizace opatření zlepšujících biodiverzitu.
- Podpora regenerace brownfieldů, zvyšování podílu znovuvyužití odpadů, recyklace a podpora náhrad prvotních zdrojů za druhotné suroviny.
- Zachování a obnovení propojenosti a prostupnosti krajiny, koordinace agroenvironmentálních opatření pro zlepšení vzhledu krajiny.

Příloha I

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

°C – stupeň Celsia
aj. – a jiné
apod. – a podobně
a.s. – akciová společnost
BPEJ – bonitová půdně ekologická jednotka
CLLD – komunitně vedený místní rozvoj
cm – centimetr
CNG – zemní plyn
CR – cestovní ruch
CZT – centrální zásobování teplem
č. – číslo
ČD – České dráhy
ČOV – čistička odpadních vod
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
DSO – dobrovolný svazek obcí
ESIF – evropské strukturální a investiční fondy
ESÚS – Evropské seskupení pro územní spolupráci
EU – Evropská unie
F.L. Věk – František Ladislav Věk
FVE – fotovoltaická elektrárna
GPS – globální polohovací systém
GSM – mobilní telefonní síť
H – horské pásmo
ha – hektar
CHKO – chráněná krajinná oblast
CHOPAV – chráněná oblast přirozené akumulace vod
IROP – Integrovaný regionální operační program
kap. – kapitola
Kč – koruna česká
km – kilometr
kV – kilovolt
m – metr
MAS – místní akční skupina
MAS Pv – Místní akční skupina POHODA venkova
MěÚ – městský úřad
mil. – milion
mm – milimetr
MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj
m. n. m. – metr nad mořem
MŠ – mateřská škola
MW - megawatta
MZ – mírně zvlněné pásmo
např. – například
NN – nízké napětí
NUTS – nomenklatura územních statistických jednotek
OP – operační program
o.p.s. – obecně prospěšná společnost
ORP – obec s rozšířenou působností
o.s. – občanské sdružení
OÚ – obecní úřad
P – podhorské pásmo
PIK – podnikání a inovace pro konkurenceschopnost

PLO – přírodní lesní oblast
PRV – Program rozvoje venkova
RKS – radiokomunikační středisko
Sb. – sbírka
SCLLD – strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů
SMS – Sdružení místních samospráv
SO – správní obvod
spol. s r.o. – společnost s ručením omezeným
s.r.o. – společnost s ručením omezeným
STL – druh regulační stanice plynu
SV – skupinový vodovod
tis. – tisíc
TTO – tranzitní telefonní obvod
tzv. – takzvaný
UTO – uzlový telefonní obvod
ÚP – územní plán
vč. – včetně
VČP – Východočeská plynárenská
VN – vysoké napětí
VTL – druh regulační stanice plynu
v.v.i. – výzkumně vzdělávací instituce
VVV – Věda, vzdělání, výzkum
z.s. – zapsaný spolek
ZŠ – základní škola
ZTV – základní technická vybavenost
ŽP – životní prostředí